

Nuorisjärjestöjen toiminnan arviointi ja seuranta

Mitä siitä voisi Pohjoismaiden
kesken oppia?

Sisällys

1. Hankkeen tausta ja tavoitteet	3
2. Kuvaus nuorisojärjestöjen toiminnasta ja rahoituksesta kumppanimaissa	4
2.1 Suomi	4
2.2 Norja	9
2.3 Tanska	13
2.4 Ruotsi	19
3. Tutkimustiimin kokoamaa tietoa nuorisojärjestöjen arviointi- ja raportointikäytännöistä Pohjoismaissa	27
3.1 Kirjallisuushakuja ja haastatteluja	27
3.2 Silmälaseja lukijalle: arvioinnin kytkökset oman toiminnan tai toimintaympäristön parempaan ymmärtämiseen	29
3.2.1 Arviointi reflektointina	29
3.2.2 Muutoksen teoria(t)	31
3.3 Tilannekuva nuorisojärjestöissä käytävästä arviointikeskustelusta eri Pohjoismaissa	32
3.3.1 Suomi	32
3.3.2 Ruotsi	39
3.3.3 Norja	46
3.3.4 Tanska	53
3.4 Yhteenveto tutkimustuloksista	60
4. Yhteenveto järjestökentän näkökulmasta: mistä on hyvät arvioinnit tehty – miltä tilanne näyttää?	64
4.1 Järjestöjen arvioinnin tilanne	65
4.2 Lopuksi	66
Lähteet (alkuperäiskielillä)	68
Haastattelut	73
Tietoja tästä julkaisusta	74

Tämä julkaisu on saatavilla myös saavutettavana verkkoversiona:

<https://pub.norden.org/temanord2023-533>

1. Hankkeen tausta ja tavoitteet

Hankkeen käynnisti Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry. Hanke sai alkunsa havainnosta, jonka mukaan meillä Suomessa ei ole kovinkaan kattavaa tilannekuvaa eikä myöskään tietoa siitä, miten nuorisjärjestöjen toiminnan tehokkuutta on käytännössä lähestytty muissa Pohjoismaissa. Käsityksemme mukaan vastaavaa tietoa ei ole myöskään muissa maissa. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa käydään yhä enemmän keskustelua toiminnan vaikutuksista, tehokkuudesta ja tuloksista, myös nuorisjärjestöjen toiminnan kohdalla. Pidimme erityisen hyödyllisenä muodostaa kattava tilannekuva siitä, miten nuorisjärjestöt eri Pohjoismaissa suhtautuvat toimintansa arviointiin ja laadun seurantaan ja mitkä käytännöt ovat osoittautuneet tehokkaiksi. Hanketta edeltävän selvityksen aikana emme löytäneet näyttöä siitä, että aihetta olisi tutkittu kovinkaan perusteellisesti ennen tätä tai että aiempia tutkimuksia olisi koottu yhteen kirjallisuuskatsauksen muodossa.

Hankkeen tavoitteena oli kartoittaa kunkin Pohjoismaan hyvät käytännöt nuorisjärjestöjen arviointiin ja laadun seurantaan. Hankkeessa tuotettiin tietoa hyvistä käytännöistä ja muodostettiin tilannekuva nuorisjärjestöjen toiminnan vaikutusten arvioinnista eri Pohjoismaissa. Hyvät käytännöt tarjoavat nuorisjärjestöille hyviä ehdotuksia toiminnan laadun parantamiseksi, kun taas laajempi tilannekuva tuottaa lisäarvoa erityisesti julkishallinnolle.

Allianssi haluaa vilpittömästi kiittää kaikkia yhteistyökumppaneitaan Ruotsissa (Fryshuset), Norjassa (LNU) ja Tanskassa (DUF) sekä jokaista henkilöä ja järjestöä, joka käytti aikaansa vastatakseen haastattelukysymyksiin. Suuri kiitos nuorisotutkijoidemme Nuorisotutkimusseura ry:stä, jotka tekivät valtavan työn taustaselvitysten, haastattelujen ja raporttien kirjoittamisen kanssa. Olemme myös kiitollisia kaikille valtakunnallisen työryhmämme jäsenille, jotka tukivat meitä alusta saakka. Lopuksi haluamme osoittaa kiitoksemme Pohjoismaiden ministerineuvostolle hankkeen taloudellisesta tuesta.

2. Kuvaus nuorisojärjestöjen toiminnasta ja rahoituksesta kumppanimaissa

Toimitus: Jarkko Lehikoinen, johtava asiantuntija, Allianssi
Tekstit kunkin järjestön itsensä tuottamia

2.1 Suomi

Suomen nuorisotalan kattojärjestö Allianssi ry
www.nuorisotala.fi

2.1.1 Nuorisotoiminta yleisesti

There are three main actors carrying out youth activities in Finland: youth organisations, municipal youth services and the parishes (church child and youth work).

Nuorisojärjestöt

Järjestöjen lukumäärän osalta yhteensä 117 järjestöä oli valtionapukelpoisia vuonna 2022. Näistä 95:lle myönnettiin valtionavustusta vuonna 2022, yhteensä 18,6 miljoonaa euroa (summat vaihtelivat 10 000 eurosta 1,47 miljoonaan euroon). Nämä järjestöt voidaan jakaa neljään eri ryhmään (luvut vuodelta 2021):

- **nuorisojärjestöt (46)** – jäsenmäärästä vähintään kaksi kolmasosaa on alle 29-vuotiaita nuoria
- **nuorisotoimintaa edistävät järjestöt (1)** – toiminnasta osa on nuorten omaehtoista toimintaa
- **nuorisotyötä tekevät järjestöt (51)** – toiminnasta osa on nuorisotyötä ja tämä osa voidaan eritellä järjestön muusta toiminnasta
- **nuorisotyön palvelujärjestöt (19)** – pääasiallinen tarkoitus on tarjota palveluja nuorisotalan järjestöille, kunnallisille nuorisopalveluille ja muille nuorisotyön toimijoille.

Kunnallinen nuorisotyö

Suomessa on 309 kuntaa. Kunnilla on nuorisolain mukaan velvollisuus järjestää nuorisotoimintaa. Kukin kunta voi kuitenkin melko itsenäisesti päättää, millaista nuorisotoimintaa se haluaa järjestää ja kuinka paljon resursseja toimintaan käytetään. Samaisessa nuorisolaissa kuitenkin määrätään, että nuorten

osallistumisen varmistamiseksi jokaisessa kunnassa on oltava nuorisovaltuusto ja kunnan on tarjottava valtuustolle riittävät resurssit

Suomessa on lähes 1 000 nuorisotyölle omistettua tilaa ja yli 3 000 kunnallisessa nuorisotyössä toimivaa palkattua työntekijää. Viime vuosien kehityssuuntana on kuitenkin ollut "perinteisen" nuorisotoiminnan (esim. nuorisotalot, kulttuuritilat, leirit) väheneminen. Sitä vastoin kohdennettu nuorisotyö, työpajat, liikkuva nuorisotyö, jossa nuoret kohdataan siellä, missä he ovat (kouluissa, kauppakeskuksissa jne.), etsivä nuorisotyö, digitaalinen nuorisotyö, kansainvälinen toiminta jne. ovat lisääntyneet. Osallisuus ja vaikuttamistyö ovat myös tärkeä osa nuorisopalveluja. Nuorisotyö on lisäksi kehittynyt ammattimaisempaan ja monialaisempaan suuntaan.

Kirkon nuorisotyö

Suomen (evangelisluterilainen) kirkko on myös keskeinen toimija nuorisotyössä. Kirkolla on noin 1 200 palkattua työntekijää tekemässä nuorisotyötä seurakunnissa ympäri maata. Kirkko järjestää muun muassa rippikouluja ja -leirejä sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa, ja toimii lisäksi tiiviissä yhteistyössä järjestöjen, kuten Suomen Partiolaisten, kanssa.

2.1.2 Rahoitus

Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen rahoitus on pääosin peräisin valtion budjetista. Aiemmillä vuosikymmenillä valtaosa tästä rahoituksesta perustui kansallisen rahapelimonopoli Veikkauksen tuottoihin. Veikkauksen tuotot ovat olleet noin miljardi euroa vuodessa, ja nuorisotyön osuus tästä on ollut viisi prosenttia (noin 50 miljoonaa euroa). Nuorisotyön kansallisen rahoituksen määrä kokonaisuudessaan on ollut noin 80 miljoonaa euroa, eli 30 miljoonan euron erotus on peräisin valtion yleisestä budjetista. Nuorisojärjestöjen osuus on tällä hetkellä 18,6 miljoonaa euroa kokonaisrahoituksesta.

Lähiaikoina on kuitenkin luvassa muutoksia tähän rahoituskehikseen, joka on ollut tähän saakka erittäin positiivinen nuorisotyön toimijoiden näkökulmasta viimeisen kahden tai kolmen vuosikymmenen aikana. Useista syistä johtuen (pandemia, ulkomaisten rahapeliyhtiöiden kilpailu jne.) Veikkauksen tuotot ovat supistuneet jyrkästi. Onkin päätetty, että vuodesta 2024 alkaen veikkausvoittovaroja ei enää korvamerkitä millekään kohteelle (taide, tiede, urheilu, nuorisotyö jne.) vaan ne siirretään valtion yleiseen budjettiin, minkä jälkeen kyseisten kohteiden rahoituksesta päätetään aivan kuten mistä tahansa muustakin budjettikohdasta.

Suurin osa nuorisotyön julkisesta rahoituksesta on kuitenkin peräisin kunnilta. Kuntien nuorisotyön vuosittaiset menot ovat noin 202 miljoonaa euroa eli keskimäärin 117 euroa jokaista alle 29-vuotiasta nuorta kohti. Oman toimintansa lisäksi kunnat rahoittavat myös paikallisia nuorisotalan kansalaisjärjestöjä.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko puolestaan käyttää noin kolmasosan budjetistaan (330 miljoonaa euroa) lapsi- ja nuorisotyöhön.

Julkisen rahoituksen ohella monet nuorisojärjestöt keräävät usein varoja yksityiseltä sektorilta. Tämä koskee erityisesti isompia, vakiintuneita järjestöjä. Järjestöt saavat myös runsaasti hankerahoitusta eri ministeriöiltä, aluehallintovirasto ja erityisesti Euroopan unionilta (Erasmus+ -ohjelmasta ja muista ohjelmista).

Nuorisojärjestöt olivat yleisesti ottaen melko tyytyväisiä rahoitukseensa. Tuoreessa tutkimuksessa yli 80 % järjestöistä kuvaili rahoitustaan hyväksi, melko hyväksi tai kohtuulliseksi. Noin puolet niistä oli kuitenkin huolissaan rahoitusjärjestelmän viimeaikaisista muutoksista ja mahdollisista tulevista riskeistä liittyen erityisesti valtionosuuksien kehittämiseen ja yleiseen poliittiseen epävakauteen.

2.1.3 National umbrella organisation

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry toimii valtakunnallisena kattojärjestönä Suomessa. Se perustettiin vuonna 1992 jatkamaan kolmen eri palveluorganisaation työtä: yksi vastasi nuorisojärjestöjen (pääasiassa kansainvälisestä) yhteistyöstä, yksi tarjosi palveluita kunnallisille nuorisotyöntekijöille ja yksi työskenteli koulujen ja opettajien kanssa. Historiansa vuoksi Allianssi poikkeaa kenties yhä jossain määrin useimmista muista eurooppalaisista nuorisoalan järjestöistä, koska työskentelemme koko nuorisotyön kentän puolesta ja sen kanssa, emme pelkästään jäsenjärjestöjemme kanssa. Tähän joukkoon kuuluvat kunnalliset ja kirkon nuorisotyöntekijät, nuorisotutkijat, (nuorisotyön) oppilaitokset ja niin edelleen.

Allianssissa työskentelee 25 palkattua työntekijää, ja vuosibudjettimme on noin kaksi miljoonaa euroa, josta kaksi kolmasosaa saamme avustuksena Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Jäsenistömme koostuu 150 valtakunnallisesta nuorisoalan järjestöstä, joihin sisältyvät useimmat nuorisojärjestöt sekä useita muita nuorisotyötä tekeviä järjestöjä. Meillä ei ole virallisia kategorioita, mutta jäseniimme kuuluu muun muassa poliittisia nuorisojärjestöjä, lapsi- ja opiskelijajärjestöjä, ei-poliittisia opiskelijajärjestöjä, harrastusjärjestöjä, ammattiyhdistyksiä, vammaisten nuorten ja muiden vähemmistöjen järjestöjä, kansainvälisiä järjestöjä ja monia muita. Aiemmin meillä oli jäseninä myös yksityishenkilöitä (lähinnä nuorisotyöntekijöitä), mutta luovuimme tästä kategoriasta pari vuotta sitten. Kohderyhmäämme kuuluvat kaikki henkilöt, jotka työskentelevät nuorten kanssa, joko ammattinsa puolesta tai vapaaehtoisina. Meillä on myös jonkin verran nuorille suunnattua toimintaa, mutta pääasiassa työskentelemme kansalaisjärjestöjen tai muiden nuorisotyötä tekevien toimijoiden kanssa.

Pyrimme parhaillaan houkuttelemaan kuntia ja seurakuntia liittymään jäseniksemme (ilman äänioikeuksia), mutta toistaiseksi tämä ei ole tuottanut tulosta.

Visiomme on, että nuoret voivat hyvin ja kokevat kuuluvansa yhteiskuntaan sen yhdenvertaisina jäseninä. Allianssin keskeiset tehtävät ovat

- vaikuttaminen nuorten hyväksi; tämä voi tarkoittaa nuorisotyön resursseja, osallisuus, tasa-arvoa, koulutusta, työllisyyttä, vapaa-aikaa jne.
- nuorisotyön kentän yhdistäminen; järjestämme tapaamisia, konferensseja ja muita tilaisuuksia kaikille nuorisoalan toimijoille
- palveluiden tarjoaminen; järjestämme koulutuksia, tiedotusta ja muuta toimintaa kaikille nuorisoalan toimijoille.

Allianssin keskeisiä arvoja ovat yhteistyö (työskentelemme yhdessä kaikkien nuorisoalan toimijoiden kanssa), yhdenvertaisuus (kaikki nuoret ovat yhdenvertaisia), osallisuus (nuoret kokevat kuuluvansa yhteiskuntaan) ja kestävyys (ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen).

Allianssi toimii erittäin aktiivisesti myös kansainvälisessä nuorisotyössä. Toimimme jäseninä Euroopan nuorisofoorumissa (European Youth Forum, YFJ), eurooppalaisesta nuorisokortista vastaavassa European Youth Card Association (EYCA) -järjestössä, Euroopan nuorisotiedotus- ja neuvontajärjestössä (ERYICA) ja Alliance of European Voluntary Service Organisations -verkostossa. Toimimme EU:n nuorisodialogin vastuutahona Suomessa. Allianssi myös nimittää joka vuosi useita nuoria kansainvälisiksi nuorisodelegateiksi eri yhteyksiin ja teemoihin liittyen (YK, Unesco, EU, ilmasto, luonto, työelämä).

2.1.4 Vaikuttamistyö

Allianssilla on vaikuttamistyöhön liittyvä tavoiteohjelma, jota päivitetään vuosittain. Siihen sisältyy kahdeksan osa-aluetta, jotka muodostavat vaikuttamistyön prioriteetit. Jäsenjärjestöt hyväksyvät tavoiteohjelman Allianssin vuosikokouksessa.

1. Osaaminen ja kiinnittyminen yhteisöön
2. Työllisyys
3. Sosiaaliturva
4. Osallisuus
5. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
6. Nuorisoalan resurssit ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset
7. Terveys
8. Ympäristö

Tätä vaikuttamistyötä tehdään monin eri tavoin. Annamme lausuntoja, järjestämme seminaareja ja kampanjoita, pidämme yhteyttä päättäjiin, osallistumme työryhmiin, jaamme tietoa ja laadimme omat vaaliohjelmamme, vain muutamia esimerkkejä mainitaksemme. Vaikuttamistyön taso jäsenjärjestöissämme vaihtelee paljon, ja käymme keskusteluja niiden kanssa tehdessämme linjauksia eri aiheisiin. On selvää, että monet jäsenjärjestöistä keskittyvät aiheisiin, joilla on merkitystä niiden jäsenille, esimerkiksi opiskelijajärjestöt keskittyvät opiskelijoiden asioihin ja seksuaalivähemmistöjen kansalaisjärjestöt keskittyvät kyseisten vähemmistöjen oikeuksiin. Allianssi hyödyntää näiden järjestöjen osaamista käsitellessään näitä aiheita, ja pyrimme myös tukemaan järjestöjä mahdollisimman paljon niiden omassa vaikuttamistyössä.

Yleisemmällä tasolla koulutamme nuoria aktivisteja eri nuorisojärjestöissä antaaksemme heille työkaluja ja osaamista liittyen poliittisen järjestelmän toimintaan ja parhaisiin keinoihin saada äänensä kuuluviin.

Suurin haaste on kenties se, että nuorisotyö on melko pieni ala yhteiskunnassa (0,1 % valtion budjetista) ja että työmme vaikuttavuutta ei voi välttämättä nähdä lyhyellä aikavälillä. Emme saa ääntämme kuuluviin yhtä hyvin kuin esimerkiksi kulttuuri- tai urheilualan toimijat.

2.1.5 Nuorten osallistuminen järjestötoimintaan

Suomen nuorisolain mukaan nuorella tarkoitetaan alle 29-vuotiasta henkilöä. Useimmat nuorisojärjestöt keskittyvät kuitenkin tiettyihin luontaisiin ikäryhmiin, esim. 15–26-vuotiaisiin nuoriin. Suomessa on myös runsaasti järjestöjä, joiden toiminta on suunnattu lapsille.

Nuorisojärjestöihin kuuluvien nuorten lukumäärä on viime vuosikymmeninä pudonnut. Pudotus on ollut erityisen suurta poliittisissa nuorisojärjestöissä, mutta sitä on ollut nähtävissä myös ei-poliittisissa järjestöissä. Tälle on useita selityksiä. Nuorten ikäryhmät pienenevät. Toisaalta nuorisojärjestöt ovat kehittäneet jäsentietojärjestelmiään ja esimerkiksi karsineet vanhoja jäseniä pois. Myös osallistumistavat ovat muuttuneet paljon. Nuorisotalon järjestön jäsenyyden sijaan nuoret voivat valita muita tapoja osallistua toimintaan (sosiaalinen media, pop up -toiminta, kuluttajavalinnat ja niin edelleen).

2.2 Norja

Landsrådet for Norges barn- og ungdomsorganisasjoner, LNU
www.lnu.no

2.2.1 Nuorisotoiminta yleisesti

Norjan lapsi- ja nuorisojärjestöjen lukumäärästä ei ole olemassa mitään virallista, kansallista rekisteriä. LNU on toteuttanut toimenpiteitä virallisen rekisterin laatimiseksi ja neuvottelee asiasta keskushallinnon kanssa. Toivomme, että tämä saadaan jossain vaiheessa aikaan. LNU:lla on joka tapauksessa 120 jäsenjärjestöä, jotka se jakaa neljään eri ryhmään. Nämä kategoriat kattavat myös valtaosan nuorisotoiminnasta Norjassa:

Kulttuuri-, ulkoilu- ja vapaa-ajan järjestöt

Esimerkkejä tähän kategoriaan kuuluvista järjestöistä ovat Norjan partiojärjestö, nuoret ja vapaa-aika - niminen järjestö sekä kuorojärjestö. Nämä järjestöt keskittyvät vapaa-ajan toimintaan, kuten musiikkiin sekä luonto- ja kulttuurielämyksiin.

Vakaumukselliset järjestöt

Esimerkkejä tähän kategoriaan kuuluvista järjestöistä ovat katolilaisten nuorten järjestö, Pelastusarmeijan nuorten ryhmä ja humanistinen järjestö (vrt. Suomessa Vapaa-ajattelijain liitto). Monet näistä perustuvat uskonnolliseen vakaumukseen, joskaan eivät kaikki.

Poliittiset/yhteiskunnalliset järjestöt

Tähän kategoriaan kuuluvat kaikki poliittiset nuorisojärjestöt sekä järjestöt, jotka työskentelevät yhteiskunnallisten, mutteivät välttämättä poliittisten, asioiden parissa. Jälkimmäiseen ryhmään kuuluvat esimerkiksi Norjan vammaisjärjestön nuorten ryhmä, sateenkaari aiheiden parissa työskentelevät järjestöt ja nuorten mielenterveysjärjestö Mental Helse Ungdom. Kaikilla organisaatioilla ei välttämättä ole ideologista puolta, mutta ne osallistuvat julkiseen keskusteluun, jota käydään kunkin kohteena olevien teemojen ympärillä.

Opiskelija- ja oppilasjärjestöt

Esimerkkeihin kuuluu muun muassa Association of Norwegian Students Abroad -järjestö, valtakunnallinen oppilasjärjestö ja Norjan opiskelijajärjestö.

Nuorisotoiminta Norjassa on monimuotoista ja sitä järjestävät monet eri organisaatiot. Vaikka LNU:n jäsenet keskittyvätkin eri aiheisiin, niitä kaikkia yhdistää se, että ne koostuvat pääasiassa nuorista ja että toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Jäsenjärjestöt ovat siinä mielessä demokraattisia, että nuoret saavat itse päättää järjestöjen toiminnasta ja teemoista. Niiden harjoittamaa toimintaa kutsutaan nuorisotyöksi tai lapsi- ja nuorisotyöksi.

2.2.2 Rahoitus

Norjan nuorisojärjestöjen taloudellinen tilanne on kaiken kaikkiaan hyvä, vaikkakin se vaihtelee järjestöstä toiseen. Järjestöt saavat rahoitusta lähinnä kahden eri rahoitusohjelman kautta sekä valtion budjetista. Poliittisia nuorten puolueita rahoitetaan erikseen, kuten tämän osion viimeisessä kappaleessa kerrotaan.

Ensimmäinen rahoitusohjelma on nimeltään "Grunnstøtta" (perustuki), jonka kautta demokraattiset vapaaehtoisjärjestöt voivat hakea rahoitusta tulevalle vuodelle. Kullekin järjestölle myönnettävästä tukisummasta päättää tukien jakamisesta vastaava komitea, ei hallitus ja/tai valtaapitävät puolueet. Tämän tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla hakukelpoisilla järjestöillä on yhtäläiset mahdollisuudet saada rahoitusta, riippumatta järjestön suhteesta istuvaan hallitukseen. Tätä kutsutaan "käsivarren mitan" periaatteeksi.

Toinen rahoitusohjelma on nimeltään "FriFond" (vapaa rahasto). Tämä muodostuu kansallisen rahapeliyhtiön tuotoista, eikä tätä järjestelyä aiota toistaiseksi muuttaa. Tuotot jaetaan eri organisaatioiden kesken, joista osa on LNU:n jäsenjärjestöjä. Tämän lisäksi LNU saa myös osuuden FriFond-varoista, jonka jaamme puolestaan edelleen jäsenjärjestöillemme. Jäsenemme voivat hakea rahoitusta eri hankkeille, aina jäsenilloista seminaareihin ja yhteisiin tapahtumiin. Tämän jälkeen LNU päättää tiettyjen kriteerien perusteella, mille järjestöille ja/tai hankkeille rahoitusta myönnetään.

Valtion budjetilla on myös merkitystä, mutta kaikki järjestöt eivät saa rahoitusta sen kautta. Hallitus asettaa yleensä etusijalle muutaman valikoidun järjestön, esimerkiksi ne, jotka toimivat ajankohtaisten ja relevanttien aiheiden parissa. Useimmat järjestöt eivät kuitenkaan saa suoraa rahoitusta Norjassa, vaan niiden täytyy hakea sitä rahoitusohjelmien kautta.

Poliittiset nuorten puolueet saavat rahoitusta valtion budjetista "stemmetøtten" (äänituki) kautta. Myönnetyn tuen määrä riippuu järjestön emopuolueen äänimäärästä edellisissä vaaleissa. Järjestö voi myös saada lisärahoitusta emopuolueeltaan. Yksityislahjoitukset eivät muodosta suurta osaa järjestökentän rahoituksesta Norjassa. Mikäli yksityislahjoitus saadaan, on se dokumentoitava huolellisesti verotusta varten.

2.2.3 Valtakunnallinen kattojärjestö

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) on valtakunnallinen kattojärjestö. Se perustettiin virallisesti vuonna 1980, mutta sen taustalla oli jo tuolloin 30-vuotinen kansainvälinen nuorisotyön perinne. Vuodesta 1951 lähtien alettiin tehdä aloitteita nuorten rajat ylittävän yhteistyön lisäämiseksi Euroopassa. Seuraavien vuosikymmenten aikana päätettiin käynnistää toiminta myös Norjassa. LNU:n perustamisen lähtökohtana olivat kokemukset kansainvälisestä yhteistyöstä, ja Norjaan päätettiin perustaa valtakunnallinen kattojärjestö, joka voisi yhdistää kansainvälisen ja valtakunnallisen nuorisotyön.

LNU:lla on nykyään 102 jäsenjärjestöä, joissa on yhteensä 450 000 yksittäistä jäsentä. Jäsenjärjestöjen on oltava demokraattisia ja vapaaehtoisuuteen perustuvia, ja jäsenten enemmistön on oltava alle 26-vuotiaita. LNU:n keskushallinto on jaettu kahteen eri osaan. Ensimmäiseen osaan kuuluvat hallitus ja hallituksen johtaja, jotka jäsenjärjestöt valitsevat yleiskokouksessa. Hallitus koostuu 10 henkilöstä. Hallituksen johtaja, Margete Bjørge Katanasho, edustaa LNU:ta mediassa ja useimmissa virallisissa tapaamisissa hallituksen kanssa. Toisen osan muodostavat sihteerit, jotka eivät ole äänestyksessä valittuja vaan palkattuja työntekijöitä. Sihteeristö koostuu 20 henkilöstä.

LNU:lla on kolme pääasiallista tehtävää: politiikka, tieto/osaaminen ja rahoitus.

Tieto/osaaminen

Tarjoamme jäsenjärjestöillemme erilaisia palveluita, kuten kursseja, neuvontaa ja verkossa olevan tietopankin, joka sisältää jäsenille hyödyllisiä resursseja ja materiaaleja. Kurssien aiheet voivat liittyä mihin tahansa poliittisesta vaikuttamistyöstä taloushallintoon ja seksuaaliseen häirintään puuttumiseen järjestön sisällä. Esimerkki viimeksi mainitusta on kurssi nimeltä "Trygg Ambassadør" (Turvallisuuslähettiläs). Kyseisen kurssin aikana autamme jäsenjärjestöjä omaksuma tarvittavat tiedot seksuaalisen häirinnän ja rajojen käsittelemiseksi ja turvallisten ympäristöjen luomiseksi järjestöissä. Kurssin käyneistä tulee niin kutsuttuja "turvallisuuslähettäjiä".

Politiikka

LNU:lla on kaksi poliittista neuvonantajaa, yksi kansainvälisiä ja toinen valtakunnallisia asioita varten. Kansainvälinen neuvonantaja työskentelee YK-nuorisodelegaattien ohjelman, YFJ:n ja eurooppalaisen nuorisotyön parissa. Valtakunnallinen neuvonantaja toimii poliitikkojen, keskushallinnon jäsenten ja muiden sidosryhmien kanssa pyrkimyksenään parantaa norjalaisten lapsi- ja nuorisojärjestöjen toimintaedellytyksiä. Kumpikin neuvonantaja järjestää myös kursseja jäsenjärjestöillemme.

Rahoitus

Taloulosasto hallinnoi eri rahoitusohjelmia, kuten jo aiemmin mainittua FriFond-ohjelmaa. Toinen esimerkki LNU:n hallinnoimasta rahoitusohjelmasta on

”Bærekraftsstøtta” (Kestävyyden tuki), jonka kautta nuorisjärjestöt voivat hakea rahoitusta hankkeille, joihin liittyy kestävää ilmastotyötä. Rahoitettavien hankkeiden valintaan on olemassa tietyt perusteet.

LNU toimii pääasiassa, muttei yksinomaan, jäsenjärjestöjensä kanssa ja niiden puolesta. Esimerkiksi sen kurssit ovat avoimia kaikille järjestöille. Muilta kuin jäseniltä peritään pieni kurssimaksu. Meillä on useita yhteistyöhankkeita ulkopuolisten toimijoiden, kuten Ilmastoministeriön kanssa. LNU ja ministeriö pyrkivät yhdessä kannustamaan nuorisjärjestöjä ilmastotyöhön, ja olemme ministeriön toimeksiannosta muodostaneet nuorten työryhmän, joka antaa hallitukselle neuvoja ilmastokriisin ratkaisemiseksi.

2.2.4 Vaikuttamistyö

Vaikuttamistyötä tehdään monin eri tavoin; mitään yhtä oikeaa tai parasta toimintatapaa ei ole määriteltä. Nuorisjärjestöjen vaikuttamistyöhön kuuluu esimerkiksi sosiaalisen median kampanjoita, fyysisiä kampanjoita, koulutusseminaareja, yhteydenpitoa poliitikkoihin ja omien ohjelmajulistusten/järjestöasiakirjojen hyväksymistä. Jäsenistölle tyypillisiä aiheita ovat muun muassa temaattiset aiheet, kuten ilmastonmuutos ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeudet, sekä kulttuuriset aiheet. Yksi laajemmista aihepiireistä, joiden parissa LNU erityisesti toimii, on lapsi- ja nuorisjärjestöjen yleiset toimintaedellytykset. Emme sekaannu ideologisiin tai poliittisiin aiheisiin, vaan pyrimme ensisijaisesti tarjoamaan jäsenillemme tarvittavat työkalut, jotta nämä voivat työskennellä mahdollisimman tehokkaasti ja menestyksekkäästi.

Vaikuttamistyön haasteena on se, että moni haluaa tulla kuulluksi ja lainsäätäjien ja poliitikkojen huomiosta käydään kovaa kamppailua. Toki nuoriin ei aina myöskään suhtauduta yhtä vakavasti kuin aikuisiin, mikä voi hankaloittaa vaikuttamistyötä entisestään. LNU pyrkii toimimaan resurssina jäsenjärjestöillemme ja tarjoamaan työkaluja, kurseja ja henkilökohtaista ohjausta jäsenille, jotka haluavat oppia lisää vaikuttamistyöstä.

2.2.5 Nuorten osallistuminen järjestötoimintaan

Norjassa nuoriksi määritellään kaikki alle 26-vuotiaat henkilöt. Nuoret osallistuvat toimintaan eri tavoin, aina poliittisesta nuorisotyöstä partiotoimintaan, uskonnolliseen työhön ja toimintaan, joka keskittyy esimerkiksi ilmastonmuutokseen. Nuorisjärjestöjen kokonaistilanne on pysynyt vakaana viime vuosikymmenen aikana. Koronapandemia aiheutti kuitenkin jyrkän pudotuksen järjestäytyneessä nuorisotoiminnassa Norjassa, kuten useimmissa maissa. Jäsenjärjestömme kertovat vaikeuksista nostaa toiminnan määrää takaisin pandemiaa edeltävälle tasolle. Pyrimme LNU:ssa aktiivisesti korjaamaan tilanteen ja käymme vuoropuhelua aiheesta jäsenten kanssa.

2.3 Tanska

Dansk Ungdoms Fællesråd, DUF
www.duf.dk

2.3.1 Nuorisotoiminta yleisesti

Urheilujärjestöjen lisäksi Tanskassa on useita eri nuorisojärjestöjä, kuten poliittisia, kulttuurisia, tieteellisiä, humanitaarisia ja yhteiskunnallisia järjestöjä, jotka toimivat monissa erilaisissa ympäristöissä. Kaikki DUF:n jäsenet, kuten myös pienemmät yhdistykset, urheilujärjestöt ja yhteiskunnallisemmat järjestöt, tekevät nuorisotyötä. Epävirallisia kategorioita on runsaasti, monet niistä järjestöjen itsensä laatimia. Viralliset kategoriat määräytyvät pääasiassa toimintaa ja rahoitusta säätelevän lainsäädännön mukaan.

2.3.2 Rahoitus

DUF saa osuuden tanskalaisen rahapelitoiminnan tuotoista jaettavaksi tanskalaisille lapsi- ja nuorisojärjestöille. Tästä potista myönnetään varoja noin 70 järjestölle vuosittain. Nämä varat ovat välttämättömiä monelle järjestölle, jopa niille, joilla on suuret hanketulot, koska myönnettyjä varoja saa käyttää vapaasti järjestön tarkoituksiin. Tämä merkitsee sitä, että niitä voidaan käyttää palkkoihin, kuljetuksiin, yleiskokouksiin tai toimistotyöhön. Tanskalaisen rahapelitoiminnan tuotot tarjoavat vakaan tulonlähteen, eikä tilanne näytä olevan muuttumassa.

Tämän ohella osa järjestöistä saa hankerahoitusta myös Tanskan ulkoministeriöltä, Tanskan parlamentilta, yksityisistä rahastoista ja muista pienemmistä julkisista yhteisrahastoista, jotka vaihtelevat vuosittain.

2.3.3 Valtakunnallinen kattojärjestö

DUF:n keskeisiä arvoja ovat osallisuus, vuoropuhelu, vapaaehtoisuus ja vaikuttaminen. Edistämme yhteisöjä, joissa ihmiset ovat sitoutuneita toisiinsa, ja tuomme aktiivisesti nuoria mukaan demokratiaan, yhteiskuntaan ja järjestöihin, sekä paikallisesti että myös valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. DUF varmistaa, että nuorisojärjestöjen ainutlaatuinen luonne tunnustetaan, ja olemme sitoutuneet kehittämään jäsenjärjestöjämme, jotta ne voivat tarjota innostavaa ja kiinnostavaa vapaaehtoistoimintaa lapsille ja nuorille. Työskentelemme yli poliittisten rajojen ajaessamme nuorisojärjestöjen etua suhteessa poliitikkoihin ja julkisiin viranomaisiin. DUF:n edunvalvonta luo puitteet vapaaehtoisille nuorisojärjestöille poliittisella tasolla. Hallinnoimme DUF:n osuutta tanskalaisen rahapelitoiminnan tuotoista ja jaamme vuosittain noin 140 miljoonaa Tanskan kruunua tanskalaisille lapsi- ja nuorisojärjestöille.

DUF (Dansk Ungdoms Fællesråd) on kattojärjestö, jonka jäsenistö koostuu 80 lapsi- ja nuorisojärjestöstä. DUF:n jäsenjärjestöihin kuuluu muun muassa partiojärjestö, poliittisia nuorisojärjestöjä, vapaaehtoisia yhteiskunnallisia järjestöjä, kulttuurijärjestöjä, ympäristöjärjestöjä, vammaisten nuorten järjestöjä ja monia muita.

DUF perustettiin kesäkuussa 1940 vastareaktiona kasvavalle natsiliikkeelle. Johtavat demokraattiset nuorisojärjestöt halusivat osoittaa, että niillä oli erilaisuuksistaan huolimatta jotain yhteistä: pyrkimys vahvistaa demokratiaa. Lisäksi niitä yhdisti näkemys sitoutuneesta, vapaaehtoisesta yhteisöstä, joka työskentelisi yhteisön kehittämisen puolesta.

DUF on sittemmin laajentunut suureksi kattojärjestöksi, joka koostuu yli 80 nuorisojärjestöstä, joissa on yhteensä 600 000 jäsentä.

DUF:n perustaja Hal Koch on sanonut näin:

"Demokratia on enemmän kuin pelkkä hallintomuoto; demokratia on vuoropuhelua. Se on tapa toimia ja tapa tulla toimeen muiden ihmisten kanssa, jossa kunnioitus yksilöä, yhteisöä, ympäristöä ja yhteiskuntaa kohtaan on olennaisen tärkeää. Ja jossa ennakkoluuloja haastetaan, ja kannanotot vaikuttavat kantoihin."

DUF työskentelee kaikkien nuorten puolesta Tanskassa. Yli 600 000 jäsentä jäsenjärjestöjen kautta edustava DUF:n hallitus ja hallituksen puheenjohtaja toimivat oikeutetusti maamme nuorten äänenä. DUF tavoittelee parempia olosuhteita Tanskan vapaaehtoisjärjestöjen yhteisölle, osallistavampaa demokratiaa, nuorten tehokkaampaa osallistamista ja osallistumista sekä kansainvälistä solidaarisuutta. DUF myös tukee demokratian ja nuorten osallistumisen vahvistamista maailmanlaajuisesti.

2.3.4 Vaikuttamistyö

DUF pyrkii varmistamaan hyvät toiminnalliset puitteet nuorten omaehtoisille järjestöille. Tähän sisältyy nuorten omaehtoisten järjestöjen kohtaaman hallinnollisen taakan keventäminen ja byrokraattisten esteiden poistaminen. Tähän pyritään muun muassa käymällä jatkuvaa vuoropuhelua yhteistyökumppaneiden, valtion virkamiesten ja poliitikkojen kanssa sekä osallistamalla tapahtumiin ja isännöimällä niitä (DUF järjesti esimerkiksi aiheeseen liittyvän konferenssin vuonna 2021 yhteistyössä Kulttuuriministeriön kanssa).

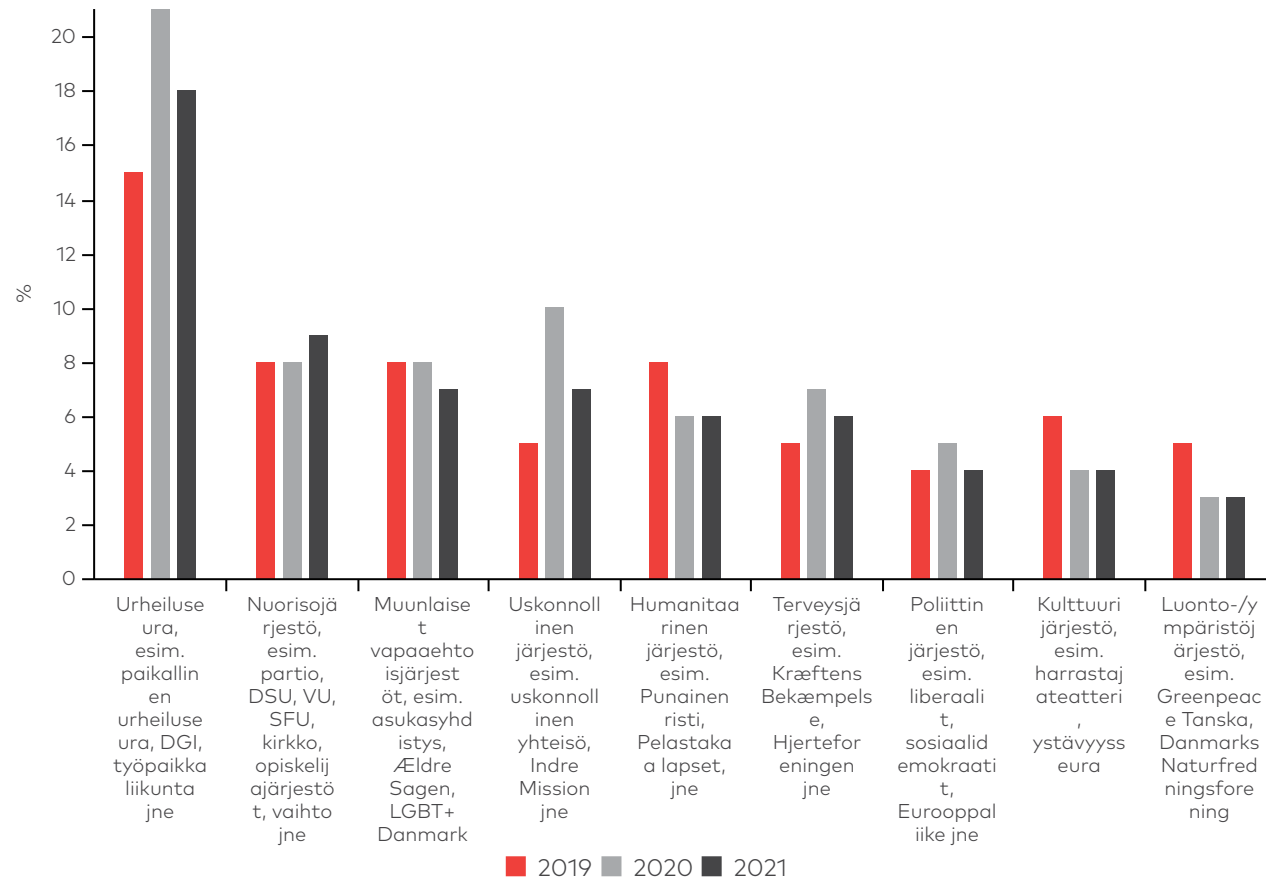
DUF keskittyy erityisesti demokratiaan liittyviin aiheisiin. DUF pyrkii varmistamaan, että yhä useampi ihminen äänestää, yhä useampia nuoria ehdokkaita tulee valituiksi ja yhä useammat poliitikot ottavat nuorten näkökulmat huomioon. DUF järjestää näihin aiheisiin liittyviä kampanjoita aina, kun Tanskassa on vaalit. DUF pyrkii lisäksi siihen, että teknologinen demokratia ylittää mediakynnyksen, ja osallistuu julkiseen keskusteluun tarjoamalla ratkaisuja erilaisiin digitaalisiin haasteisiin.

Nuorten hyvinvointi on myös yksi DUF:n painopisteistä. Esimerkiksi vuonna 2021 DUF osallistui hallituksen nuorten paneeliin koskien nuorten hyvinvointia. Paneeli koostui 15 nuoresta edustajasta, jolle annettiin tehtäväksi ehdottaa keinoja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi koronapandemian jälkeen. Nämä ehdotukset luovutettiin myöhemmin pääministerille.

DUF tekee vaikuttamistyötä kansainvälisellä tasolla. Tanskan YK-nuorisodelegaatit edustavat tanskalaisten nuorten etuja YK:n eri elimissä. Lisäksi DUF osallistuu aktiivisesti Euroopan nuorisofoorumin (YFJ) toimintaan.

2.3.5 Nuorten osallistuminen järjestötoimintaan

DUF määrittelee nuoriksi kaikki 16–30-vuotiaat. Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) toteuttaa vuosittaisen demokratia-analyysin, jossa selvitetään tanskalaisen demokratian tilaa ja Tanskan väestön, erityisesti nuorten, osallistumista politiikkaan. Tutkimuksessa tarkastellaan myös jäsenyyksiä eri vapaaehtoisjärjestöissä. Kaikista yleisimpiä vapaaehtoisjärjestöjä 15–26-vuotiaiden nuorten keskuudessa ovat urheilujärjestöt (DUF, 2021a). Eri järjestöjen jäsenmäärät ovat pysyneet melko vakaina vuosina 2017–2021 (ks. oheinen kuvio).

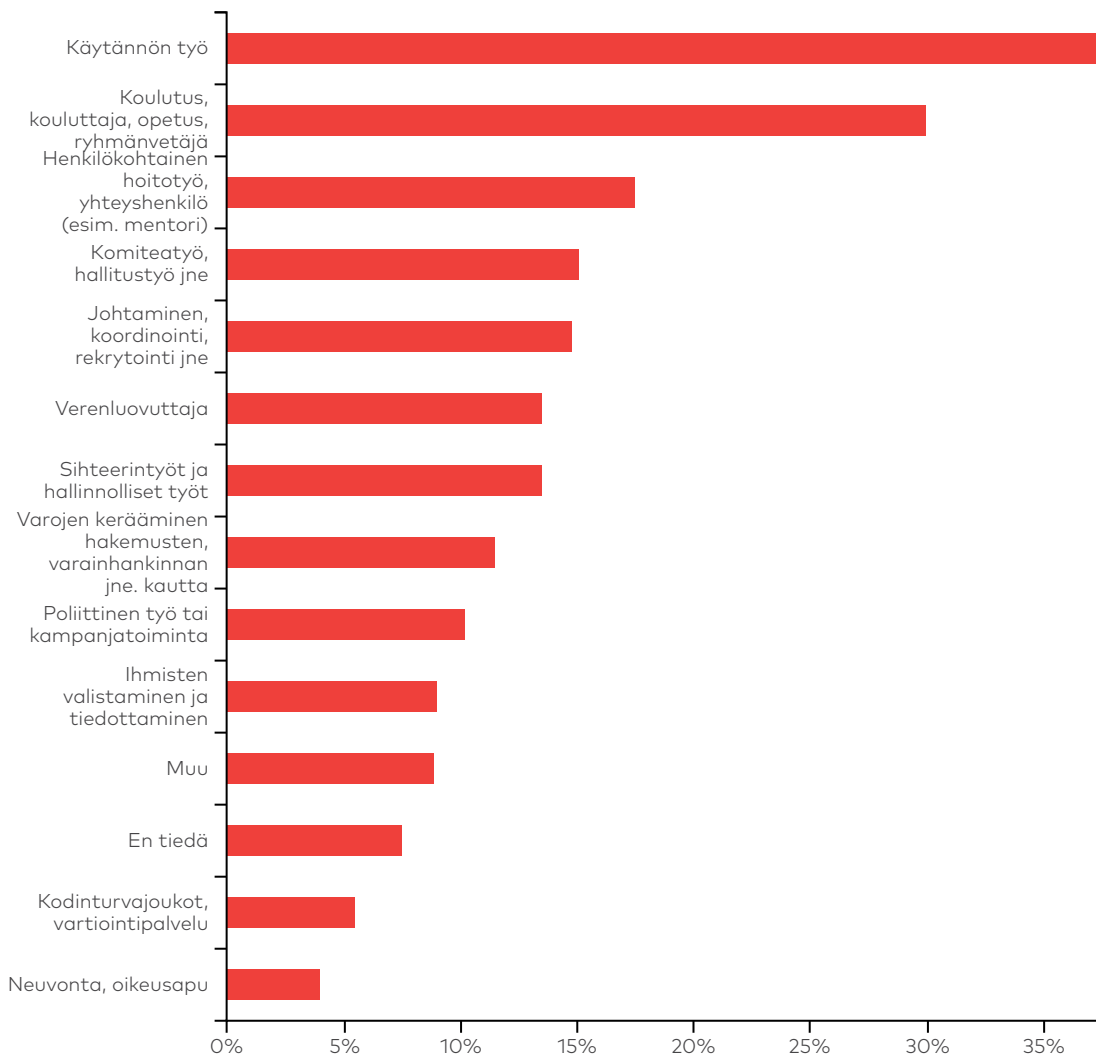
Kuvio 1 käänös: Millaisen järjestön jäsen olet?

DUF:n vuonna 2021 toteuttamassa jäsenkyselyssä 58 % järjestöistä kuitenkin arvioi jäsenmääränsä laskeneen koronapandemian seurauksena (DUF, 2021b).

Nuorten tekemä konkreettinen työ järjestöissä vaihtelee suuresti. Center for Frivilligt Socialt Arbejde (CFSA) -keskuksen tekemä tutkimus osoittaa, että nuorten yleisimmät vapaaehtoiset työtehtävät ovat 1. käytännön työ, 2. koulutus, kouluttaja, opetus, ryhmänvetäjä, 3. henkilökohtainen hoitotyö, yhteyshenkilö (esim. mentori) (CSFA, 2018).

Teini-ikäiset nuoret tekevät erilaista työtä kuin hieman vanhemmat nuoret. Teini-ikäiset työskentelevät enemmän opetustehtävien parissa, kun taas vanhemmat nuoret (25–29-vuotiaat) työskentelevät useammin hallituksessa, valtuustoissa ja komiteoissa, ja tekevät sihteerintöitä ja hallinnollisia töitä. Sen sijaan 20–24-vuotiaat nuoret suorittavat hoitotehtäviä useammin kuin muut nuoret (CFSA, 2018).

Kuvio 2 käänös: 16–29-vuotiaiden nuorten työtehtävät. Prosenttiosuudet

Lähteet:

Center for Frivilligt Socialt Arbejde (2018): Tal om unge og frivillighed: TENDENSRAPPORT OM 16-29-ÅRIGES FRIVILLIGE ARBEJDE. *CFSA*. Osoitteessa: https://frivillighed.dk/files/media/documents/tal_om_unge_og_frivillighed_tendensrapport_juni2018_hdj.pdf

DUF (2021a): Demokratianalysen. *DUF and Epinion*. Osoitteessa: https://duf.dk/fileadmin/user_upload/Editor/documents/DUF_materialer/DUF_Analyser/Demokratianalysen_2021.pdf

DUF (2021b): Et år med COVID-19: Sådan er foreningslivet blevet påvirket. *DUF*. Osoitteessa: <https://duf.dk/nyhed/saadan-har-coronakrisen-paavirket-foreningslivet>

2.4 Ruotsi

Fryshuset

www.fryshuset.se

2.4.1 Nuorisotoiminta yleisesti

Fryshuset perustettiin syksyllä 1984 ränsistyneeseen kylmävarastoon Norra Hammarbyhamnenissa. YMCA Söder antoi innokkaalle Anders Carlbergille tehtäväksi löytää rakennuksen, joka voisi toimia koripallohallina ja tuoda yhteen kaikki Söderin lapset ja nuoret, jotka halusivat pelata koripalloa. Vanha kylmävarasto oli tyhjillään, ja sitä alettiin kunnostaa urheiluhalliksi. Anders kuuli eräiltä musiikkia harrastavilta rakennustyöntekijöiltä, ettei myöskään muusikoille ollut riittävästi harjoitustiloja. Hän huolehti siitä, että taloon rakennettiin 50 harjoitustilaa, ja sai tukea ABF:ltä (Arbetarnas Bildningsförbund, eli Ruotsin Työväen Sivistysliitto) musiikkitoiminnan järjestämiseen opintojärjestöjen kautta. Sitä, että Fryshusetista tuli eräänlainen keskus nuorille muusikoille, voidaan pitää sattumana, mutta samalla se myös havainnollistaa Fryshusetin valitsemaa polkua, eli herkkyyttä kuunnella nuorten tarpeita. Fryshuset alkoi pian työskennellä eri tavoin syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kanssa, mukaan lukien niin kutsuttujen skinheadien, eli skinien, kanssa, mikä johti valtavaan kritiikkiin.

Fryshuset ei antanut periksi ja perusteli kantaansa sillä, että tuhoisasti käyttäytyviin nuoriin vaikuttaminen edellyttää yhteyksiä ja suhteita. Aloimme myös ottaa mukaan katu-uskottavia nuoria turvallisuuden luomiseksi. Fryshuset perusti 1990-luvulla useita kouluja, koska luotimme siihen, että kaikki nuoret voisivat menestyä elämässä, jos yhdistäisimme heidän intohimon kohteensa kouluun. Koulut tarjosivat Fryshusetille myös keinon seurata nuoria pidemmän aikaa ja havainnoida nuorten erilaisia tarpeita, taustavaikuttajia ja kiinnostuksen kohteita, ja kanavoida niitä sopiviin harrastuksiin tai sosiaaliseen toimintaan. Myös sosiaalista yritystoimintaa eri muodoissa käynnistettiin ja edistettiin nuorten toimesta ja nuorille.

Fryshuset alkoi laajentaa toimintaansa Göteborgiin ja Malmöön 2000-luvun alussa. Fryshuset vei koulukonseptinsa Angeredsgymnasiet-kouluun Göteborgissa, ja Lugna Gatan -ohjelma käynnistyi kummassakin kaupungissa.

Tammikuussa 2013 Fryshusetin perustaja Anders Carlberg menehtyi sairauden jälkeen. Andersin into oli ehtymätöntä. Hänellä oli vankkumaton usko ihmisiin ja heidän kykyynsä kasvaa ja kehittyä. Andersin kuolemaan mennessä Fryshuset oli ehtinyt kasvaa monipuoliseksi valtakunnalliseksi liikkeeksi, joka auttoi nuoria kehittymään. Liike kasvaa ja leviää yhä sekä Ruotsissa että muissa maissa.

Toimintaamme kuuluu kaikkea mahdollista tanssista, urheilusta ja musiikista yhteiskunnallisiin hankkeisiin, koulutukseen ja työmarkkina-aloitteisiin. Keskiössä

ovat aina nuoret ja heidän mahdollisuutensa kasvaa ja kehittyä. Meillä on reilut 60 hanketta ja toimintaa neljällä eri osa-alueella: Työ ja yrittäjyys, Roolimallit & usko tulevaisuuteen, Koulut ja Nuorisokulttuuri.

2.4.2 Toiminta-alueet Työ & yrittäjyys

Fryshusetin Työ & yrittäjyys -toiminta-alueen tavoitteena on madaltaa nuorten kynnystä päästä laillisille työmarkkinoille, erityisesti nuorten riskiryhmien osalta, sekä tarjota nuorille mahdollisuuksia saada konkreettisia ja ansiokkaita kokemuksia, joita voidaan hyödyntää myöhemmin elämässä. Tavoitteena on, että tämä johtaa nuorten kestävään toimeentuloon.

Työ & yrittäjyys-alueen toiminta ja hankkeet, kuten LAMPAN, Powerhouse ja Move on, tarjoavat yksilöllistä ohjausta ja valvontaa, jolla pyritään parantamaan kohderyhmän mahdollisuuksia osallistua työelämään tai koulutukseen. Fryshuset toimii aktiivisesti yhteistyössä yritysmaailman toimijoiden, viranomaisten ja työnantajien kanssa pystyäkseen tarjoamaan nuorille yksinkertaisempia työtehtäviä, joiden kautta he saavat uusia verkostoja, kokemusta ja pätevyys- ja ansioluetteloa varten.

Roolimallit & usko tulevaisuuteen

Fryshuset pyrkii Roolimallit & usko tulevaisuuteen -toiminta-alueella varmistamaan, että yhä useammat nuoret voivat tavata toisiaan, kehittyä ja vahvistua. Tällä toiminta-alueella vahvistetaan nuoria suojaavia tekijöitä sekä heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa omaan ja muiden tulevaisuuteen. Roolimallit & usko tulevaisuuteen -alueen toiminnalla pyritään tavoittamaan erityisesti ne nuoret, joita muut eivät tavoita, ja saamaan voimat liikkeelle siellä, missä muut näkevät vain ongelmia.

Roolimallit & usko tulevaisuuteen ehkäisee nuorten syrjäytymistä muun muassa työskentelemällä ajankohtaisten ja uskottavien roolimallien kanssa haavoittuvilla alueilla ja luomalla myönteisiä yhteyksiä, jotka perustuvat nuorten osallistumiseen tärkeisiin asioihin. Työ on edistävää, ennaltaehkäisevää ja nuorille suunnattua. Vuoden mittaan toimialan edustajilla on useita tapaamisia päätöksentekijöiden kanssa, joissa pyritään luomaan käsitys siitä, mikä merkitys edistävällä ja ennaltaehkäisevällä työllä on nuorten tuhoisan käytöksen riskin vähentämisessä.

Koulu

Koulu on yksi yhteiskunnan tärkeimmistä tukipilareista nuorille. Lapset ja nuoret viettävät usein enemmän aikaa päivästä koulussa kuin missään muualla. Jos haluamme aidosti olla osa nuorten arkea, koulu tarjoaa siihen erinomaiset mahdollisuudet. Uskomme, että jokainen voi ja haluaa kehittyä, ja tähän perustuen Fryshusetin koulut tarjoavat kokoontumispaikan kaikille, taustasta ja olosuhteista riippumatta.

Fryshusetin koulujen toiminta perustuu yhteiseen arvopohjaan. Uskomme vahvasti siihen, että oppilaiden oma intohimo ja tarmo ovat tärkeä avain motivaatioon.

Kaikki peruskoulujen ja opiston oppilaat käyttävät tietyn tuntimäärän viikossa toteuttaakseen omaa intohimoaan; kansanopistossa kiinnostuksenkohteena on siirtyminen opiskelemaan tai työelämään, kun taas Danscenterin oppilaita yhdistää intohimo tanssiin ja unelma alan työpaikasta. Fryshusetin pitkän aikavälin tavoitteena on luoda kohtaamispaikkoja koulujen kanssa kaikissa mahdollisissa paikoissa. Näemme vahvuutena sen, että koulu on osa laajempaa kokonaisuutta, joka on enemmän kuin pelkkä koulu. Uskomme, että oppilaiden kehitykselle tekee hyvää, jos heillä on ympärillään myös muita aikuisia koulun henkilökunnan lisäksi. Tällä laajennetaan nuorten näkökulmaa ja tarjotaan enemmän suhteita aikuisiin ja sitä kautta parempia suhteita yhteiskunnassa.

Nuorisokulttuuri

Nuorisokulttuuri -toiminta-alueeseen kuuluu monenlaista vapaa-ajan, urheilu- ja kulttuuritoimintaa. Fryshuset Ungdomskultur tarjoaa nuorille mielekästä vapaa-ajan tekemistä, joka edistää parempaa fyysistä ja henkistä terveyttä ja toimii sosiaalisen kehityksen työkaluna.

Fryshusetilla on sekä järjestettyä että avointa toimintaa Nuorisokulttuuri -toiminta-alueen alla. Järjestetty toiminta tarkoittaa toimintaa, johon osallistujien täytyy ilmoittautua etukäteen ja johon osallistutaan säännöllisesti. Esimerkiksi iltakurssit tanssikeskuksella, moottoripajat, Lovely Days -lomatoiminta ja Frysbox -kamppailulajitoiminta. Kaikille avoin toiminta tarkoittaa kohtaamispaikkoja ja vapaa-ajan toimintaa, kuten nuorisokeskuksia Södermalmassa ja Nackassa, Öppna Fryshusetia Göteborgissa sekä kohtaamispaikkoja Nybrossa ja Torsåsissa. Näissä paikoissa nuoret voivat tavata toisiaan, viettää aikaa yhdessä ja osallistua toimintaan omilla ehdoillaan. Toiminnassa yhdistyy usein intohimon kohde (vapaa-ajan toiminta) ja vuorovaikutus. Kun keskiössä on nuorten intohimon kohde samaan aikaan, kun eri taustoista olevien nuorten kohtaamisia ja vuorovaikutusta edistetään, ymmärrys jokaisen ihmisen samanarvoisuudesta kehittyy. Fryshusetin toimintatalojen/kohtaamispaikkojen tarkoituksena on luoda monipuolisia olosuhteita nuorten omaehtoiselle osallistumiselle ja varmistaa, että osallistuminen tapahtuu turvallisissa tiloissa, jotka ovat Fryshusetin arvojen mukaisia. Tällä tavoin nuoret kehittyvät ja yhteiskunta kehittyy heidän rinnallaan. Tämän tavoitteen saavuttamista arvioidaan useiden määriteltyjen, mitattavissa olevien tavoitteiden avulla, riippuen toiminnasta ja kunkin tapauksen ja kohtaamispaikan nimenomaisesta tarkoituksesta.

2.4.3 Rahoitus

Fryshusetin rahoitus on peräisin lahjoituksista, avustuksista, kouluseleleistä, ideapohjaisen julkisen kumppanuuden mallista (Idéburet offentligt partnerskap eli IOP), hankinnoista sekä tavaroiden ja palvelujen myynnistä. Fryshuset tekee yhteistyöstä lukuisten yksityisten yritysten, julkisten laitosten ja viranomaisten sekä säätiöiden ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa sekä Ruotsissa että muissa maissa.

2.4.4 Kattojärjestön

Ei koske meitä.

2.4.5 Vaikuttamistyö

Fryshusetin vaikuttamistyön tavoitteena on viedä yhteiskuntaa suuntaan, jossa pyritään ensisijaisesti tarjoamaan nuorille olosuhteet, mahdollisuudet ja ympäristöt, joissa he voivat kasvaa ja kehittyä omien tarpeidensa ja intohimojensa pohjalta. Näin ollen vaikuttamistyömme ensisijaisia kohderyhmiä ovat päättäjät ja valtaapitävät, joiden tekemät päätökset vaikuttavat lasten ja nuorten nykyisiin ja tuleviin olosuhteisiin.

Fryshuset asettaa etusijalle muun muassa seuraavanlaiset aiheet:

- aiheet, joissa näemme kohtuullisen mahdollisuuden vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja päätöksentekoon
- aiheet, joihin liittyy selkeä nuorten näkökulma ja joiden tiedämme olevan nuorille tärkeitä
- aiheet, joista meillä on asiantuntemusta ja kokemusta.

Fryshusetin vaikuttamistyön kolme painopistettä:

- Koulu: Jokaisella peruskoulun päättävällä oppilaalla tulisi olla valmiudet hakeutua toisen asteen opintoihin.
- Luottamus, turvallisuus ja inklusiivisuus: Yhteiskunnan edistämistoimien tulisi huomioida kaikki nuoret.
- Vapaa-aika & nuorten mielenterveys: Kaikilla nuorilla on oikeus mielekkääseen vapaa-aikaan ja olosuhteisiin, joissa heidät nähdään ja huomioidaan ja heitä kuunnellaan.

Meidän on toki varauduttava osallistumaan keskusteluun muista aiheista, jotka vaikuttavat nuorten elämään ja tulevaisuuteen, mutta vaikuttamistyössämme keskitymme ennakoivasti pääasiassa näihin kolmeen painopistealueeseen.

Koulu – Jokaisella peruskoulun päättävällä oppilaalla tulisi olla valmiudet hakeutua toisen asteen opintoihin.

Keskeinen viesti:

Valmius hakeutua toisen asteen opintoihin peruskoulun päättymisen jälkeen on yksi keskeisimmistä tekijöistä, joka vaikuttaa nuoren kiinnittymiseen osaksi yhteiskuntaa sen ulkopuolelle jäämisen sijaan. Jokaisen nuoren tulisi pystyä suorittamaan opintonsa loppuun ja saamaan päättötodistus toisen asteen oppilaitoksesta.

Fryshuset haluaa:

- varmistaa, että koulujen, sosiaalipalvelujen ja terveydenhuollon resurssit otetaan käyttöön, jotta oppilailta, joilla on useita riskitekijöitä, on YKSI kontakti. Fryshuset haluaa myös tehdä sosiaalisen intervention ryhmistä vakiintuneen käytännön.
- luoda vahvat kodin ja koulun väliset suhteet, esimerkiksi perhevalmennuksen kautta. Vanhemmuussuhde on tärkeä ja toisiaan ratkaiseva tekijä onnistumisen kannalta.
- ohjata lisää resursseja niin sanotuilla haavoittuvilla alueilla oleville kouluille, joissa nuoret altistuvat useammille riskitekijöille kollektiivisena ryhmänä. Tällä hetkellä resurssien jakaminen on sattumanvaraista ja kuntien päätettävissä. Vain osa lisäresursseista on saatavilla yksityisille kouluille.
- muuttaa/tulkita uudelleen nykyistä lainsäädäntöä ja kohdistaa resursseja nuorille, joilla on erityistarpeita, jotta koulut voivat kehittää integroituja toimintamuotoja erityisresursseilla (tilat, henkilökunnan riittävyys). Pienentää leimaantumisen riskiä ja lisätä integraatiota; haluamme nähdä integroituja kouluja, emme erityisresursoituja kouluja. Haasteita kohtaavia oppilaita voidaan yleensä auttaa parhaiten ympäristöissä, joille on ominaista keskittyminen hyvinvoiviin oppilaisiin.

Luottamus, turvallisuus ja inklusiivisuus – Yhteiskunnan edistämistoimien tulisi huomioida kaikki nuoret.

Keskeinen viesti:

Edistämis- ja ehkäisytoimet tulisi asettaa etusijalle päätöksenteossa jengirikollisuuden vähentämiseksi. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti nuorten pärjäämiseen koulussa ja heille on tarjottava enemmän kohtaamispaikkoja sekä ilmaista kulttuuria ja vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi vanhemmille on tarjottava varhaista tukea. Yhteiskunnan edistävien toimenpiteiden tulisi koskea jokaista nuorta.

Fryshuset haluaa:

- ottaa käyttöön hallinnonalojen yhteisen toimintasuunnitelman (Oikeusministeriön mandaatin lisäksi), joka juurrutetaan käyttöön puoluelinjojen ulkopuolella ja jota toteutetaan pitkäjänteisesti riippumatta hallituspohjasta vuonna 2023.
- ottaa käyttöön useasta kohdasta koostuvan ohjelman, joka muistuttaa Oikeusministeriön 34 kohdan ohjelmaa, mutta joka otetaan käyttöön kaikissa muissa ministeriöissä, joilla on keskeinen rooli uusien jengiläisten värväysten taustalla olevien juurisyiden ratkaisemisessa.
- varmistaa, että edistämis- ja ehkäisytoimet sisältyvät ja ovat etusijalla hallituksen toimenpide-ehdotuksessa koskien järjestäytyneen rikollisuuden/jengiväkivallan torjuntaa.

Vapaa-aika & nuorten mielenterveys – Kaikilla nuorilla on oikeus mielekkääseen vapaa-aikaan ja olosuhteisiin, joissa heidät nähdään ja huomioidaan ja heitä kuunnellaan.

Keskeinen viesti:

Nuorten vapaa-ajan toiminnan painopiste tulisi siirtää toiminnasta ympäristöön. Jokaiselle nuorelle on ensinnäkin tarjottava inklusiivinen ympäristö. Tällaisessa ympäristössä voidaan järjestää toimintaa. Tällaisten ympäristöjen olemassaolo ja kehittyminen kansalaisyhteiskunnassa edellyttää pitkäaikaisempaa, tehokkaampaa ja ennakoitavampaa rahoitusta.

Fryshuset haluaa:

- varmistaa, että IOP-mallia koskeva laki hyväksytään ja laaditaan siten, että se mahdollistaa ja helpottaa pitkäaikaista yhteistyötä voittoa tavoittelemattomien järjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja julkisen sektorin välillä.
- varmistaa, että Ruotsin urheilun valtakunnallinen liitto ottaa käyttöön uudistetun avustusjärjestelmän, jonka kautta voidaan myöntää rahoitusta yhä monipuolisempaan urheilutoimintaan, joka vastaa nuorten nykyisiin tarpeisiin.
- varmistaa, että kulttuurituki on suunniteltu siten, että yhä useampi henkilö voi saada siitä osansa ja että se tuo kulttuurin osaksi nuorisotoimintaa ja nuorten hankkeita, ei vain kulttuuripainotteisissa kouluissa vaan myös laajemmassa mittakaavassa.
- poistaa vapaa-ajan keskusten iltapäivätoiminnan maksut sosioekonomisesti heikommilla alueilla.
- selvittää mahdollisuutta järjestää omaehtoisille liikuntapaikoille vetäjiä, jotka auttavat lisäämään fyysistä aktiivisuutta.
- asettaa vaatimuksia uusille asemakaavoille koskien ei-kaupallisia kohtaamispaikkoja ja ympäristöjä lapsille ja nuorille.
- hyödyntää olemassa olevia julkisia tiloja nykyistä paremmin vapaa-ajan toiminnassa.

2.4.6 Nuorten osallistuminen järjestötoimintaan

Fryshusetin määritelmän mukaan nuori tarkoittaa korkeintaan 29-vuotiasta henkilöä. Nuoret hakeutuvat Fryshusetiin, koska heillä on jokin intohimon kohde tai he ovat kiinnostuneita ohjelmistamme. Osallistujamäärät ovat kasvaneet tasaisesti; Fryshuset kasvaa jatkuvasti. Esimerkiksi koulujemme oppilaiden sisäänottomäärä oli kaikkien aikojen suurin syyslukukaudella 2022.

Fryshusetissa toimii useita yhdistyksiä. Korkeintaan 26-vuotiaat osallistujat voivat halutessaan osallistua niiden toimintaan. Jokainen yhdistys on erillinen oikeussubjekti, mutta niistä jokainen on velvollinen toteuttamaan säätiön visiota ja missiota ja jokaisella on yhteistyösopimus Fryshuset-säätiön kanssa.

Yhdistyksissämme on noin 10 000 jäsentä. Jäsenmäärä voisi olla suurempikin, mutta tilojen kapasiteetti estää tämän. Yhdistysten toimintaa rahoitetaan jäsenmaksuilla ja muilla varoilla, joita voi hakea. Osa yhdistyksistä toimii osana valtakunnallista järjestöä ja voi saada tukea niiltä.

3. Tutkimustiimin kokoamaa tietoa nuorisojärjestöjen arviointi- ja raportointikäytännöistä Pohjoismaissa

Kirjoittajat: Anu Gretschel, Viola Särkiluoto & Kai Tarvainen

3.1 Kirjallisuushakuja ja haastatteluja

Tutkimustiimimme selvitti, millaisia keinoja ja työkaluja Pohjoismaisilla nuorisojärjestöillä on käytössä toimintansa arvioinnissa. Asiaan perehdyimme lukemalla julkaisuja sekä toteuttamalla haastatteluja. Olemme tätä raporttia varten koostaneet yhteen kiintoisimmat löytyneistä esimerkeistä yhteistyössä ohjausryhmän kanssa. Pyrimme tekstissä välttämään toistoa, joka tarkoittaa, että kussakin esimerkissä korostuvat ne seikat, jotka eivät muiden julkaisujen ja haastattelujen osalta ole tulleet esille. Pyrimme tekstissä vastaamaan erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia arvioinnin ja raportoinnin tapoja nuorisojärjestöillä on käytössä eri Pohjoismaissa?
2. Millaisia teemoja arvioinnilla nostetaan toiminnasta esille?
3. Millaisia haasteita arviointiin nähdään liittyvän?

Julkaisujen osalta kohdistimme etsinnän sekä tutkimuksellisella otteella tehtyihin raportteihin kuin myös ohjeistuksiin, joita järjestöille annetaan liittyen arviointiin ja raportointiin. Julkaisut oli toteutettu järjestön itsensä toimesta, opinnäytteinä tai esimerkiksi ostopalveluina. Arvioinnin ohjeistuksilla tarkoitamme esimerkiksi rahoittajien, kuten valtionhallinnon, antamia ohjeistuksia ja esimerkiksi nuorisojärjestöjen kattojärjestöjen tuottamia arviointioppaita. Kartoitimme julkaisuja viimeisen kymmenen vuoden ajalta. Läpikäytyjä nimekkeitä kertyi eri Pohjoismaista yhteensä yli 70. Tämän työskentelyjakson ansiosta tutkijatiimi ja ohjausryhmä voi olla suhteellisen varma siitä, että huomattava osa tärkeästä arviointikirjallisuudesta nuorisojärjestökentältä on tässä julkaisussa huomioitu, vaikkakin rajattuna muutamaan viimeiseen vuoteen. Tällä rajauksella haluttiin varmistaa se, että julkaisuuteen antaisimme kunkin järjestön toiminnasta mahdollisimman ajantasaista kuvaa.

Tutkimustiimille nuorisjärjestöjen toiminta Suomessa oli tuttua jossain määrin jo ennalta. Muiden Pohjoismaiden osalta tutustumisessa hyödynnettiin aluksi Youth Wiki -tietokannan tarjoamaa maakohtaista tietoa nuorisjärjestöjen toiminnasta. Näin kartutettiin ymmärrystä nuorisjärjestöjen roolista suhteessa kunnalliseen nuorisotyöhön ja nuorten vapaa-ajan toimintaan sekä saatiin tietoa nuorisjärjestöjen toiminnan rahoituksesta.

Nuorisjärjestöjen toiminnan arviointia ja vaikuttavuutta käsitteleviä selvityksiä, raportteja ja tutkimuksia etsittiin monesta eri tietokannasta. Suurelta osin löytämämme teokset löytyivät kuitenkin Google ja Google Scholar hakusivujen kautta. Teoksia etsittiin myös akateemisista tietokannoista (EBSCOhost-, SocINDEX ja ProQuest), ResearchGatesta sekä Helsingin yliopiston kirjaston kokoelmahausta. Googlessa ja Google Scholarissa kirjallisuushaku aloitettiin hakusanoilla *nuorisjärjestö (ungdomsorganisation)* yhdistettynä erilaisiin asiaan liittyviin hakusanoihin, kuten *vaikutukset (effekter), laatu (kvalitet), arviointi (evaluating), menetelmä (metod), vaikuttavuus (effektivitet)* sekä näiden sanojen erilaisilla yhdistelmillä (AND/OR) ja näistä sanoista muodostetuilla yhdyssanoilla (esim. *effektevaluering*). Koska hakutulokset jäivät suppeiksi, hakusanoiksi otettiin ruotsiksi myös *utvärderingsrapport* ja *effektrapport* yhdistettynä hakusanoihin kuten *ungdom, unga*. Hauissa käytettiin edellä mainittuja ja vastaavia hakusanoja norjan, ruotsin, suomen ja tanskan kielillä sekä englannin kielellä hyvin monenlaisina eri yhdistelminä. Hakusanalista laajennettiin prosessin edetessä muun muassa lisäämällä mukaan eri nuorisjärjestöjen nimiä. Lopputuloksena esimerkiksi Google Scholarista löytyi huomattava määrä alemman korkeakoulutason opinnäytetöitä varsinkin Suomesta, mutta useat niistä käsittelivät esimerkiksi nuorille suunnattujen sosiaali-, mielenterveys-, päihdetukipalvelujen ja -hankkeiden vaikutuksia eivätkä niinkään nuorisjärjestöjen toimintaa. Google Scholarin kautta löytyneistä ylemmän korkeakoulutason tutkielmista otettiin lähempään tarkasteluun sellaiset opinnäytteet, jotka sisälsivät konkreettisia arviointiin tai vaikuttavuuteen nuorisjärjestöissä liittyviä teemoja.

Tieteellisiä selvityksiä ja raportteja suoraan nuorisjärjestöjen toiminnan arvioinnista jäi haaviin vain jonkin verran. Myös Hanna Laitinen (2018, 28) toteaa väitöskirjassaan nuorisjärjestöjä tarkastelevia akateemisia tutkimuksia tehdyn esimerkiksi Suomessa vähänlaisesti. Oli myös nähtävissä, ettei julkaisujen hakusanoiksi ollut useinkaan määritelty arviointia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta, vaan joitakin muita nuorisjärjestöjen toimintaan liittyviä sanoja. Näin tässä tutkimuksessa käytetyt hakusanat eivät siis välttämättä taanneet osumia. Tietokannoista löytynyttä kirjallisuutta täydennettiin sekä hankkeessa perustetun nuorisjärjestöjen kattojärjestöverkoston edustajien, kuin myös sekä haastateltujen että Pohjoismaisten Youth Wiki -kirjeenvaihtajien antamien vinkkien avustuksella. Lisäksi selattiin järjestöjen ja viranomaisten sivuja sekä perehdyttiin järjestöissä tutkimus- ja kehitysprosesseja toteuttavien organisaatioiden tuotantoon.

Haastatteluja eri Pohjoismaihin tehtiin yhteensä 13 kappaletta. Niihin osallistui yhteensä 15 ihmistä, edustaen 16 eri organisaatiota. Nämä organisaatiot olivat nuorisjärjestöjä tai muita nuorten kanssa toimivia järjestöjä, niiden kattojärjestöjä, nuorisjärjestöissä tutkimus- ja kehitysprosesseja toteuttavia organisaatioita, ministeriöitä ja niiden toimikuntia sekä ministeriöiden asettamia virastoja. Haastattelut olivat pituudeltaan tunnin mittaisia ja ne toteutettiin verkossa Teamsin kautta.

3.2 Silmälaseja lukijalle: arvioinnin kytkökset oman toiminnan tai toimintaympäristön parempaan ymmärtämiseen

3.2.1 Arviointi reflektointina

Ymmärrämme tässä raportissa arvioinnin toimintana, jossa systemaattisesti mietitään toiminnan aikana tai sen jo tapahduttua, vastasiko toiminta sille asetettuja tai asetettavissa olevia odotuksia. Arviointiin liittyvän ajattelutyön reflektoivaa ajatonta luonnetta kuvaamme seuraavassa lainauksin Donald A. Schönin (1987, 1983/2007) klassikkoteoksista. Alkuun kerrottakoon tarkennuksena, ettei Schön teoksissaan käytä sanaa arviointi - hän liittyy reflektoinnin toiminnan muotoiluun (design) ja muotoiluun kohdistuvien tarpeiden jäsentämiseen. Schönin ajattelu toimii kuitenkin mielestämme hyvin myös arviointiin liittyvien ajatteluprosessien kuvauksena.

Schön käyttää termiä "knowing-in-action" tilanteesta, jossa ihminen tietää kuinka toimia käytännön tilanteessa, hyvinkin ammattimaisesti, mutta ei tietoisesti tee valintoja erilaisten toimintavaihtoehtojen välillä. "Reflection-in-action" -termillä Schön tarkoittaa edellistä kehittyneempää ajattelua siinä mielessä, että toimija osaa reflektoida ja tosiasiallisesti reflektoi niitä valintoja, jotka liittyvät siihen, miten toimitaan. Reflection on "reflection-in-action" taas liittyy reflektoinnin syvällisyyden tarkasteluun. Schönin mukaan toiminta, tilanteet ja niihin liittyvät mahdolliset ongelmat eivät ole sellaisenaan "hyvin muotoutuneita" ratkaistaviksi. Ennemminkin ne ovat hänen mukaansa "uncertain, unique or conflicted." Tällöin ei riitä pohtia, millainen tie rakennetaan, jos ei ole pohdittu rakennetaanko ollenkaan. Päätökseen voivat vaikuttaa esimerkiksi taloudelliset, ympäristölliset, poliittiset ja arvoihin laajemmin liittyvät seikat. Schön näkee reflektoinnin, ei kertaluonteisena optimointina, vaan prosessina, joka huomioi epävarmuuden, tilanteiden ainutkertaisuuden ja konfliktien mahdollisuuden. (ks. Schön 1987,1, 4, 6, 39, 41.)

Schönin (1987,5) mukaan usein vallitsee kilpailua siitä, mitä näkökulmia halutaan huomioida toiminnan kehittämisessä. Mitä tulee arviointiesimerkkeihin Pohjoismaisista nuorisjärjestöistä, tilanne on juuri tuo: mietitään, halutaanko painottaa toiminnan määrää vai esimerkiksi saavutettavuutta ja

yhdenvertaisuutta. Schönin mukaan liian kapeassa teknisessä tarkastelussa esimerkiksi tarkoituksettomat sivuvaikutukset, riskit tai vaikka ympäristö jää huomiotta (Schön 1987, 6). Nuorten kanssa työskenneltäessä voi huomiotta samalla tavoin jäädä niinkin tärkeä asia kuin asioiden tarkastelu nuorten kanssa ja heidän näkökulmastaan.

Schönin ajatuksia mukaillen voi sanoa toimintaansa aina hieman epävarmassa käytännön tilanteessa refleктоivan toimivan kuin tutkija. Reflektoidessa ei rajauduta pohtimaan toiminnan keinoja vain suhteessa ennalta määriteltyihin toiminnan tavoitteisiin, vaan reagoidaan vastaan tullessiin haasteisiin sekä tavoitteita että keinoja joustavasti pohtien. Ajatukseen kuuluu myös, että vaikka jonkun tietyn henkilön voisi esimerkiksi asemansa perusteella ajatella tietävän jostakin asiasta, viisautta on, että myös tämä ihminen tietää mahdollistavansa oppimista itselleen ja muille, kun myöntää muidenkin tietävän ja ottaa heidät mukaan keskusteluun. (ks. Schön 1983/2007, 68, 300.)

Kamppailu toiminnan, tilanteen ja ongelman määrittelytavoista ja ratkaisuihin tarvittavista poliittisista toimista, on Schönin mukaan aina sekoitus selvitystyötä ja politiikkaa. Näkemykset haasteiden luonteesta ovat jostain näkökulmasta käsin rakennettuja kognitiivisia rakennelmia, joiden syntymä luo tilaa poliittiselle voimankäytölle. Laajoissa yhteiskunnallisissa keskusteluissa toiminnan, tilanteen ja ongelman asettelu, politiikan määrittäminen ja tulkinta tilanteeseen johtaneista taustoista sisältää sekä selvitystyötä että poliittisia kantoja. (Schön 1983/2007, 348.) Nuorisojärjestöjen autonomian kannalta on tärkeää, että nuorisojärjestöt myös itse osallistuvat proaktiivisesti toimintaansa kohdistuvien tarpeiden selvittämiseen ja oman roolinsa määrittämiseen paikalliselta aina globaalille tasolle asti. Hyvänä esimerkkinä tämäntyyppisestä toiminnasta saatiin esimerkiksi Tanskasta, jossa nuorisojärjestöjen kattojärjestö DUF organisoi kyselyä liittyen nuorten poliittiseen aktiivisuuteen ja DUF:n ottamiin tavoitteiseen lisätä omalla toiminnallaan tanskalaisen yhteiskunnan demokraattisuutta. Norjassa kattojärjestö LNU piti tärkeänä arviointiin liittyvänä kirjallisuusesimerkkinä Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor -tutkimuslaitoksen julkaisuja, joissa käsitellään järjestöjen organisoiman vapaa-ajan toiminnan saavutettavuutta, nuorten tarpeisiin vastaavuutta ja vetovoimaisuuden kehittämistarpeita nuorten erilaiset taustat huomioiden.

3.2.2 Muutoksen teoria(t)

Tässä nyt käsillä olevassa Pohjoismaisten nuorisjärjestöjen arviointia koskevassa selvitystyössä esille tuli muutoksen teoriaa nuorisjärjestöissä hyödyntäviä esimerkkejä Ruotsista ja Suomesta. Näistä esimerkeistä kerrotaan tässä raportissa erikseen kummankin maan kohdalla. Muutoksen teorian pääpiirteet esitellään seuraavaksi kuitenkin yhteisesti.

Englannissa järjestöissä ja julkisen sektorin toimesta toteutettavan nuorisotyön vaikutuksia tutkivan Sue Cooperin (2018, 18–19) mukaan tavoitteena muutoksen teorian käytössä on pystyä rakentamaan sellainen sosiaalisen toiminnan arviointiin soveltuva arviointiasetelma, jossa voidaan huomioida toimintaympäristön piirteet ja toiminnan monimutkaisuus.

Cooperin mukaan muutoksen teorian (Theory of Change) käyttö on ollut suosittua sekä arviointia toteuttavien tahojen että toimintaa rahoittavien keskuudessa laajasti eri maissa jo yli puolivuosisataa. Vaikka muutoksen teorian nimessä esiintyy sana teoria, ei kyseessä oikeastaan ole yksittäinen teoria, vaan enemmänkin ajatuskokonaisuus, jolla kukin organisaatio voi tuoda näkyväksi, kuinka juuri sen toteuttaman toiminnan oletetaan aikaansaavan muutosta ja mitä tämä muutos voi olla. Cooper on osuvasti todennut kyseisten oletusten itse asiassa olevan muutosten teorian varsinaiset "teoriat". Cooper puhuu teorioista tässä kohti nimenomaan monikossa, koska jokaisella organisaatiolla tai jopa sen jokaisella prosessilla on omansa. (ks. Cooper 2018, 18–22; monikossa muutoksen teoriasta kirjoittaa myös Fox & Grimm & Caldeira 2017.) Esimerkiksi tämän raportin Ruotsia käsittelevässä osuudessa viitataan maassa vallalla olevaan käytäntöön, jossa järjestöt määrittelevät "meidän muutoksen teorian" ("Our Theory of Change; "Vår förändringsteori") osana tehokkuusraporttejansa kirjoittamista. Fox kumppaneineen (2017, 49) toteavat, että organisaation oman muutoksen teorian kirjoittaminen on sen tyyppinen asia, johon organisaatiossa toimivien ja erilaisten sidosryhmien tulee osallistua laajasti. He korostavat myös, että sen lisäksi, että tavoiteltavien vaikutusten tulee olla tavoitettavissa olevia, tulee niiden olla myös kaikkien prosessiin liittyvien tahojen ymmärrettävissä.

Serrat (2017, 237–241) lähtee muutoksen teorian kuvailussa liikkeelle määrittelemällä sosiaalisen muutoksen olevan mikä tahansa muutos yhteiskunnan sosiaalisessa järjestyksessä. Hänen mukaansa muutoksen teorian soveltaminen sosiaalisen muutoksen arviointiin on määrätietoista toimintaa, jossa esimerkiksi toiminnan tai projektin liikkeelle laittamia muutoksia kuvataan useasti haarautuvana ketjukokonaisuutena. Ketjun haarautumisella osoitetaan päämääräksi asetettuun laajempaan muutokseen pääseminen aiemmin toteutuvien välitulosten kautta kehittymällä. Hänen mukaansa osa matkalla päämäärään vaadittavista muutoksista voi toteutua myös dominoefektinä, ilman uusia toimenpiteitä.

Cooper (2018) käyttää niin sanotuista välivaiheiden tuloksista nimitystä "edellytys" (precondition) korostaen näin niiden ehdottomuutta lopputuloksiin pääsemisen kannalta. Cooper selvitti omassa tutkimuksessaan nuorisotyön vaikutuksia hyödyntämällä muutoksen teoriaa. Hänen mukaansa nuoret kokivat nuorisotyössä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja heidän luottamuksensa lisääntyi. Näiden kahden edellytyksen täyttyminen mahdollisti hänen mukaansa toiminnan keskiikävälin tavoitteeksi asetetun nuorten vastuunottamisen mahdollistumisen ja lupasi pidemmällä aikavälillä päätavoitteeksi asetetun nuorten pro-sosiaalisen käyttäytymisen toteutumista.

Kuten seuraavassa alaluvussa ilmenee, on muutoksen teoriassa olennaista toisaalta mittareiden rakentaminen, jotta muutosta voidaan seurata – toisaalta teoriaan kuuluu myös muutoksesta oppiminen. Serratin (2017, 241) mukaan muutoksen teorian soveltaminen on enemmän tietoinen, refleктоiva ja luova visualisaatioharjoitus enemmän kuin jotain, joka valmistuu kerralla. Hän toteaa muutoksen teoriaan pohjautuvan arvioinnin etenevän suunnittele-toteuta-tarkista-toimi -kehää.

3.3 Tilannekuva nuorisojärjestöissä käytävästä arviointikeskustelusta eri Pohjoismaissa

3.3.1 Suomi

3.3.1.1 Järjestökenttä on heräämässä haasteeseen vaikutusten esille saamiseksi

Viime vuosina keskustelu suomalaisen nuorisojärjestötoiminnan vaikutusten ja vaikuttavuuden arvioinnin edistämisestä on vilkastunut liittyen rahoittajien toiveeseen hyödyntää rajalliset resurssit tehokkaasti. Kuten myös Laitinen (2018, 170) toteaa, ovat raportointivaatimukset lisääntyneet ja rahoitusten saaminen ylipäättään on kiristynyt. Taustalla vaikuttavat siis rahoittajien, kuten ministeriöiden, intressit, mutta toiminnan kehittäminen vaikuttavammaksi koetaan tärkeäksi myös järjestökentällä, tästä esimerkkinä Arvoliitto ry:n koordinoima Hyvän mitta -hanke (2016–2019), jossa syntynyt vaikuttavuusketju-sovellus on laajalti pohjana edelleen tapahtuvalle arvioinnin kehitystyölle. Hankkeen pääkumppaneina ja rahoittajina toimivat Kela, Me-säätiö, Opetushallitus, opetus- ja kulttuuriministeriö, Sitra, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA ja valtioneuvoston kanslia. Hankkeessa tuotetussa julkaisussa *Vaikuttavuuden jäljillä – opas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämiseen* todetaan järjestöjen välisellä vertaisoppimisella olleen tärkeä rooli Vaikuttavuusketju-ajattelumallin luomisessa. Lisäksi Vaikuttavuusketjun kehittämisessä on hyödynnetty muun muassa edellisessä alaluvussa käsiteltyä muutoksen teoriaa. (ks. Anoschkin 2019.)

Edellä mainitun *Vaikuttavuuden jäljillä* -julkaisun mukaan Vaikuttavuusketju on työkalu ja ajattelumalli, jota voidaan hyödyntää toiminnan vaikuttavuuden

määrittelyyn niin yksittäisissä toimenpiteissä kuin koko organisaation eri tasoilla. Ketju sisältää seitsemän lenkkiä: tarve, visio, tavoite, resurssit, toimenpiteet, tulokset ja vaikuttavuus. Työskentelyssä lenkin osat linkitetään tiiviisti toisiinsa. Lenkeistä vaikuttavuus, tarve sekä visio kuvaavat yhteiskunnallista tasoa, muut osa-alueet konkreettisen toiminnan tasoa. Koska mallin lenkit ovat syy ja seuraus -suhteessa keskenään, on lenkin jokainen osa-alue tärkeä. Vaikuttavuusketjussa painotetaan kuitenkin erityisesti ketjun alkupään tärkeyttä, tarvetta ja visiota. Ensiksi tulee tunnistaa yhteiskunnallinen tarve ja miettiä toiminnalle tarpeesta johdettu visio. Vasta näiden vaiheiden jälkeen edetään pohtimaan toiminnan tavoitteita. Tässä vaiheessa pyritään kuvaamaan ja arvioimaan minkälaisia konkreettisia muutoksia kohderyhmässä tarvitaan, jotta visio toteutuisi. Tämän jälkeen edetään ketjussa niihin vaiheisiin, jossa mietitään ratkaisuja ja niihin vaadittavia resursseja. Vaikuttavuusketjun avulla luodaan siis kuvaus halutusta yhteiskunnallisen ilmiön muutoksesta, joka toiminnalla pyritään saamaan aikaan. Kun edellä mainitun kaltaiseen kokonaisuuteen liitetään tiedonkeruu ja oikeanlaiset mittarit, on toiminnan vaikuttavuus mahdollista todentaa mallia hyödyntämällä. (mts, 7.)

Hyvän Mitta hankkeen -tuloksista on mahdollista nostaa esille kaksi isompaa arvioinnin kehittämisen suuntaa. Ensimmäinen niistä on tarve julkisen vallan tarkemmalle ja laajemmalle määrittelylle siitä, mitä yhteiskunta tarvitsee ja millaisen toimijakentän toimesta, koska silloin myös järjestöjen toimintaa ohjaava yhteiskunnallinen visio kirkastuisi. Toisena esille nousee tarve yhteiselle järjestökentän mittaristolle. (ks. Anoschkin 2019.) Näistä erityisesti jälkimmäistä työtä tehdään nyt Kentaurissa opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämänä nuorisoalan osaamiskeskukseksi (ks. Fields 2021). Kentaurin osaamiskeskustehtävät ovat moninaiset, mutta yhtenä painopisteenä on yhteisten mittarien kehittäminen nuorisoalan järjestöjen käyttöön. Ministeriön toiveena oli nivoa mittarit kestävä kehityksen teemoihin. Ensimmäisenä niistä huomio on kiinnitetty sosiaalisen kestävyuden näkökulmaan, johon liittyen on kehitetty ikätasoisia osallisuusmittareita. (Ryhmähaastattelu 15.2.2022, Kentauri.)

Kentauri myös kouluttaa järjestökenttää arviointiin. Vuonna 2021 tarjolla oli kuusi erillistä vaikuttavuuteen liittyvää koulutusosiota, joissa sisältöinä olivat: vaikuttavuusketju ja käsitteet, tavoitteet ja mittarit, arviointitiedon kerääminen ja analyysi, vaikuttavuuden ja arvioinnin johtaminen sekä koordinointi, vaikuttavuusviestintä ja arviointitiedon hyödyntäminen. Kentaurin edustaja toteaa kyseisissä koulutuksissa huomattavan haasteeksi se, ettei järjestöjen edustajilla riittänyt aikaa koulutukseen kuuluneiden kehittämistehtävien toteuttamiseen, vaikka webinaareihin tuli hyvin osallistujia ja palaute oli hyvää. Jatkossa koulutusprosessin tarjoutumisen tapaa tullaan tästä syystä miettimään uudenlaiseksi. (Ryhmähaastattelu 15.2.2022.)

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssin ja Kentaurin edustajien mukaan nuorisojärjestöjen kiinnostus Vaikuttavuusketjun käyttöön on kasvanut viime

vuosina (Ryhmähaastattelu 15.2.2022). Yksi sitä käyttävistä tahoista on Suomen Nuorisoseurat ry., joka tarjoaa kaikenikäisille osallistujille kulttuurisia harrastuksia, kuten tanssia, teatteria, sirkusta, musiikkia ja liikuntaa. Järjestön edustaja kertoo haastattelussa Vaikuttavuusketjua toiminnan jäsentelyineen hyödynnettävän järjestössä ensinnäkin mittapuuna varmistamassa toiminnan eri vaiheissaan olevan suunnitellun mukaista. Toisekseen sen voi nähdä kehikkona, jolla varmistetaan kaikkien toiminnan osasten toteutuvan ja olevan paikoillaan kokonaisuuteen nähden. Kaiken kaikkiaan järjestössä koetaan Vaikuttavuusketjun hyödyntämisen tuoneen mukanaan lisää toiminnan tavoitteellisuuden pohtimista, minkä taas koetaan olevan järjestön kehitykselle hyväksi. (Suomen Nuorisoseurat, haastattelu 8.4.2022.)

Monelle järjestölle tyypillisesti myös Suomen Nuorisoseuroissa seurataan lukuja, kuten jäsenten, harrastajien, järjestettyjen harrastuskertojen, tapahtumien sekä tilaisuuksien määriä. Lisäksi siellä on määrätietoisesti lähdetty kehittämään omaa vaikuttavuuden arvioinnin tapaa, jossa määrällisten mittareiden ohelle otetaan laadullisia mittareita. Omaan kehitystyöhön Suomen Nuorisoseurat kokoaa ajattelunsa elementtejä kahdesta pääsuunnasta: Kentaurin kanssa se tekee yhteistyötä liittyen esimerkiksi aiemmin mainittuun nuorisojärjestötoiminnan osallisuusmittariston kehittämiseen ja Opintokeskus Kansalaisfoorumin kanssa liittyen nuorten kulttuuriharrastamiseen liittyvien vaikutusten esille saantiin. Kulttuuriharrastamisen vaikutusten arviointiin liittyen järjestölle on luotu kyselyä kartoittamaan toiminnan vaikutuksia osallistujien fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin sekä oppimiseen ja yhteistoimintaan.^[1] Kumpikin kehitystyö on järjestössä pyritty saamaan mukaan vaikutuksia kartoittaviin lomakkeisiin, jotka järjestö tarjoaa sidosryhmilleen vastattavaksi Pokka-alustalla^[2]. (Suomen Nuorisoseurat, haastattelu 8.4.2022.)

Allianssin edustajan arvion mukaan tukea ja apua arviointiin on järjestöjen saatavilla, mutta on eri asia, onko järjestöillä resurssia ottaa sitä vastaan. Allianssi pyrkii kattojärjestönä kannustamaan järjestöjä kouluttautumaan arvioinnissa kokonaisvaltaisesti. Samaan aikaan saattaa olla, että järjestöstä osallistutaan vain lyhyisiin tiettyihin hakemuksiin liittyviin sparraustilanteisiin, joissa ei päästä käsiksi järjestön toiminnan kokonaisuuteen. Järjestön arvot esimerkiksi saattavat olla hyvinkin pohdittuja ja näkyvät sen strategiassa. Samaan aikaan ne eivät näy arvioinnissa vielä ollenkaan. (Ryhmähaastattelu 15.2.2022, Allianssi.)

Allianssin edustajan mukaan toiminnan sanoittaminen on etenkin järjestöjen avoimen toiminnan, kuten kerhot, leirit ja retket, puolelta edelleen enemmän sitä, että tyydytään kertomaan toiminnan määriä, vaikka samalla tiedetään, että kyseisellä toiminnalla pystytään esimerkiksi vähentämään yksinäisyyttä.

---

1. Kansalaisfoorumin kehittämistyössä tausta-aineistona on käytetty WHO:n taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksia esiin tuovaa raporttia (Fancourt & Finn 2019), suomeksi ks. myös Taikusydän 2021; sähköpostitiedon anto H. Pulkkinen Kansalaisfoorumin 15.8.2022.

2. Pokka-arviointityökalu mahdollistaa omien tulosten vertailun muihin saman alan toimijoihin, tai samaa toimintamuotoa käyttäviin tahoihin. Se tarjoaa valmiita muokattavissa olevia kyselypohjia, joiden avulla järjestö saa kerättyä tietoa toimintansa tuloksellisuudesta, vaikutuksista sekä kehittämistarpeista. Pokka-arviointityökalusta vastaa Kukunori ry ja teknisestä toteutuksesta Vertics Oy. Lähde: [Pokka \(kukunori.fi\)](#)

Raportoinnissa tätä aspektia ei tuoda esiin. Järjestöiltä tämän tyyppistä asioiden tuomista näkyväksi kuitenkin jo odotetaan. Allianssissa pidetään tärkeänä mittareiden kehitystyössä, että hyvinkin erilaiset ja eri-ikäisten nuorten kanssa nuorisojärjestöt pystyvät niitä käyttämään ja syntynyt tieto olisi näin vertailukelpoista. (Ryhmähaastattelu 15.2.2022, Allianssi.)

Vaikuttavuusketjun lisäksi suomalaisella järjestökentällä on käytössä lukuisia erilaisia arvioinnin tapoja. Nostamme seuraavassa niistä esimerkeiksi Non Fighting Generation ry:n (tästä edespäin NFG) kehitystyön arviointiin liittyen sekä valtakunnallista arviointitietoa etsivässä nuorisotyössä ja työpajoilla keräävän Sovari-kokonaisuuden. Molemmissa esimerkeissä korostuu nuorten rooli toiminnan arvioijina.

3.3.1.2 Jo yli kymmenen vuotta systemaattista arviointia

Timo Purjo sekä Maria Tervahauta ovat kirjoittaneet NFG:n toimintaa ja tuloksia useamman vuoden ajalta esittelevän teoksen *Nuorten väkivallattomuuskasvatus - Tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta* (Purjo & Tervahauta 2014). Purjo on mainitun järjestön perustaja ja Tervahauta toimii järjestössä toiminnan kehittäjänä ja ohjaajana. Teos ei kuitenkaan syntynyt helpolla ja ennakoidusti, sillä jo heti sen ensisivuilla todetaan, että ilman arviointiin kohdennettuja avustuksia voi laajamittainen arvioinnin toteuttaminen järjestöissä olla haastavaa. Tämä johtuu siitä, että usein esimerkiksi yleisavustus ei riitä kattamaan siihen tarvittavaa ajallista ja rahallista menoerää. Kyseinen järjestö toimi lähes 20 vuotta ennen julkaisun kirjoittamista toiminnan tuloksista, vaikutuksista ja vaikuttavuudesta. Ajatus julkaisun kirjoittamisesta muhi pitkään, mutta itse kirjoittamisen lykkääntyminen johtui paitsi siihen osoitetun rahoituksen puuttumisesta ja siitä, ettei arvioinnilla koettu olevan kiire. Järjestöllä ja sen yhteistyötahoilla toiminnan tulokset olivat tiedossa ja aika sekä saadut resurssit haluttiin käyttää toimintaan nuorten kanssa (ks. T. Purjo 2014).

Non Fighting Generation ry on valtakunnallinen vuodesta 1996 alkaen toiminut nuorisojärjestö, jonka toiminnan ydin on nuorten väkivallattomuuskasvatuksessa. Järjestö tekee yhteistyötä etenkin koulujen, mutta myös muiden tahojen kanssa, kuten vankilat sekä nuoriso- ja sosiaalityö. Yksi järjestön keskeisistä toimintamalleista on keskusteluryhmien järjestäminen väkivaltaisesti käyttäytyville nuorille, ja nuorille, jotka oireilevat kiusaamalla. (T. Purjo 2014.) Nykyisin järjestössä tehdään laajasti myös yksilöohjausta lähes sadan nuoren kanssa vuosittain. Yksilöohjaukselta nuorista noin puolet tulee lastensuojelun avohuollon kautta, muut koulujen, poliisin ja huoltajien yhteydenottojen perusteella.

NFG:ssa seurataan ja arvioidaan toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta systemaattisesti (Tervahauta 2014, 38; T-L. Purjo, sähköpostitiedonanto, 28.2.2022). Toiminnan tuloksia ja vaikutuksia on seurattu järjestössä jo pitkään yhteistyötahoilta, kuten kouluilta ja lastensuojelusta, kerättyjen palautteiden avulla. (T. Purjo 2014, 27–30.) Nykyisin arviointeja pyydetään sähköisesti sekä

toiminnassa mukana olevilta nuorilta, keskusteluryhmien ohjaajilta, että tahoilta, jotka ovat ohjanneet nuoret keskusteluryhmiin (erityisesti koulut ja sosiaalitoimi). Arvioinnit pyydetään usein toiminnan alussa sekä lopussa, mutta pitkään jatkuvassa toiminnassa myös välipalautteena. (T-L. Purjo, sähköpostitiedonanto, 28.2.2022.) Tärkeimpänä selvitettävänä asiana järjestössä pidetään nuorena ryhmän aikana ja sen vaikutuksesta tapahtunutta muutosta. Sitä arvioidaan muun muassa nuorten haastattelujen avulla ryhmän päättymisen jälkeen, sekä ohjaajien tekemien havaintojen ja raporttien avulla. (Tervahauta 2014, 38.) NFG:n toiminnanjohtajalta Tuija-Leena Purjolta sähköpostitse saadun tiedonannon mukaan sähköisten arviointilomakkeiden palauteprosentti on kattava, yhteistyötahoista arviointeihin vastaa noin puolet ja nuorista jopa 70 %.

Järjestössä on toteutettu myös pitkän aikavälin seuranta. Artikkelissaan Tervahauta (2014) tarkastelee toiminnan vaikutuksia haastatteluaineistolla, joka on kerätty vaihtelevasti melko pian ryhmän päättymisen jälkeen tai enimmillään kahden vuoden jälkeen. (mts. 46–50.) Järjestön tuottamien arviointiin liittyvien selvitysten ja raporttien lisäksi järjestössä tehdään yhteistyötä opiskelijoiden kanssa opinnäytetöiden merkissä sekä julkaistaan teoksia järjestön teoriapohjasta (Tervahauta 2014, 38; sähköpostitiedonanto T-L. Purjo 2022). Yhtenä toiminnan laadun mittarina on järjestössä pidetty myös kysynnän volyymia, kysyntää on nykyään vuosittain noin 30 % enemmän kuin mitä järjestö voi rahoittajien mahdollistamilla resursseillaan toteuttaa (T. Purjo 2014, 7; T-L. Purjo, sähköpostitiedonanto, 28.2.2022).

3.3.1.3 Tunnuslukuja ja kokemustietoa kohdennetusta nuorisotyöstä organisaatiokohtaisesti, alueittain ja valtakunnallisesti

Toisin kuin järjestöjen avoimessa työssä nuorten kanssa, ovat etsivää nuorisotyötä tai työpajatoimintaa järjestävät tahot, kuten järjestöt, käyttäneet vuodesta 2016 yhteistä arviointijärjestelmää. Vuonna 2021 julkaistuissa raporteissa *"Pystyn asioihin, joihin en uskonut pystyväni"* Työpajatoiminnan valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset ja *"Tuntuu, että on pidetty huolta"* Etsivän nuorisotyön valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset arvioidaan työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuutta (Kinnunen 2021a; 2021b). Sovari on Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n kehittämä ja ylläpitämä sosiaalisen vahvistumisen mittari, jolla mitataan palvelun laatua ja sosiaalisesti vahvistavia vaikutuksia. Mittaria on kehitetty yhteistyössä työpaja- ja etsivän nuorisotyön toimijoiden sekä asiakkaiden kanssa. (Kinnunen 2021a, 3.) Tämän jälkeen sen käyttäjäkunta on laajentunut vuosittain ja kentällä sen käyttö on vakiintunut (Kinnunen 2021a, 4; Kinnunen 2021b, 5.) Sovarilla mitataan työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön keskeisen tavoitteen, asiakkaan sosiaalisen vahvistumisen, onnistumista.

Sovarin lisäksi työpajatoiminnassa ja etsivässä nuorisotyössä on käytössä tilastollisia vaikuttavuustietoja (PAR-tilastot mm. asiakkaiden sijoittumisesta koulutukseen, työhön tai muihin palveluihin). Kinnunen tuo raportissaan esiin

mittarin laajamittaisen käytön edut: yhdenmukaiset ja valtakunnallisesti vertailtavat tunnusluvut sekä vaikuttavuustiedot. Sovari-mittari tekee näkyväksi sen tiedon, jolla voidaan osoittaa palveluiden vaikutuksia asiakkaiden elämäntilanteisiin ja siten tuoda esiin palveluiden merkitys ja tarve palvelujärjestelmässä. Mittarista saatua tietoa voidaan hyödyntää myös palveluiden kehittämiseen. (Kinnunen 2021a, 3.)

Sovarissa etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan palvelujen laatua ja vaikutuksia mitataan kahdella erilaisella anonyymillä nettikyselyllä. Työpajatoiminnassa ensimmäisessä arviointiosiossa valmentautujat arvioivat työpajatoiminnan toteutusta ja laatua kolmella keskeisellä osa-alueella: 1) työtehtävät ja osallisuus, 2) yhteisöllisyys sekä 3) työ- ja yksilövalmennuksessa tarjottu ohjaus ja tuki. Etsivän nuorisotyön arviointiosiossa osa-alueet ovat: 1) palvelun saavutettavuus, 2) palvelun luottamuksellisuus ja keskusteluyhteyden sujuvuus nuoren ja toimijoiden välillä sekä 3) palvelusta saatu apu ja tuki elämäntilanteen edistämässä sekä nuorelle sopivan polun löytäminen. Toisessa osiossa sekä työpajatoiminnan että etsivän nuorisotyön kyselyissä arvioidaan koettuja sosiaalisen vahvistumisen muutoksia viidellä eri osa-alueella: 1) itsetuntemus, 2) sosiaaliset taidot, 3) elämänhallinta, 4) arjen asioiden hallinta sekä 5) opiskelu- ja työelämävalmiudet. Kinnusen mukaan kyselyt ovat myös nuorten ja valmentautujien osallisuutta edistävä kanava. Nuoret ja valmentautujat voivat tuoda kyselyissä esiin omia näkemyksiä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan toteutuksesta ja siten vaikuttaa niiden kehittämiseen. (Kinnunen 2021a, 3–4; Kinnunen 2021b, 3.)

Kinnusen (2021a) mukaan Sovari tuottaa tunnuslukuja ja kokoaa kokemustietoa hyvin laajasti niin organisaatiokohtaisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. Tiedon tuottaminen ei myöskään jää yksin etsivän nuorisotyön tai työpajatoimintaa järjestävän tahon vastuulle, sillä opetus- ja kulttuuriministeriön nimeämä nuorisotalon osaamiskeskus Into laatii vuosittain alueelliset, koordinaatioalue- ja organisaatiokohtaiset yhteenvedot sekä valtakunnalliset raportit. (mts. 3–4.)

3.3.1.4 Vaikka kaikkea ei voi mitata syy-yhteyksien kautta, arviointiosaamisen kehittämisen merkityksestä ei tulisi tinkiä

Vuonna 2022 valtakunnallisille nuorisoalan järjestöille jaettiin opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta valtionavustusta noin 18,5 miljoonaa euroa (OKM, valtakunnalliset nuorisoalan järjestöt n.d.). Valtionavustuksen saamisen edellytyksenä on, että järjestölle on myönnetty valtionapukelpoisuus tästä määrärahasta. Valtionapukelpoisuutta haettaessa huomioidaan toiminnan valtakunnallisuus, laatu, laajuus ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja se, miten järjestö edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta. Valtionapukelpoisuuden ehdot ja myös ne perusteet, joilla avustusta jaetaan, nousevat nuorisolaista ja nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevasta asetuksesta. Avustuksia jaettaessa kriteerit ovat toiminnan laatu, laajuus, yhteiskunnallinen vaikuttavuus, taloudenhoito ja nuorten osallisuuden edistäminen (OKM, lait ja asetukset: Nuoriso n.d.).

Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sen yhteydessä toimivan arviointi- ja avustustoimikunnan edustajat toteavat haastattelussa ministeriön toteuttaman järjestöjen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnin pohjautuvan järjestöjen itsearviointiin toimintansa merkityksellisyydestä niin nuorisotyössä ja -politiikassa kuin myös järjestön toimialalla, mutta myös ministeriön arviointiin järjestön toiminnan merkityksellisyydestä suhteessa muiden nuorisoalan järjestöjen toimintaan sekä järjestön toiminnan vaikutuksilla nuoriin ja toimialaan. Osallisuuden edistämisen osalta järjestöjä pyydetään erittelemään sen nuorille tarjoamia mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon, sekä sitä, miten järjestö muilla tavoin edistää nuorten kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Järjestöjen toiminnan tavoitteet voivat olla vuositavoitteita kuin myös pidemmällä aikavälillä toteutettavia. Ne voivat kohdentua rajattuun joukkoon ihmisiä tai olla enemmän koko yhteiskuntaa koskevia. Järjestö voi itse pitkälti oman toimintansa arvopohjaan perustuen määrittellä, mitä asioita se oman toimintansa arvioinnissa seuraa, millaisin tulosodotuksin ja millaisen aineiston perusteella toteuttaa raportoi, mutta kaikilta järjestöiltä kerätään samat määrälliset toimintatiedot. (Ryhmähaastattelu 24.3.2022.)

Samaan haastatteluun pohjautuen, järjestöjen oman arviointitoiminnan systemaattisuuden puute saattaa näkyä esimerkiksi niin, että järjestöt kysyvät palautetta jäseniltään, mutta eivät loppujen lopuksi kanavoi sitä toimintansa kehittämiseen. On kuitenkin nähtävissä, että järjestöjen toiminnan suunnittelun ja arvioinnin taso parantuu koko ajan. Yhtenä syynä kehitykselle voidaan pitää järjestöjen toteutuneen ja suunnitellun toiminnan pisteytystä ennalta tiedossa olevien perusteiden mukaisesti, sekä pisteytystulosten esillä oloa julkisena dokumenttina ministeriön sivulla ja sitä, että nuorisoalan valtakunnalliselle osaamiskeskukseen Kentaurille on annettu osaamiskeskustehtävänä auttaa järjestöjä arvioinnin kehittämisessä. Lisäksi ministeriö tarjoaa järjestöille seminaareja ajankohtaisista arviointiin liittyvistä teemoista, kuten kestävästä

kehityksestä. Ministeriö teettää myös jonkin verran opinnäyte- tai harjoittelutöitä, joilla on yhtymäpintaa järjestöjen toiminnan rahoittamiseen. Tällä hetkellä on käynnissä opinnäytetyö liittyen järjestöissä tehtävän yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitteluun laatuun. (Ryhmähaastattelu 24.3.2022.)

Samaan haastatteluun pohjautuen, ministeriö ei velvoita järjestöjä käyttämään mitään tiettyä arvioimisen tapaa toiminnan dokumentoinnin pohjana. Yleensä ottaen toiminnan dokumentointi määrällisin tunnusluvuin on järjestöissä systemaattisemmin hoidettu kuin asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen kohdentuva arviointi. Mitä tulee vaikutusten arviointiin järjestötyössä, ollaan siinä haastateltujen ministeriön ja sen avustustoimikunnan edustajien mukaan vasta alkutekijöissä. Toisaalta ministeriössä tiedostetaan myös, ettei onnistuneenkaan järjestötoiminnan yhteyttä esimerkiksi nuorten kasvu- ja elinolojen kehittymiseen laajemmin yhteiskunnan tasolla pystytä loppujen lopuksi ikinä kokonaan "kausaaliketjumaisesti raportoimaan." (Ryhmähaastattelu 24.3.2022.)

3.3.2 Ruotsi

3.3.2.1 Rahoittajien asettamien arviointikriteerien haastamista

Hankkeen pääyhteistyökumppani Ruotsissa oli Fryshuset, joka toimii yli 60 paikkakunnalla ympäri maata. Fryshuset toimii neljällä osa-alueella: Työ ja yrittäjyys, Roolimallit ja usko tulevaisuuteen, Koulut, ja Nuorisokulttuuri. Fryshusetilla on toimintaa myös muissa maissa, kuten Norjassa, Kuubassa, Alankomaissa, Armeniassa ja Tanskassa. Toimintaa rahoitetaan esimerkiksi säätiöiden ja yritysten lahjoituksilla sekä kaupunkien ja valtion julkisella rahoituksella. Fryshusetin peruseriaatteen mukaisesti toiminta lähtee nuorten tarpeista. Strategiana on ensin selvittää, miten nuorilla menee ja mitä he tarvitsevat, ja sen jälkeen hakea rahoitusta kyseiseen toimintaan. Fryshuset julkaisee runsaasti materiaalia, sekä tarpeita ja toiminnan edellytyksiä kartoittavia selvityksiä, että hankkeiden tuloksia. (Fryshuset, haastattelu, 25.3.2022.)

Fryshusetissa koetaan arviointiin liittyvien vaatimusten lisääntyneen rahoituksen saamisen ehtona viimeisen viiden vuoden aikana esimerkiksi yritysten suunnalta. Arvioinnin täytyy olla suunniteltua, tavoitellut vaikutukset tulee nimetä etukäteen ja se, millaisella arviointitiedolla vaikutukset todennetaan. Aiemmin rahoittajia kiinnostivat enemmän vain esimerkiksi nuorten määrät. Järjestön henkilökuntaa on vuodesta 2019 opastettu käyttämään muutoksen teoriaan (englanniksi "Theory of Change") pohjautuvaa arviointitapaa (ks. 3.2.2 tässä teoksessa).

Muutoksen teoriaa käytetään Ruotsissa yleisesti järjestöjen arvioinnin pohjalla ja sen käyttö on osa varainkeruun eettisyyttä turvaavan Giva Sverige (englanniksi "the Swedish Fundraising Association") jäsenjärjestöiltään velvoittamaa arviointiperiaatteista (Giva Sverige 2020). Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kukin järjestö kuvailee omaa muutoksen teoriaansa osana vaikuttavuusselvitystään, jonka linkki julkaistaan Givan verkkosivuilla vuosittain.

Givan jäsenjärjestöihin kuuluu muun muassa syöpäjärjestöjä, eläinten hyvinvointiin, nuorisoalaan ja vanhustalveluihin keskittyviä järjestöjä. Kaikkien jäsenjärjestöjen vaikuttavuusselvitykset löytyvät Givan jäsensivuilta (Giva Sverige, jäsenet n.d.; ks. esim. Fryshuset 2020; samoilta sivuilta löytyvät myös lähes kaikkien tässä raportissa seuraavaksi esiteltävien järjestöjen vaikutusraportit: Ruotsin Punainen Risti (ruotsiksi "Svenska Röda Korset") 2021; Raoul Wallenberg Academy 2021; Mind 2021; Tjejzonen 2021).

Fryshuset on mukana toimikunnassa, jossa järjestöt, kunnat, erilaiset tutkimus- ja kehitysorganisaatiot ja yritykset työskentelevät yhdessä arvioinnin kehittämisen eteen tähdäten vaikutusten mittaamisen standardisointiin (ks. Svenska institutet för standarder n.d). Fryshusetin mukaan komitea pyrkii tarjoamaan toimijoille ja rahoittajille tietoa erilaisista mittausmenetelmistä ja -terminologiasta, joita voidaan hyödyntää. Työ jatkuu edelleen ja saadaan päätökseen aikaisintaan vuoden päästä. (Fryshuset, haastattelu, 25.3.2022.)

Fryshusetilla pyritään toteuttamaan arviointi tarkoituksenmukaisella tasolla. Jos hankkeessa pyritään isoihin yhteiskunnallisiin muutoksiin, on niitä pyrittävä myös tuomaan näkyväksi. Fryshusetin julkaisussa *Civilsamhället i Orten* (Nilsson Lundmark & Nilsson 2020) kuvataan, kuinka syvemmin muutoshakuisissa hankkeissa ei haeta vain jonkin tietyn ongelman nopeaa ratkaisua toiminnallisella tasolla, vaan pyritään luottamusta lisäävin toimin kehittämään kokeilevaa ja oppivaa otetta yhteistyössä toimintaan osallistuvien kuin myös muiden asian piirissä toimivien organisaatioiden kanssa. Tällöin ratkaisua esimerkiksi nuorten koulutuksen ja työn ulkopuolisuuteen haetaan esimerkiksi kasvattamalla tietyllä asuinalueella asuvien nuorten ylpeyden ja toivon tunnetta kiinnittämällä huomiota alueen ilmapiiriin ja kulttuuriin vaikuttaviin rakenteellisiin seikkoihin. Yhtenä odotettuna tuloksena mitataan tällöin nuorten tulevaisuuden uskon kasvua sekä tuodaan esille, millaisin toimin tavoitteeseen päästiin. Rakenteellisen tason muutosten osalta toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa seurataan ensinnäkin sitä, millainen tarve Fryshusetin toiminnalle on muiden alueella olevien toimijoiden muutoin väliin jäävässä tilassa. Toisekseen tuodaan esille, millä toimin varmistetaan, että vaikutuksissa päästään myös strategiselle, tarvittavia rakennemuutoksia aikaansaavalle tasolle. (Nilsson Lundmark & Nilsson 2020, 9, 21, 33–51.)

Arvioinnin haasteet liittyvät Fryshusetin näkökulmasta siihen, ettei toimintaan osallistuvilta ja sitä organisoivilta henkilöiltä voi aina kysyä, miltä heistä tuntuu, koska kyselyihin vastaaminen vie aikaa, eivätkä kaikki ylipäätään jaksaa tai uskalla vastata. Toisaalta arviointia helpottaa, että usein Fryshusetin toimintaan osallistuvat samat ihmiset yhä uudelleen. Tällöin nuoret kokevat ohjaajat ja tilanteet yleensä jo valmiiksi keskustelulle turvallisiksi. On hyvä huomioida myös se, että jo kyselylomakkeen mitta voi jo itsessään heikentää motivaatiota vastata kyselyyn. Toiminnan kehittämistä ja arviointia varten tarvitaan kuitenkin monenlaista tietoa toimintaan osallistuvilta. Kaikkea ei kuitenkaan tarvitse kysyä yhdellä kertaa. Fryshusetissa onkin pyritty kysymään eri asioista eri aikoina.

esimerkiksi nuorten tyytyväisyydestä tai itsetunnosta kerätään tietoa arviointia varten tiettyinä kuukausina. Vastaajat eivät aina ole samoja ja välillä kysytään esimerkiksi kaikilta paikallaolijoilta tai tietyiltä ryhmiltä. Fryshusetissa koetaan myös tärkeäksi arvioinnin joustavuus. Heidän mukaansa rahoittajien tulisi hyväksyä arvioinnin mukautuminen toiminnan luonteeseen. Ensisijaisesti arvioinnin tulee tukea organisaatiota itseään toimimaan paremmin, eikä rahoittajien tiedollisia intressejä. Nuoret ovat loppujen lopuksi toiminnan tärkein voimavara ja Fryshusetissa ollaan kiitollisia siitä, että he haluavat edelleen niin sankoin joukoin tulla mukaan toimintaan ja kertovat, millaista toimintaa tarvitaan. (Fryshuset, haastattelu, 25.3.2022.)

3.3.2.2 Arviointia ei voi kehittää vain ulkopuolelta käsin

Ruotsin Punaisen Ristin Nuoret (Svenska Röda Korsets Ungdomsförbund) järjestää monipuolista toimintaa nuorille ja nuorten kanssa, kuten lasten läksykerhoja, keskustelutilaisuuksia lasten oikeuksista, edunvalvontaa ja toimia, joilla pyritään tavoittamaan syrjäytyneitä nuoria. Kuten järjestön edustaja toteaa haastattelussa, myös vaikutukset vaihtelevat yksilötasolta aina valtakunnalliselle tasolle asti. Toimintaan on lähiaikoina tulossa mukaan myös uusi strategisesti mietitty aluevaltaus – järjestö alkaa olla enemmän fyysisesti läsnä ja järjestämässä toimintaa yhteisöllisen naapurustotoiminnan merkeissä eri puolilla maata. Sen, mitä rahoittajat odottavat arvioinneilta, koetaan järjestössä kasvaneen. Kysytään tarkemmin, mitä on tehty ja miksi jotain ei olla tehty. Rahoittajien suunnasta voi tulla määriteltynä mitä mitataan, mutta ei se, millä tavoin tieto hankitaan. Vaikutuksista ollaan kiinnostuneita, mutta enemmän se näkyy vaikutusten ennakkointitarpeena hakemusvaiheessa, ei niinkään syvällisesti enää rahoituksen käytön raportoinnissa. Pitkään toimineessa järjestössä vaikutusten ennakkointi koetaan siinä mielessä helpoksi, että käytössä olevat toimintatavat ovat vuosien varrella toimiviksi testattu. (Ruotsin Punaisen Ristin Nuoret, haastattelu 27.4.2022b.)

Ruotsin Punaisen Ristin Nuoret arvioivat kehitystarpeitaan puolen vuoden välein, ja tätä voidaan pitää järjestön suurimpana arviointiprosessina. Lisäksi muutaman vuoden välein toteutetaan ulkopuolinen arviointi, jossa kysytään sekä henkilöstöltä että vapaaehtoisilta, miten hyvin tavoitteet ovat saavutettu.

Vapaaehtoistoimintaan osallistuvilla on arvioinnissa muutoinkin tärkeä rooli, sillä heiltä kysytään säännöllisesti myös näkemyksiä siitä, mitä asioita jokin toiminto on mahdollisesti tuonut osallistujien elämään. Kaikista suurimmat tulevaisuuden haasteet arvioinnissa liitetään järjestössä siihen, kuinka tavoittaa entistä enemmän osallistujien itsensä näkökulmaa. Työpajatyypisessä toiminnassa osallistujia on kerralla paljon, tällöin heiltä usein kysytään kyselylomakkeella. Jos taas osallistujien määrät joissain toiminnoissa ovat pieniä, käytetään laadullisia tiedonkeruun keinoja. Toisaalta järjestöllä ei ole riittävästi kapasiteettia arvioida kaikkea toimintaansa. Järjestössä koetaan, että jatkossa rahoitusta on mahdollisuus saada sitä paremmin, mitä enemmän osallistujien ääntä on mukana

arvioinnissa. (Ruotsin Punaisen Ristin Nuoret, haastattelu 27.4.2022b.)

Ruotsin Punaisen Ristin Nuorten näkökanta on, etteivät arviointiratkaisut erilaisissa ja eri tavoin toimivissa järjestöissä voi olla kaikille samoja, koska järjestöjen kohderyhmät, toimintatavat ja -alueet ovat erilaisia. Arviointia ei myöskään voi kehittää kokonaan ulkopuolisin voimin, koska siihen tarvitaan kunkin järjestön ja sen toimintaympäristön tarkka tuntemus. Ruotsin Punaisen Ristin Nuoret koetaan, että arviointi on niin tärkeää ja hyödyllistä, että sitä olisi hyödyllistä tehdä nykyistä enemmän, mutta tällöin se veisi todennäköisesti liikaa resursseja toiminnoilta. (Ruotsin Punaisen Ristin Nuoret, haastattelu 27.4.2022b.)

3.3.2.3 Muutoksia arvopohjassa ja ajatuksissa ei voi mitata rahassa

Raoul Wallenberg Academy on vuodesta 2001 alkaen työskennellyt nuorten ja opettajien kanssa epäoikeudenmukaisuutta ja epätasa-arvoa vastaan Raoul Wallenbergin antaman esimerkin mukaisesti. Työskentelyn keinoina ovat nuorille suunnattu johtajuusohjelma, erilaiset kouluohjelmat, opettajien koulutus ja materiaalin tuotanto. Akatemian toiminta liittyy ihmisoikeuksiin ja demokratiaan liittyvien arvojen sisäistämiseen ja tiedon muodostumiseen nuorten kanssa siitä, miten he kulloinkin voivat ottaa toimijuuden asemia ja vaikuttaa maailmaan. Kuten nuorisojärjestöillä yleensä, arvioinnin haasteena on todentaa toiminnan laajempia ja pitkäaikaisempia vaikutuksia – järjestöstä todetaan, ettei sen toiminnan tavoitteena ole esimerkiksi pyrkimys vähentää yhteiskunnan kustannuksia, kuten esimerkiksi huumeiden käytön vastaisella työllä voidaan jossain määrin katsoa olevan. Sen sijaan raportoinnissa pyritään nostamaan esille arvojen ja ajatusten muutosta, tämä siitäkin huolimatta, että osa toimintojen rahoittajista tuntuu edelleen olevan enemmän kiinnostunut esimerkiksi aikaansaatuisten toimintojen ja kohtaamisten määrästä. Haastateltava huomauttaa, että raadollisimmillaan tämän tyyppinen asenne arviointiin voi tarkoittaa, ettei arvioinnissa huomioida, miten nuoret kokevat toiminnot ja kohtaamiset, hyvinä vai huonoina. Kilpailu rahoituksista järjestöjen välillä ei koske vain esimerkiksi säätiöiden myöntämää rahoitusta, myös lahjoittamista harjoittavat yksityishenkilöt vertailevat organisaatioiden vaikutusraportteja, koska lahjoitettavien varojen toivotaan auttavan kohteessa mahdollisimman tehokkaasti^[3]. Raoul Wallenberg Academy, haastattelu 13.5.2022.

3.3.2.4 Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteita edistämässä

Mind- järjestössä luetaan arviointikirjallisuutta ja poimitaan hyviä oppeja arviointiin muista järjestöistä. Samaan aikaan halutaan pitää vahva omistajuus siihen tapaan, miten arvioidaan ja miten arviointia ohjeistetaan. Sen osalta, mitä saadaan mitatuksi, saadaan todisteita yhteiskunnallisista vaikutuksista, joita voidaan sitten raportoida eteenpäin. Samalla arvioinnin käytännön työssä opitaan, mitä mikäkin

---

3. Esimerkki ruotsalaisesta keskustelusta koskien niin sanottua "tehokasta altruismia" eli "tehokasta epäitsekkyyttä" (ks. Anderljung 2018).

indikaattori tarkoittaa. Saadaan tietoa, miten johtaa ja hoitaa asia jatkossa. Järjestön mukaan yleishyödyllinen toiminta on muuttumassa arvioinnin kehittymisen myötä ammattimaisemmaksi, on enemmän palkallista työvoimaa, enemmän arvopohjan toteutumisen todentamista. Toki on myös pelkoa siitä, että toiminnassa aletaan puhua jonkun toisen tahon puhetta tai että arviointia tehdään vain rahan saamiseksi ja sen käytön kontrollointia varten, ei niin että toiminnan kohderyhmä hyötyisi ja että arvioinnista opittaisiin. Mindissa arvioinnin rakenne pohjautuu muutoksen teoriaan (Theory of Change), jota on terävöitetty arvonlisäysketju-ajattelun avulla (ruotsiksi "värdeskapandedjan") (ks. Hanh & Hök & Jannesson 2016). Arvonlisäysketjun mukaisessa ajattelussa pidetään tärkeänä toiminnan tavoitteiden suhteuttamista ja näkyväksi tekemistä esimerkiksi Yhdistyneiden kansakuntien (ks. United Nations n.d.) kestävyystavoitteita esillä pitäen. (Mind, haastattelu 27.4.2022a.)

Yksi Mind:n tärkeimmistä tarjottavista palveluista on itsemurhien ehkäisyyn tarkoitettu keskustelukanava, johon kuka tahansa apua tarvitseva voi ottaa yhteyttä. Vuonna 2019 kaikkiaan 27 000 yhteydenotosta 4500 tuli alle 24-vuotiailta nuorilta. Huomionarvoista on myös, että 135 niistä oli 7–12-vuotiaita. Palvelun vaikutusten arviointia toteutetaan yhteyttä ottaneen kanssa keskustelun lopussa. Yhteydenottajalta kysytään valmiin listan avulla, mitä hän koki keskustelusta saaneensa ja mitä hän olisi tehnyt, ellei keskustelua olisi käyty. Arvioinnin haasteena on, että sekä heikoiten että parhaiten voivia on usein vaikea motivoida arvioimaan. Arviointiin osallistuvilla on aina myös puheen vapaus, ja he voivat käyttää sen haluamallaan tavalla. Järjestössä huomautetaan, että arvioinnit tulee aina mieltä kohderyhmän mukaisesti. Kaikkea ei voi kysyä, varsinkaan haavoittuvissa tilanteissa olevilta. Arvioinnin raja tulee laittaa siihen, että myös keskustelun arviointia toteuttava osuus hyödyttää vielä myös palvelun käyttäjiä. (Mind, haastattelu 27.4.2022a.)

Myös keskustelijoina toimivat vapaaehtoiset osallistuvat arviointiin, he arvioivat muun muassa, kokevatko he pystyneensä auttamaan apua tarvitsevaa. Keskustelu siitä missä määrin ketäkin on mahdollista auttaa, auttaa niin palvelun kehittämisessä kuin myös vapaaehtoisia itseään jaksamaan työssä. Toimet ovat voineet olla oikeita, puhelu onnistunut, vaikka muutosta ei saada aikaan tai näkyviin. Ja vaikka vaikutuksia olisi ollut, on tärkeää pitää mielessä se, että yhteyttä ottavilla ihmisillä on usein myös muita kontakteja. Tällöin mahdollinen muutos ei yksistään synny esimerkiksi jonkun tietyn järjestön toimesta. Mindin toiminnalla on aina kuitenkin merkittävä arvo yhden lisäkanavan muodostamisessa keskustelumahdollisuudelle, Mind toimii yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa rakentaen turvaverkkoa. (Mind, haastattelu 27.4.2022a.)

3.3.2.5 Arviointitapoja on useita ja niistä parhaimman löytäminen omaan toimintaan voi olla työn takana

Mötesplats Social Innovation eli MSI:n vuonna 2018 julkaisemassa *Alla pratar om det men få gör det – en handbok i effektmätning* (suom. "Kaikki puhuvat siitä, mutta harva tekee sitä – vaikutusmittauksen käsikirja") teoksessa käsitellään vaikuttavuusarviointimalleja sekä toimijoita, joiden avuin vaikuttavuusarviointimalleja on kehitetty ja kehitetään yritysten ja järjestöjen tarpeisiin. Teos on opaskirja, jossa esitellään näkökulmia vaikuttavuusmittaukseen sekä mittausten merkityksiä, taustoja ja toteutusmuotoja. Oppaan tavoitteena on avata lukijalle vaikuttavuusmittausprosessia askel askeleelta. Oppaan toimittanut Erika Augustinsson mainitsee oppaan esipuheessa saman ilmiön, johon olemme törmänneet edellä myös haastateltujen kanssa keskusteltaessa: vaikuttavuusmittaukset ovat hyvä tapa selkeyttää ja vahvistaa organisaation omia tavoitteita ja viestiä rahoittajille työn vaikutuksista ja kehityksestä. Samalla vaikuttavuusmittaus vaatii resursseja ja osaamista, ja siksi toteuttaminen voi olla haasteellista pääasiallisen toiminnan rinnalla. (Augustinsson 2018, 5.)

MSI on Malmön yliopiston perustama sosiaalisen innovaation ja sosiaalisen yrittäjyyden yhdistävä osaamis- ja yhteistyöalusta. Sen yhteistyötahoihin kuuluu useampi yliopisto, ja se toimii yhteistyössä muun muassa Malmön kaupungin kanssa. MSI:n tavoitteena on rakentaa korkeakoulujen, yritysten sekä julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa innovaatiokykyä ja sitä kautta mahdollisuuksia vastata nykypäivän yhteiskunnallisiin haasteisiin. (Augustinsson 2018.)

Oppaassa käydään läpi erilaisia vaikuttavuusarviointeihin liittyviä menetelmiä kuten toimintaympäristön analyysiin suositeltuja Pestel:iä (jossa analysoidaan poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia, teknologisia, ympäristöllisiä ja laillisia osatekijöitä) ja SWOT:ia (jossa tarkastellaan toiminnan vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia). Muutoksen teoriaan (Theory of Change) pohjautuvassa arvioinnissa suositellaan käytettäväksi mahdollisuuksien mukaan mittauksia niin toiminnan lähtötilanteessa kuin toiminnan määrän ja lopputulosten kuin myös sosiaalisten vaikutusten todentamisessa. Mittausmenetelmien todetaan voivan olla toiminnan luonteesta ja kohderyhmästä riippuen kyselytutkimuksia tai haastatteluja. Oppaassa korostetaan valmiutta käytettävien kysymysten muokkaamiseen aiemman mittauksen ja toiminnassa saadun kokemuksen pohjalta. Lisäksi korostetaan reflektoinnin olevan tärkeässä roolissa, kun vaikutuksia määritetään suhteessa lähtötilanteeseen ja toiminnan aikana kerättyyn aineistoon. (Augustinsson 2018, 13–29.)

MSI:n oppaassa esitellään käytännön esimerkkejä vaikuttavuusmittauksista ja toimijoista, jotka tarjoavat palveluita auttaakseen yrityksiä ja järjestöjä toiminnan laadun kehittämiseen ja vaikuttavuusarviointiin liittyvissä kysymyksissä. Case-esimerkkeinä nostetaan esiin muun muassa Tjezonen, jonka nykyinen arviointimalli on luotu yhteistyössä Social Initiative -järjestön kanssa (ks. myös Prine 2018).

Tjejjonen on Tukholmasta käsin toimiva voittoa tavoittelematon järjestö, jonka tehtävänä on tarjota 15–25-vuotiaille tytöille turvallisia tiloja kohtaamisiin ja kanssakäymiseen, ja siten tukea tyttöjen ja nuorten naisten psyykkistä hyvinvointia. Tjejjonen-järjestön keskeisimpiä palveluja ovat netissä toimiva keskustelupäivystys-chat, sekä isosisko-pikkusisko-toiminta. (Larsson ym. 2016.) Toimintaa pyritään alati kehittämään vuorovaikutuksessa viiteryhmän kanssa ja heidän tarpeisiinsa pohjautuen (Tjejjonen 2016). Vuosina 2011–2014 Örebron yliopisto toteutti tutkimushankkeen Tjejjonenin sukupuolisuuntautuneesta ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä, jota toteutettiin tytöille suunnatun sisartoiminnan muodossa. Tutkimuksessa kartoitettiin muun muassa, millainen merkitys sisartoiminnalla oli tytöille ja vapaaehtoisille sekä miten toiminta heihin vaikutti. Aineisto kerättiin usean vuoden aikana toimintaan osallistuneilta nuorilta ja vapaaehtoisilta, sekä kyselyjen että haastattelujen muodossa. Pitkittäistutkimuksessa haasteena oli osallistujien tavoittaminen. Alkukyselyyn vastasi 109 toimintaan osallistunutta pikkusiskon roolissa osallistunutta, joista 17 valitsi nimettömän vastaamisen eikä jatkokyselyitä voitu heille lähettää. Toisessa ja kolmannessa kyselyssä vastausprosentti oli alhainen, joten siitä ei voitu vetää yleistettäviä johtopäätöksiä. (Larsson ym. 2016.) Tutkimushankkeen jälkeen Tjejjonen on vuodesta 2015 jatkanut omien vaikuttavuusmittaustyökalujensa kehittämistä muutoksen teorian pohjalta (Tjejjonen 2018).

Esimerkkinä MSI:n oppaassakin mainituista arvioinnin haasteista voidaan mainita Tjejjonenin järjestämisen sisartoiminnan erityiset piirteet, jotka luovat järjestölle haasteita toiminnan seurannalle ja vaikuttavuuden arvioinnille. Monelle nuorelle nimetön osallistumismahdollisuus ja yksityisyyden tarkka suojaaminen ovat ehtoja sille, että he uskaltavat hakeutua toiminnan pariin, ja tästä syystä kattavia seuranta- ja vaikuttavuustutkimuksia voi olla haastava toteuttaa (Tjejjonen 2016). Tällä hetkellä järjestön vaikuttavuuden mittareita ovat toiminnan laajuus, joka pohjautuu mm. verkossa ja lähikontaktissa tapahtuvien vuorovaikutusten sekä chat-keskustelujen määrään, sekä vapaaehtoiset tyytyväisyyskyselyt, joihin toimintaan osallistuneet voivat halutessaan vastata (Tjejjonen 2020). Tjejjonesta kerrottiin, että arviointia ja tapoja tutkia toiminnan vaikutuksia kehitetään edelleen aktiivisesti (Sähköpostitiedonanto 17.1.2022.)

3.3.2.6 Arviointien kehittämisen lisäksi myös muut kehittämistoimet voivat olla tarpeen

Green Students -järjestöstä haastateltu henkilö kertoo tilanteesta, jossa päällimmäiset kehittämistarpeet liittyvät niukan toiminnan lisäämiseen, ei niinkään arvioinnin miettimiseen. Rahoitusta järjestö saa puolueelta tietyn prosessiosuuden mukaan, johon on tosin liittynyt vähentämispaineita. Vaalivuosina toiminnot liittyvät paljolti vaaleihin, muulloin toiminta on laajempaa, tutustutaan päätöksentekoon, tehdään aloitteita puolueen suuntaamiseen liittyen ja mahdollistetaan eri tavoin jäsenten vaikuttamismahdollisuuksia. Järjestöstä muistutetaan, että toiminnan tulokset ovat hyvin kontekstisidonnaisia, pienillä resursseilla toimiessa pieneltä kuulostava tulos voi olla merkittävä. Toiminnan

volyyymiä arvioitaessa olisi huomioitava, että puolueiden ja esimerkiksi hyväntekeväisyysjärjestöjen houkuttelevuus rahoituskohteena voi vaihdella hyvinkin paljon ajan kuluessa esimerkiksi poliittisista suhdanteista tai yleisestä keskustelusta johtuen ja rahoituksen määrä vaikuttaa toiminnan määrään. (Green Students, haastattelu 13.5.2022b.)

3.3.2.7 Nuorisojärjestöjen kokemustietoon suhtaudutaan vakavasti vaikuttavuus- arviointityökalujen viranomaisjohtoisessa kehittämisessä

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) (englanniksi: "Swedish Agency for Youth and Civil Society") on viranomaistaho, jonka pyrkimyksenä on varmistaa, että hallituksen asettamat nuoriso- ja kansalaisyhteiskuntapoliittiset tavoitteet saavutetaan. Tällaisia laeissa nimettyjä tavoitteita voivat olla esimerkiksi pyrkimys vaikuttaa myönteisesti nuorten toimijuuteen tai palvelujen laadun parantaminen. Hallituksen antaman toimeksiannon johdosta MUCF:n myöntämien rahoitusten vaikuttavuutta arvioidaan aiempaa tarkemmin. Vaikutusten arvioinnin kehittämisessä hyödynnetään aiempina vuosina järjestöissä tehtyjä haastatteluja, joissa on kerätty näkemyksiä siitä, kuinka tietyillä toiminnoilla aikaansaaduilla vaikutuksilla voi olla merkitystä laajempien tavoitteiden saavuttamisessa^[4]. (MUCF, haastattelu 28.4.2022.)

Virastosta kerrotaan arvioinnin kehitystyössä tavoitteena olevan sellaisen arviointitavan löytäminen, joka mahdollistaisi erilaisten toimintojen vertailua ylittämällä, yhdistämällä ja haastamalla nykyiset arvioinnin tavat. Tehtävän luonnehditaan olevan haastava siinä mielessä, että virasto jakaa useanlaista rahoitusta. On tukia rasisminvastaista työtä tekeville järjestöille, ja sitten järjestöille, jotka työskentelevät erilaisten ikä-, kieli- ja kulttuuriryhmien kanssa, kuten nuorisojärjestöt. Projekteilla, joita myös rahoitetaan, on taas selkeä alku ja loppu. Rahoitettavien toimintojen taustalla on myös runsaasti erilaisia lakeja, joissa luonnehditaan, millaisiin tavoitteisiin tulee pyrkiä. Haastetta on myös siinä, kuinka lyhyistä rahoitetuista jaksoista voidaan rakentaa ymmärrystä pitkäaikaisista vaikutuksista, varsinkin kun samaan aikaan niin organisaatiot, toiminnot ja yhteiskunta muuttuvat. (MUCF, haastattelu 28.4.2022.)

3.3.3 Norja

3.3.3.1 Pidetään kansalaisyhteiskunta elinvoimaisena

The Norwegian Children and Youth Council (norjaksi "Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner, LNU") on 102 lasten ja nuorten kanssa toimivan organisaation kattojärjestö. Kuten Tanskassa, myös Norjassa kattojärjestö osallistuu valtion rahoituksen jakamiseen jäsenjärjestöilleen. Käytännössä rahoituksen jakaminen nuorisojärjestöille tapahtuu pääosin kahta tietä. Kansallinen toiminta-avustus koostuu ministeriön vuosittain määrittelemästä

---

4. Näitä haastatteluja on raportoitu esimerkiksi julkaisussa *Organisationsbidragens användning och effekter 2021. Återrapportering av tre statsbidrag till ideella organisationer* (Löving 2021).

perusavustuksesta sekä pisteytykseen perustuvasta niin sanotusta muuttuvasta apurahasta. Rahoitusesitykset tekee Fordelingsutvalget (suom. avustustoimikunta), joka on Norjan lapsi- ja perheasiainministeriön alainen hallintoelin. Siihen kuuluu seitsemän ministeriön nimeämää jäsentä, joista kolme järjestöjen valitsemaa, ja joista vähintään kahden on oltava lapsi- ja nuorisojärjestöjen kattojärjestö LNU:n ehdottamia. Toki osa järjestöistä hakee rahoitusta ministeriöistä myös suoraan. (ks. Fordelingsutvalget for tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. n.d.; LNU, haastattelu 21.3.2022.)

Kansallisia perusavustuksia voi hakea lapsi- ja nuorisojärjestöt (pois lukien mm. urheilujärjestöt, joilla oma toimikuntansa), jotka työskentelevät valtakunnallisesti lasten ja nuorten sekä heitä koskevien kysymysten parissa, ja joiden toimintaan osallistuu lapsia ja nuoria. Lisäksi järjestöjen on täytettävä muut rahoitukselle asettamat ehdot, joihin kuuluvat mm. saavutettavuus ja syrjimättömyys, selkeästi kirjatut säännöt, budjetit, tilinpäätökset ja toimintakertomukset niin keskus- kuin paikallisjärjestöillä, demokraattinen rakenne, joka mahdollistaa osallistumisen kaikille 15 vuotta täyttäneille, valtakunnalliset vaalit, jotka järjestetään vähintään joka neljäs vuosi, keskusjäsenrekisteri sekä vähintään 700 jäsentä. Paikallisjärjestöjä on oltava vähintään viisi. Pienempien järjestöjen kohdalla jäsenmääriä koskevista ehdoista voidaan joustaa, ja järjestöt voivat hakea erillistä tukea myös järjestön perustamiskuluihin. (Forskrift. n.d.; see also the report of Fordelingsutvalget 2019.)

Merkittävä LNU:n suoraan kentälle jakama rahoitus koskee erilaisia vapaita toimintaryhmiä, joilla on mahdollisuus hakea avustusta Norjan parlamentin vuonna 2000 perustamasta Frifond-rahastosta, jonne kanavoidaan rahapeleistä syntyneitä ylijäämää. Frifond-rahoitus on tarkoitettu erityisesti lasten ja nuorten omatoimisten projektien ja toiminnan mahdollistamiseen sekä toiminta-avustusten että projektiapurahojen muodossa. Frifond-projektiapurahaa voi hakea teatteri- ja musiikkiprojekteihin sekä lasten ja nuorten järjestämiin projekteihin.

Musiikkiavustuksia hallinnoi Norsk musikkråd, ja niihin sisältyy esimerkiksi myös *restart*-avustus, jolla tuetaan lasten ja nuorten musiikkiryhmien ja -toiminnan elvyttämistä pandemian jäljiltä. Teatteriaavustusta sekä lasten ja nuorten avustuksia koordinoi nuorisojärjestöjen kattojärjestö LNU. Frifond- rahoitusta mainostetaan hakuprosessiltaan maan helpoimmaksi ja vähiten byrokratiaa vaativaksi. (LNU, støtteordninger. n.d.; Frifond, om Frifond. n.d.; Frifond, om Frifond-ordningene. n.d.; Frifond, retningslinjer for støtte. n.d.; Norsk musikkråd, frifond. n.d.; LNU, haastattelu 21.3.2022.)

Norjassa keskusjärjestöllä on aktiivinen rooli nuorisojärjestökentän edunvalvojana valtionhallinnon rahoituskriteereistä päätettäessä. LNU:n edustajan mukaan toiminnan vaikutuksia ei rahoituksen jaossa ja raportoinnissa pyydetä aktiivisesti yksilöimään, koska monella, kuten vaikka opiskelija- ja poliittisilla järjestöillä toiminta on sen luonteista, että tiettyjä asioita ajetaan eteenpäin vuosia, jopa kymmeniä vuosia. Asian toteutumiseen vaikuttavat päättäjien intressit, hallituksen voimasuhteet ja aikataulut. Lisäksi läpimenoihin voi aina liittyä myös erehdyksen

kautta oppimisen ja onnen aspektit. LNU:n näkemyksen mukaan sen arvioiminen, millä taholla on eniten aikaansaanut vaikutusta, on vaarallinen tie. On vaikea ennakoita ja raportoida jonkin saavuttamista. On myös epävarmaa, että kausaalisuus rakentuu juuri sille välille, mitä on tehty ja mitä pystytään mittaamaan. Lisäksi on mahdollista, että vaikutusten mittaamisen korostaminen suosii institutionalisoituja ja isoja organisaatioita, joilla on resursseja kehittää mittaamista. (LNU, haastattelu 21.3.2022.)

LNU:ssa arvioinnin pääpaino halutaan pitää siinä, että toiminta, jota rahoituksilla organisoidaan, on demokraattisesti hallinnoitua. Näin ajateltaessa arvioinnin tärkeimpiä kysymyksiä ovat esimerkiksi seuraavat: Miten valintoja tehdään eri toimintavaihtoehtojen välillä, ovatko nuoret mukana päättämässä, kuinka tyytyväisiä jäsenet ovat ja arvioidaanko organisaatiokulttuuria ja toimintatapoja säännöllisesti? LNU myötävaikuttaa myös siihen, että rahoituksen hakemisen kriteerit sekä hakemiseen ja raportointiin liittyvät lomakkeet pysyvät yksinkertaisina, jotta rahoitusta olisi kaikilla tahoilla mahdollista hakea, eikä hakijoiden resursseista liian suuri osa menisi hakemiseen. LNU:n mukaan kansalaisyhteiskunnan moninaisuuden säilyttämisellä on itseisarvonsa, samoin on yhdessä työskentelyllä osana kansalaisyhteiskuntaa sekä kanssaihmissiin vaikuttamisella ja yhteiskunnan luomisessa demokraattiseksi. (LNU, haastattelu 21.3.2022.)

Seuraavassa Norjasta esille nostetut esimerkiksi käsittelevät arvioinnin haasteita liittyen maailman parantamiseen, oman toiminnan tarpeellisuuden perustelumahdollisuuksia tieteellisen tutkimustiedon avulla sekä toiminnan saavutettavuuden, vetovoimaisuuden ja nuorten tarpeisiin vastaavuuteen kehittämistä.

3.3.3.2 Kuinka arvioida sitä, onko toiminta johtanut eriarvoisuuden vähenemiseen

Changemaker-järjestössä tehtävä työ maailmassa tapahtuvan epäoikeudenmukaisuuden voittamiseksi tarkoittaa jatkuvia tapaamisia poliitikkojen kanssa, lobbaamista, lehdistösuhteiden ylläpitämistä, mielenilmausjärjestämistä, kouluvierailuja, ympäristöprojekteja, viikonlopputapaamisia ja johtamisopintojen järjestämistä. Järjestössä pidetään tärkeänä, että arviointi on yhtä monimuotoista kuin toimintakin. On sosiaalisen median kampanjoiden analysoimista nuorten aktivoijina. On huomion kiinnittämistä nuorten tietämyksen kasvuun opetukseen ja kasvatukseen liittyvässä toiminnan seurauksena. Tai sen todentamista, miten onnistuttiin paikallistason tapahtumien kanssa.

Järjestön edustajan mukaan keskustelu toiminnan vaikutusten esille saannista ei kuitenkaan ole kovin pitkällä. Yksi konkreettinen esimerkki kuitenkin löytyy. Kun kansainvälisen verotuksen asioita käsiteltiin maan hallituksessa, tuli palautetta, että ilman järjestön aktiivisuutta osa muutoksista olisi jäänyt saamatta. Järjestö on toiminut 30 vuotta, voi olla myös niin, että jotkut 20 vuotta sitten tehdyt asiat vaikuttavat nyt. (Changemaker, haastattelu 6.5.2022.)

Haastateltu järjestön edustaja toteaa muutoksen olevan vaikea nähdä niin politiikassa kuin lapsissa ja nuorissa. Hänen mukaansa on muistettava, että jokainen pienikin kosketus 14–15-vuotiaan kanssa voi olla merkittävän vuorovaikutuksen alku. Nuoret eivät automaattisesti hyväksy kaikkia tahoja vuorovaikutuskumppaneikseen. Se asema on jotain, mikä pitää omalla toiminnalla ansaita alkaen ensikohtaamisesta. (Changemaker, haastattelu 6.5.2022.)

Changemakerissa lähdetään siitä, että arviointia kehitetään. Yksi haasteista on, ettei toiminnassa mukana olevista nuorista monikaan ole järjestön jäsen ja mukana vain lyhyen aikaa. Nuoria kiinnostaa toiminta, ei sen arviointi. Arvioinnin kulttuuria ei syntyisi, ellei järjestöllä olisi työntekijöitä. Tärkeässä roolissa on neljännesvuosittain käytävä keskustelu järjestön hallituksen kanssa, jossa arvioidaan, miten menee ja mitä kaivataan lisää. Rahoitusta saadaan useasta eri lähteestä ja eri tahoille raportoidaan eri tavoin – tavoilla, joita he pyytävät. Järjestöllä on onni sen suhteen, että päärahoittajilla on homma hyvin hanskassa, on selkeä kuva, mitä tämäntyyppisen organisaation toiminnalta voi odottaa ja miten sitä voi arvioida ja raportoida. (Changemaker, haastattelu 6.5.2022)

3.3.3.3 Kaikkea ei tarvitse mitata itse, jos muut luotettavat tahot tarjoavat perustan, jolle rakentaa

PEF- Psoriasis- og eksemforbundents ung i Norge -järjestössä (englanniksi "The Psoriasis and Eczema Youth Association of Norway", jatkossa PEF) tiedetään, kuinka tärkeää on tavata muita samanikäisiä samassa tilanteessa, jos itsellä on jokin esimerkiksi sairauteen liittyvä erityisyys. Sellaisessa toiminnassa mukana olo, joka mahdollistaa häpeän ja stigman tunteen hiipumista ja itsearvostuksen vahvistumista, on silloin lähes välttämätöntä. Itsearvostuksen parantumista juuri jonkun tietyn toiminnan seurauksena on kuitenkin lähes mahdotonta mitata. Tästä

syystä kyseisessä järjestössä on huomattu rahoitushauissa erityisen tärkeää olevan sen, mitä kirjoitetaan kohtaan "Taustatiedot." Siinä osuudessa voi viitata erilaisten tutkimusryhmien tuloksiin, joiden mukaan ihmisillä, joilla on jokin erityisyys, voi helposti olla enemmän esimerkiksi mielenterveysongelmia ja pelkoja, joita taas voi ennaltaehkäistä esimerkiksi ystävien olemassaolo, luottamuksellinen ilmapiiri, jossa voi puhua ja vertaisten tapaamiset. Muiden kuin vertaisten kanssa ei välttämättä voi puhua niin, että voi olla varma siitä tietävätkö toiset mistä puhutaan. Järjestö kartuttaa asiantuntemustaan siitä, mitä juuri heidän jäsenensä tarvitsevat ja kykyään järjestää sitä heille. Rahoitushakemuksissa tarpeet täytyy tuoda esille, muuntaa tavoitteiksi ja määritellä se, miten tavoitteisiin päästään. Järjestöllä itsellään ei ole mahdollisuutta tutkia asioita tieteellisen perinpohjaisesti ja siksi on hyvä, että on luotettavia tahoja, joiden tutkimuksiin voi viitata. (PEF, haastattelu 2.6.2022.)

Vaikkei PEF:ssä ole lähdetty itse yrittämään kokonaisvaltaista vaikutusten arviointia, arviointia kuitenkin tehdään. Tapaamisten jälkeen kysytään, ovatko osallistujat tyytyväisiä tapaamisten järjestelyihin ja esimerkiksi sitä, saivatko he tietää asioista riittävästi ja olivatko järjestäjät riittävän selkeitä asioiden kertomisessa. Erilaisten projektien toteuttamisessa arvioidaan yhdessä tekemisen lopputulosta, kuten erityisyydestä kertovia sarjakuvia ja mietitään, ollaanko tyytyväisiä. Kun tuotokset, kuten sarjakuvat, julkistetaan sosiaalisessa mediassa, syntyy asialle näkyvyyttä, joka voi omalta osaltaan lisätä tietoisuutta. Tällöin voi dokumentoida esimerkiksi klikkausten määriä sen osalta, mitä esimerkiksi sarjakuvien julkistus on saanut. Sarjakuvan osalta laadullista palautetta saatiin lisäksi esimerkiksi ammattilaisilta, jotka kehuivat sarjakuvaa oikealla tavalla informatiiviseksi kohderyhmät huomioiden ja kertoivat jakavansa sitä mielellään lapsille ja nuorille, joilla on kyseinen erityisyys. (PEF, haastattelu 2.6.2022.)

PEF:n edustajan mukaan on mahdollista, että arviointiin liittyvien vaatimusten kasvaminen lisää toiminnan ammattimaistumista tavalla, joka lisää etäisyyttä ruohonjuuritason toimintaan. PEF:ssa koetaan eri tahojen tarjoamien rahoitushakujen olevan vaatimustasoiltaan hyvin erilaisia, osan hyvinkin vaikeita. Tästä seuraa haastatellun PEF:n edustajan mukaan se, että kentän toiminnasta voi rahoitushakemuksia tai hakijatahojen listauksia lukemalla saada väärän kuvan, koska osa järjestöistä ei voi hakea tietyissä hauissa resurssien puutteen takia. PEF on löytänyt ne rahoituskanavat, joihin sillä on ovi auki – yksityiskohtana mainittakoon, että näiden rahoittajien lomakkeissa on juuri se riittävä "taustatiedoiksi" nimitetty tila, johon voi lisätä muiden tahojen tuottamaa tutkimustietoa koskien järjestön jäsenkentän tarpeita. Haastateltu toteaa, että ilman tuota tilaa hakemusta olisi aika mahdotonta tehdä. (PEF, haastattelu 2.6.2022.)

3.3.3.4 Tiedon kerääminen osallistujista ja osallistumisen edistäminen

Guro Ødegård ja Adun Fladmoe tarkastelevat vuonna 2017 julkaistussa, *Samfunnsengasjert ungdom. Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo* -tutkimusraportissaan nuorten osallistumista vapaaehtoistoimintaan ja poliittiseen toimintaan osallistuvia Oslossa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka moni nuori osallistuu järjestötoimintaan tai poliittisten nuorisojärjestöjen toimintaan, ja onko muutoksia tapahtunut viimeisten parinkymmenen vuoden aikana. Lisäksi pyrittiin selvittämään, millaisia osallistumisen eroja eri sukupuolten välillä ja erilaisista etnisistä ja sosioekonomisista taustoista tulevien nuorten välillä on. Vertailussa muuttujina huomioitiin muun muassa etninen tausta, asuinalue, sosioekonominen asema ja vanhempien järjestöaktiivisuus. Lisäksi selvitettiin, osallistuuko järjestötoimintaan ja poliittisiin aktiviteetteihin aina vain samat nuoret, millainen toiminta koetaan houkuttelevaksi ja jäävätkö jotkin ryhmät ulkopuolelle. (Ødegård & Fladmoe 2017.)

Kyseisessä tutkimuksessa aineistona käytetään Ung i Oslo 2015 -kyselyn tuloksia, johon vastauksia oli saatu yli 24 000 yläkoulu- ja lukioikäiseltä (13–19 v.) nuorelta Oslon alueelta. Vuoden 2015 aineistoa verrattiin vuosien 2006 ja 2012 aineistoihin, jotta nähtiin kehitys eri vuosikymmeniltä. Kaikista vastanneista nuorista noin kaksi kolmesta (65 %) oli mukana vähintään yhden järjestön toiminnassa. Nuorten keskuudessa urheilujärjestöt olivat kaikista suosituimpia ja se on myös sektori, missä näkyivät suurimmat eroavaisuudet nuorten vähemmistö- ja sosioekonomisissa taustoissa. Vähemmistöjä edustavat tytöt olivat aliedustettuina järjestöissä, kaikista vähiten he osallistuivat urheilujärjestöjen toimintaan. Aktiivisimmin mukana järjestötoiminnassa olivat järjestöissä aktiivisten vanhempien lapset, kun taas poliittisessa osallistumisessa vähemmistö- ja enemmistönuorten välillä erot eivät olleet merkittäviä. Aineiston perusteella nuorisovoima vaikuttaa olevan vähintään yhtä aktiivista, ellei hieman aktiivisempaa järjestökentällä kuin 10–20 vuotta sitten. Tutkimus on julkaistu *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor* -tutkimuskeskuksen toimesta (englanniksi "The Centre for Research on Civil Society and Voluntary Sector"). (Ødegård & Fladmoe 2017.)

Sama tutkimuskeskus julkaisi samana vuonna myös toisen teemaan liittyvän mielenkiintoisen julkaisun. Se on nimeltään *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunns effekter* (Kraglund & Enjolras 2017). Siinä on erilaisten tapaustutkimusten avulla tarkasteltu vähemmistöjen osallistumista kansalaisyhteiskuntaan, sekä miten järjestöt työskentelevät, millaisia haasteita ne työssään kohtaavat, sekä miten yhteistyö kunnallisten viranomaisten kanssa koetaan. Julkaisussa todetaan yhdistystoiminnan ja vapaaehtoistyön yhteiskunnallisten vaikutusten voivan olla monenlaisia: suoria tai epäsuoria, lyhyen tai pitkän aikavälin vaikutuksia kohdistuen niin yksilöihin, paikallisyhteisöihin kuin myös laajemmin yhteiskuntaan. Esimerkkeinä vaikutuksista nostetaan vaikutukset muun muassa kansanterveyteen, integraatiotyöhön, pelastustoimintaan ja radikalisaation vastaiseen

ennaltaehkäisevään työhön. Norjassa maahanmuuttajataustaiset ihmiset ovat julkaisun mukaan muihin OECD-maihin verrattuna suhteellisen hyvin integroituneita työmarkkinoille ja koulutukseen. Kuitenkin vähemmistöjen edustajien osallistuminen kansalaisyhteiskunnan kentälle on vähäistä verrattuna valtaväestöön. Julkaisussa muistutetaan, kuinka yhdistystoiminnan ja vapaaehtoistyön kautta voidaan luoda ja vahvistaa verkostoja, luoda vastavuoroisuuden kulttuuria ja lisätä sosiaalista osallisuutta, mikä olisi eduksi nimenomaan esimerkiksi maahanmuuttajille. (Kraglund & Enjolras 2017, 63–65.)

Samassa julkaisussa *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter* tarkastellaan myös pitkittäistutkimusta vuosilta 2012 ja 2015. Alun perin vuonna 2012 julkaistussa tutkimuksen alkutilannetta käsittelevässä artikkelissa *Rekruttering av barn og unge till frivillige organisasjoner. Barrierer, tiltak og institusjonelt samarbeid* tarkasteltiin nuorten järjestöosallistumista neljässä norjalaisessa kaupungissa (Ødegård, Steen-Johnsen ja Ravneberg 2012). Artikkelin tuo esille, millaisia esteitä nuorten järjestöosallistumiselle on yksilö- organisaatio- ja yhteiskunnallisella tasolla, ja miten järjestöt ovat niitä poistaneet. Erityisesti haluttiin selvittää etenkin etnisiä vähemmistöjä edustavien nuorten osallistumista, sillä he osallistuvat muuta väestöä harvemmin nuorisjärjestöjen, kuten liikunta- ja vapaa-ajan järjestöjen toimintaan. Aineisto kerättiin dokumenttianalyysien lisäksi haastatteleamalla koulujen ja urheiluseurojen aikuisia edustajia. Urheilujärjestöjen katsottiin tutkimuksessa edustavan osallistumisen kannalta kaikkein helpoimpia yhteisöjä, koska ne eivät toiminnassaan edistä uskonnollisia tai poliittisia agendoja, jotka voisivat olla este maahanmuuttajataustaisten nuorten osallistumiselle. Esimerkiksi etnisiin vähemmistöihin kuuluvien tyttöjen osallistuminen toimintaan oli erityisen vähäistä, ja he usein lopettivat harrastukset murrosiän kynnyksellä. Osallistumisen esteiksi nousivat yksilötasolla mm. sosioekonomiset resurssit ja haastavat perhetilanteet, vähäiset norjan kielen taidot sekä kokemattomuus paikallisesta järjestökulttuurista sekä uskontoon ja/tai kulttuuriin liittyvät käytänteet. Organisatorisella tasolla haasteena olivat esimerkiksi vapaaehtoisten puute ja toiminnan jatkuvuus. (Ødegård ym. 2012, 88.)

Kyseisessä artikkelissa käydään myös läpi strategioita ja toimenpiteitä, joiden avulla nuoria pyrittiin saamaan mukaan järjestöihin. Toimenpiteisiin eri alueilla lukeutuivat esimerkiksi suullinen ja kasvokkainen viestintä nuorten vanhemmille kirjallisen sijaan, nuorten osallistaminen toiminnan suunnitteluun, roolimallien tarjoaminen, toiminnan monipuolistaminen sekä kunnallisten toimijoiden ja järjestöjen välinen yhteistyö viestinnässä ja nuorten tavoittamisessa. Artikkelissa todetaan, että nuorten toimintaan mukaan saaminen edellyttää nuorten rekrytoinnin ja osallistamisen selkeämpää koordinoitua ja sitä, että pitkän aikavälin tavoitteita asetettaisiin myös näistä näkökulmista. (Ødegård ym. 2012, 90–93.)

Vuonna 2017 julkaistussa jatkotutkimuksessa, *Levende drabantbyer Ungdoms deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i flerkulturelle lokalsamfunn*, Ingunn Eriksen ja Lars Frøyland tarkastelivat edellisen tutkimuksen tavoin nuorten vapaa-ajantoimintaan osallistumista. Yhtenä kiinnostuksen kohteena tutkimuksessa oli nuorten osallistumisen laajuus järjestöjen vapaa-ajantoimintaan. Tutkimuksessa tarkasteltiin myös keinoja ja strategioita, joita järjestöt käyttävät rekrytoidakseen nuoria mukaan vapaa-ajan toimintaansa. Kunnat olivat samoja kuin aiemmassa tutkimuksessa. Yhteistä niille on maahanmuuttajataustaisten asukkaiden suhteellisen suuri osuus, jopa 50 % kaupungin kokonaisuusmäärästä. Koska aikaa oli kulunut tutkimuksen aiemmasta kierroksesta vuonna 2012, pystyttiin seurannassa kartoittamaan aiempien rekrytointitoimenpiteiden toteutuneita vaikutuksia. Jokaisessa kaupungissa oli kuluneen viiden vuoden aikana aloitettu tai läpikäyty fyysisiä ja sosiaalisia toimenpiteitä alueen kehittämiseksi sekä palvelujen parantamiseksi. Järjestötoiminnan kehittämisen osalta toimenpiteet liittyivät esimerkiksi nuorten näkökulmien systemaattisemman kuulemisen kehittämiseen ja uusien harrasteryhmien aloittamiseen nuorten toiveiden perusteella. (Eriksen & Frøyland 2017.)

3.3.4 Tanska

3.3.4.1 Demokratia keskeisenä arviointikriteerinä

Tanskassa hankkeen yhteistyötahona toimii lapsi- ja nuorisojärjestöjen kattojärjestö Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) (englanniksi Danish Youth Council), jolla on 80 jäsenorganisaatiota. DUF:n tavoitteena on edistää nuorten mahdollisuuksia vaikuttamiseen, vahvistaa nuorten osallisuutta ja mahdollisuuksia dialogiin sekä osallistaa nuoria mukaan demokratiaan, yhteiskuntaan ja järjestöihin kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. (DUF, tietoa järjestöstä n.d.)

Kuten myös Norjassa keskusjärjestöllä, on Tanskassa DUF:lla vahva rooli valtionhallinnon ja järjestöjen välillä. Roolia voidaan kuvata termeillä rahoituksen jakaja, rahoittaja, edunvalvoja ja portinvartija (DUF, haastattelu 15.3.2022). Seuraavassa näitä rooleja hahmotetaan ensin rahoitukseen ja siihen liittyvien kriteerien, kuten demokraattisuuden, näkökulmasta. Tämän jälkeen tarkastellaan lyhyesti DUF:n roolia edunvalvojana ja portinvartijana sekä kerrotaan muutamasta nuorisojärjestöihin liittyvistä arviointiesimerkeistä.

DUF sekä rahoittaa järjestöjen toimintaa että osallistuu valtionavustusten ja veikkausylijäämän jakamiseen jäsenjärjestöilleen. Nuorisojärjestöille rahoituksen saannin kriteerejä ovat esimerkiksi järjestön aktiivinen toiminta eri puolilla maata, demokraattinen hallinto ja toimintatavat sekä yhteisöllisyys, nuorten aktiivisuus osallistumisessa ja toimijoina, kaikkien mahdollisuus toimia, toiminnan kehittyminen, nuorilta saatu palaute mutta myös raportoinnin systemaattisuus. Lisäksi järjestöt voivat halutessaan nimetä toimintaansa luontevasti liittyviä muita tavoitteita, ja raportoida saavutettiinko tavoitteet. (DUF, haastattelu 15.3.2022.)

Rahoitusta järjestöt voivat hakea sekä perustoimintaan että tiettyihin aktiviteetteihin kohdennetusti. Monilla järjestöillä on useita rahoituslähteitä, sekä julkisia että yksityisiä. DUF:n jakamaa rahoitusta koskevat hakemukset arvioidaan DUF:n ja kulttuuriministeriön yhteistyönä. Nuorisojärjestöille tuleva rahoitus on usein peräisin veikkaustoiminnan tuottamasta ylijäämästä, samoin kuin esimerkiksi urheilujärjestöille ja kansalaisyhteiskunnan toimijoille laajemminkin. Toisaalta järjestöjen toimintaa rahoittavat myös monet muut ministeriöt. Ne järjestöt, jotka eivät ole DUF:n jäseniä, hakevat rahoitusta suoraan muun muassa valtiovarainministeriöstä. (DUF, haastattelu 15.3.2022.)

Haastateltu toteaa DUF:n vaalivan toiminnassaan demokraattisia ihanteita ja näkevän tarvetta "demokraattisten lihasten harjoittelulle järjestöissä". Hänen mukaansa helposti ajatellaan demokraattisen toiminnan lisäämisen koskettavan vain esimerkiksi poliittisia nuorisojärjestöjä, vaikka se koskee kaikkia, kuten esimerkiksi myös opiskelijajärjestöjä ja rauhanliikkeitä. DUF:ssa on koettu, että kun toimijoita saatetaan yhteen pohtimaan demokraattisia käytänteitä, huomaavat hyvin erilaiset toimijat omaavansa yhteistä keskenään. (DUF, haastattelu 15.3.2022.) DUF on ollut vaikuttamassa muun muassa veikkausvoittovarojen jakoperusteisiin, jotka edellyttävät tuettavilta järjestöiltä demokraattista rakennetta, jonka osaltaan nähdään edistävän jäsenistön demokraattista sitoutuneisuutta sekä ymmärrystä demokratiasta. Järjestöjen toiminnassa tulee myös olla elementtejä, jotka tukevat yhteiskunnallista osallisuutta. Lisäksi nuorten tulee saada järjestötoiminnan kautta mahdollisuuksia kehittää kompetensseja, kuten vastuunottoa, yhteistyötaitoja sekä johtamistaitoja. Demokratiapainotteisuudeksi voidaan laskea myös samasta rahoituksesta jaettava aloitetuki lasten ja nuorten oma-aloitteisen toiminnan järjestämiseen. (ks. *Tipsungdomsnævnet 2016 Tilskudsbekendtgørelsen §1, §2, §27.*)

DUF:sta todetaan, etteivät sen kentälle tarjoamat indikaattorit usein ole tiukkoja vaan enemmänkin suuntaa antavia, koska tärkeintä "kansalaisyhteiskunnan DNA:ssa" on joka tapauksessa demokraattisesti toimivien yhteisöjen luominen. Isoissa hankkeissa ei pyritä niinkään raportoimaan esimerkiksi yksilöiden kasvua, vaan esimerkiksi toiminnan volyyymiä ja muita yleisiä indikaattoreita. Omassa toiminnassaan DUF tekee esimerkiksi kouluyhteistyötä, jossa nuoria aktivoidaan vaikuttamaan ja esimerkiksi äänestysinnokkuutta kysytään sekä ennen että jälkeen aktiviteettien. (DUF, haastattelu 15.3.2022.)

Omaksi, jäsenjärjestöjensä ja laajemmin yhteiskunnan toiminnan tietopohjaksi DUF on vuodesta 2011 alkaen toteuttanut Demokratianalysointitutkimusta, jossa kartoitetaan nuorten asenteita, yhteiskunnallista osallisuutta ja osallistumista järjestötoimintaan, sekä digitaitoja. Demokratianalysointitutkimuksen 2021 -tuloraportissa esitellään muun muassa nuorten jäsenyyttä erilaisissa järjestöissä ja poliittiseen toimintaan osallistumisen muotoja. Lisäksi selvitetään nuorten mielipiteitä Tanskan ja maailman tilan kehitykseen liittyen, sekä nuorten kiinnostusta politiikkaa ja

yhteiskunnallisia kysymyksiä kohtaan. Arviointi tapahtuu vuosittain ja vertailun avulla saadaan kuvaa, millaisia muutoksia nuorten asenteissa ja osallistumisessa tapahtuu. Vuonna 2021 Demokratianalyysen-tutkimuksessa käytetty aineisto kerättiin kolmen viikon aikana verkkopaneelien kautta. Aineisto koostui kaiken kaikkiaan noin 1700 verkkohaastattelusta, joista lähes 600 toteutettiin 16–25-vuotiaiden kanssa, loput noin 1100 yli 25-vuotiaiden kanssa. (Dansk Ungdoms Fællesråd 2021.)

DUF:n edustaja kertoo haastattelussa järjestöjen käyttävän ääretöntä määrää erilaisia arvioinnin menetelmiä, kuten tarinamuotoista raportointia tai määrällisiä lukuja. Hänen mukaansa on myös järjestöjä, joiden arviointi on edelleen oikeastaan raportointia eikä arviointia. Järjestöistä monet pyrkivät kuitenkin asettamaan itselleen mitattavia tavoitteita. Esimerkiksi puoluepoliittisille nuorisojärjestöille tämäntyyppinen tavoite voi olla nuorten äänestysaktiivisuuden kasvu tietyllä alueella. Toisaalta haastateltu muistuttaa, ettei kaikkea voi mitata. Erityisen vaikeaa se on, kun järjestö pyrkii toteuttamaan jotain uutta eivätkä asiat etene suunnitelman mukaan. Tähän liittyen haastateltu kysyy, että eikö nuorisojärjestötoiminnan ydin lopuksi ole aina jossain määrin tekemällä oppimisessa. (DUF, haastattelu 15.3.2022.)

DUF on jäsenjärjestöjensä kanssa koonnut eri lähteistä työkalupaketin kansainvälisten projektien arviointiin. Paketissa on mukana projektia toteuttaneen tiimin itsearviointia tukeva osio, jossa tiimi miettii, toteutuivatko suunnitellut asiat, oliko työllä ollut vaikutusta ja tehtiinkö oikeita asioita. Projektin tarinoittamiseen välineitä on tarjolla useita koskien sekä projektin aikana ilmenneiden positiivisten ja negatiivisten vaikutusten esilletuontia, eritellen ajatellaanko niiden aiheutuneen projektista vai jostakin muusta syystä, suurimpien aikaansaatuisten muutosten kirjaamista ja projektin sijoittamista aikajanelle. Lisäksi ohjeistetaan hankkeen päätavoitteiden, osatavoitteiden ja toimintojen rakentamista loogiseksi ketjuksi, joskin niin, että esimerkiksi myös odottamattomat vaikutukset huomioidaan. (DUF, Toolbox til internationale projekter. n.d.)

Mitä tulee DUF:n roolin nuorisojärjestöjen edunvalvojana ja portinvartijana, sen tehtävä on toimia lähellä järjestöjä. Haastatellun järjestön edustajan mukaan se pystyykin monella tapaa toimimaan lähempänä niitä kuin ministeriöiden virkamiehet. Tanskassa nuorisojärjestöjen toiminnan arviointiin tarkoitettujen indikaattoreiden kehittäminen on delegoitu DUF:lle, samalla tavoin kuin saman ministeriön alla olevilla urheilujärjestöillä se on annettu tehtäväksi heidän kattojärjestöilleen. Arvioinnin kehittämisessä DUF:ssa nähdään monenlaisia haasteita. Rahoituksen hakeminen ja sen käytön raportointi ei saa mennä liian monimutkaiseksi ja vaikeaksi järjestöille. DUF:n auttava linja neuvoo järjestöjä, siinä mitä tarkoitetaan esimerkiksi termeillä "aktiviteetti" tai "aktiivinen jäsen" tai että millainen on minimitaso, mikä missäkin asiassa pitää saavuttaa. DUF:n on näihin kentän esittämiin kysymyksiin helppo vastata käytännön tasolta, koska se tuntee

kenttätöiden realiteetit. Toisaalta DUF:n tehtävä on pitää edunvalvonnallaan myös ministeriö tietoisena käytännön työn haasteista ja pitää arviointivelvoitteet oikean suuntaisina. (DUF, haastattelu 15.3.2022.)

Seuraavaksi perehdytään Tanskan osalta esille nostettuihin muihin arviointiesimerkkeihin. Niistä ensimmäinen koskee kaikkia niitä Pohjoismaisia järjestöjä, jotka hyödyntävät Erasmus+ rahoitusta. Urheilusta nostettu tapausesimerkki tuo esille toiminnan ja arvioinnin räätälöintitarpeita vastaamaan kohderyhmän, tässä tapauksessa tyttöjen, tarpeita. Partioliikkeen esimerkissä kerrotaan, kuinka arviointia linkitetään arjen toimintaan ja kuinka arvioinnissa on tärkeää nostaa esille erilaisia aspekteja unohtamatta nuorisotoiminnan perusydintä: hauskuutta ja yhdessäoloa. Tanskan osuus päättyy demokratiapainotukseen eli samaan mistä se alkoikin. Nuorten saari inspiroi niin toimintamallillaan kuin myös sen ansiosta, millaisia asioita siellä arvioinnilla haluttiin nostaa esiin.

3.3.4.2 Erasmus+: tanskalaiset nuorisojärjestöt osallistuvat säännöllisesti Euroopan laajuiseen kyselyyn

Vuonna 2020 julkaistussa *Monitorering af ungdomsudvekslinger under Erasmus+: Ungdom* raportissa Carsten Yndigegn tarkastelee Erasmus+ vaihto-ohjelman tuloksia Tanskan osalta. Tutkimuksen on toteuttanut RAY eli *Research-based Analysis and Monitoring of Erasmus+: Youth in Action Programme*, joka on itsenäinen eurooppalainen tutkimusverkosto. Se osallistuu *Erasmus+ Youth* -ohjelman kehittämiseen ja laadunvarmistukseen, näyttöön ja tutkimukseen perustuvaan nuorisopolitiikan kehittämiseen, lisäksi se edistää kansainvälisen liikkuvuuden yhteydessä tapahtuvan oppimisen tunnistamista nuorisosalalla sekä edistää vuoropuhelua nuorisosalan tutkimuksen, politiikan ja käytännön välillä. (Yndigegn 2020, 18.)

RAY-verkosto toteuttaa Monitor-kyselyä seuratakseen Erasmus+ Youth toiminnan laatua ja vaikuttavuutta. Kysely kohdennetaan sekä Erasmus+ Youth -projekteihin osallistuville nuorille, että hankkeiden järjestäjille ja vastuuhenkilöille. Sen tarkoituksena on kartoittaa monipuolisesti osallistumisen vaikutuksia osallistujiin ja organisaatioihin. Lisäksi tarkastellaan hankkeiden käytäntöjä, hallinnollisia puitteita ja rahoitusta, sekä edellisten kehittämismahdollisuuksia. Aiemmin tutkimuksellisia painopisteitä vastaavassa seurannassa ovat olleet osallistujien arvo-, asenne- ja käyttäytymismuutokset, osallisuuden kokemus sekä miten kansainväliset hankkeet edistävät osallistujien kansalais- ja vuorovaikutustaitoja, kielitaitoa sekä kulttuurienvälisiä kompetensseja. (ks. Yndigegn 2020, 19.)

Kyselyä on vuosien aikana kehitetty, ja tällä hetkellä se koostuu 30–40 monivalintakysymyksestä, 5–10 avoimesta kysymyksestä ja yksittäisistä, tarkempia taustatietoja käsittelevistä kysymyksistä. Kaiken kaikkiaan kysymyspohja sisältää noin 200 osakysymystä. Osallistujien tekemissä itsearvioinneissa hyödynnetään Youthpass-työkalua. Koska kyselyn viiteryhmä on jakautunut moniin maihin,

Monitor-kysely toteutetaan käytännöllisyys- ja saavutettavuussyistä projektin jälkeen täytettävänä verkkokyselynä ja se lähetetään samanaikaisesti kaikkiin osallistujamaihin. Arvioinnin tuloksena Yndigegn toteaa raportissaan (2020), että Erasmus+ Youth -projekteilla olevan vaikutusta ja ohjelman puitteissa tapahtuvan projektitoiminnan tähän mennessä edistäneen Erasmus+-nuorisovaihto-ohjelman tavoitteiden saavuttamista, kuten kulttuurisen ja eurooppalaisen ymmärryksen vahvistamista ja informaalin oppimisen, kuten arvojen ja asenteiden kehittymisen tunnistamista.

3.3.4.3 Urheilutarjonnan ja arviointitapojen muokkaaminen tyttöjen tarpeisiin

Tanskassa on vuodesta 2016 alkaen toteutettu hanketta "Hyviä urheiluympäristöjä tytöille" (tanskaksi "Gode idrætsmiljøer for piger"). Hanketta on toteuttanut Tanskan urheiluliitto (tanskaksi "Danmarks Idrætsforbund DIF", englanniksi National Olympic Committee and Sports Confederation of Denmark) yhteistyössä Center for Ungdomsstudier ja kymmenen lajiyhdistyksen kanssa. (Center for Ungdomsstudier, n.d.) Kyseinen tutkimus- ja kehityshanke pohjautui huomioon, että nuorten keskuudessa urheiluseuroissa tytöt ovat jäsenistössä aliedustettuina. Koulu ja urheilu koetaan haastavaksi yhdistää, ja yläasteelta lukioon siirryttäessä tapahtuu merkittävä pudotus urheiluseurojen jäsenmäärissä, ja pois jättäytyjät ovat useimmiten tyttöjä (hankkeessa syntynyt opas ks. Jensen & Østergaard 2018.) Hankkeen tavoitteena oli tutkia, tunnistaa ja lisätä ymmärrystä tyttöjen liikuntaan liittyvistä erityispiirteistä, kuten taipumuksesta perfektionismiin, sekä löytää tapoja vahvistaa tyttöjen osallisuutta liikuntaseuroissa. Työkaluja etsittiin mm. urheilussa vaadittavien suoritusten ja odotusten kommunikointiin tytöille, turvallisten tilojen ja toimintakulttuurien luomiseen ja sitä kautta nuorten tyttöjen sitouttamiseen entistä paremmin urheiluyhdistysten toimintaan. (Center for Ungdomsstudier, n.d.)

Oppaan lisäksi hankkeessa tuotettiin materiaalikokoelma, joka on julkaistu Center for Ungdomsstudier-keskuksen verkkosivuilla. Sekä opas että materiaalikokoelma ovat tarkoitettuja hyödynnettäväksi tyttöjen urheilutoiminnassa, ja kokoelmaan sisältyy myös projektin puitteissa luodut arviointimallit, joista lyhyempi esitellään tarkemmin Gode idrætsmiljøer for piger -oppaassa (Jensen & Østergaard 2018).

Kyseistä itsearviointimallia voidaan käyttää joko harjoittelun yhteydessä tai urheilukisojen jälkeen, joukkueen kanssa tai kukin yksin. Nuoret voivat ensin täyttää arviointilomakkeen omatoimisesti tai pienryhmissä, jonka jälkeen vastaukset käydään läpi yhdessä valmentajan kanssa. Itsearviointi koostuu viidestä avoimesta kysymyksestä, jotka koskevat onnistumisia ja nuoren urheilijan omaa kehitystä. Arvioinnissa painotetaan urheiluun liittyviä tekijöitä, joihin nuoret itse voivat vaikuttaa. Erityinen piirre itsearviointimallissa on, että painopiste on urheilijan onnistumisissa ja kehitysprosessissa sen sijaan, että mittauksen kohteena olisi ainoastaan urheilusuoritukset tai kilpailun tulokset. Arviointimalli toimii työkaluna, joka tukee tyttöjä tunnistamaan ja refleктоimaan omaa kehittymistään. Mallipohjasta mainitaan, että arviointia voidaan käyttää tukena urheilijan tai

joukkueen tulevien tavoitteiden laatimisessa ja tavoitteiden seurannassa. Suosituksena on, että arviointia tehdään vaihtelevasti itsenäisesti, pienryhmissä tai joukkueen kesken, kotona, harjoitusten tai kisojen yhteydessä, jotta aiheen tarkastelu olisi monipuolista. (Jensen & Østergaard 2018.)

3.3.4.4 Myös hauskanpidon ja yhdessäolon tavoitteita on tärkeää nostaa esille arvioinnissa

Haastateltu partiolaisjärjestö "Det Danske Spejderkorps:sta" (englanniksi "The Danish Guide and Scout Association") toteaa riippuvan rahoittajasta, mitä arvioidaan, millaisen indikaattorin avulla sekä miten mitataan. Joskus keskitytään laatuun, joskus määrään. Uusien jäsenten ja vapaaehtoisten määrät ovat avainasemassa, varsinkin kun järjestössä on tilanne, että toimintaan mukaan pääsyä joutuu suurissa kaupungeissa jonottamaan suuren suosion takia. Järjestön pitkän aikavälin suunnitelmassa tämä on huomioitu uusia alayksiköiden käynnistämisenä ja sitä kautta jonotuslistan saamiseksi niin lyhyeksi kuinka mahdollista. (The Danish Scout Corps, haastattelu 26.4.2022.)

Haastateltu toteaa, ettei rahoittajien suunnalta tulevissa arviointitavoitteissa pelota se, että järjestön oma tahto jotenkin sekoittuisi. Ongelma on työntekijäresurssin riittäminen arvioinnin kehittämiseen, vaikka kyseessä on niinkin suuri kuin 25 000 jäsenen järjestö. Toisaalta jos jotakin tietyn tyyppistä arviointia tarvitaan, se tehdään, kunhan on tiedossa perustelut sille. (The Danish Scout Corps, haastattelu 26.4.2022.)

The Danish Scout Corps:ssa on ymmärretty, että laadun arvioinnissa on tärkeä kysyä näkemyksiä yhä enemmän nuorilta osallistujilta. Tähän käytetään esimerkiksi mielipideäänestyksiä erivärisin palloin. Pallojen jakautumisesta on helppo ottaa kuva ja liittää raportointiin. Haastateltu tuo esille myös tutkimuslupa-asiat, joita tulee miettiä nuorten kanssa toimiessa – palloilla äänestämiseen ei tarvitse muuta kuin halukkuuden kysymisen nuorilta, toisin on esimerkiksi haastatteluja tehtäessä. Usein käytetään myös kyselyitä, mutta ne ovat nuorille vaativampi prosessi, koska niissä pitää asennoitua lukemaan ja kirjoittamaan. Partiolaiset ovat partiolaisia usein koko elämänkaaren. Elämäkertatarinoita on esillä järjestön lehdessä tuomassa perspektiiviä toiminnan merkityksellisyyden ymmärtämiseen. Arviointimateriaalina vaikutuksia osoittamassa tarinoita ei sen sijaan ole toistaiseksi ainakaan käytetty. (The Danish Scout Corps, haastattelu 26.4.2022.)

Kuten haastateltu toteaa, voi arvioinneissa toiminnan luonteesta tuoda esille monia asioita. On hauskaa, tehdään yhdessä, ollaan luonnossa, hyödynnetään luonnonvaroja kestävästi, kokataan, ollaan pois laitteiden äärestä ja saadaan hyvää mieltä, mikä on erityisen tärkeää myös korona-aikaan liittyen. Järjestöllä on myös iso hanke, jossa 12 000 lasta ja nuorta toimii luonnontieteiden parissa. Tavoitteena on herättää kiinnostusta esimerkiksi luonnontieteiden opiskeluun. (The Danish Scout Corps, haastattelu 26.4.2022.)

3.3.4.5 Nuorten saari ja yhteisöllinen tila

In a report published in 2021, *Et fællesskab i bevægelse. Unges perspektiver på Ungdomsøens* Benjamin Henriksen selvittää vuonna 2021 julkaistussa raportissa *Ett fællesskab i bevægelse. Unges perspektiver på Ungdomsøens fællesskab* nuorten kokemuksia Ungdomsøen-nuorisosaaren yhteisöstä ja yhteisöllisyydestä, sekä nuorten ajatuksia siitä, mihin saaren toiminnassa tulisi keskittyä. Lisäksi raportissa esitellään aktiivisesti mukana olevia nuoria ja heidän kokemuksiaan saaren yhteisöstä. Kolmantena tarkastelukohteena ovat nuorten tiet mukaan yhteisöön ja saaren toimintaan. (Henriksen 2021.)

Ungdomsøen (suom. *Nuorten saari*) on Kööpenhaminan edustalla sijaitseva saari, joka toimii elämys- ja kehityskeskukseksi nuorilta nuorille. Saarella nuoret voivat itse luoda ja toteuttaa toimintaa ja tapahtumia, osallistua kursseille, tavata muita nuoria sekä luoda uusia yhteisöjä. Tavoitteena on tukea nuorten omaa aktiivisuutta ja sosiaalisen vastuun ottamista, sekä vahvistaa nuorten uskoa siihen, että he itse voivat luoda myönteisiä muutoksia omaan ja muiden nuorten elämään. (Ungdomsøen n.d.) Saari on vanha linnoitus, joka hankittiin ja lahjoitettiin Tanskan partioliikkeelle vuonna 2015 A. P. Møller -säätien ja Nordeasäätien toimesta. Saaren tiloja ja ulkoalueita remontoitiin säätien rahoituksen turvin, ja Ungdomsøen avattiin nykyisessä muodossaan nuorille elokuussa 2019. (Nordeafonden n.d.)

Arviointiraportin aineisto kerättiin kyselyllä (n=50), jossa käsiteltiin nuorten kokemuksia saaren yhteisöllisyydestä. Aktiivinuorten yksilöhaastattelut (n=8) sekä fokusryhmähaastattelu GEÅ-nuorten kanssa. GEÅ-nuoret, eli Giv-et-år-vapaaehtoiset, ovat nuoria, jotka asuvat saarella vuoden ajan ja osallistuvat siellä muun muassa saaren kunnostus- ja ylläpitotehtäviin, toimintaan ja sen järjestämiseen. Lisäksi kenttätyön aikana tapahtuneita epävirallisia keskusteluja on hyödynnetty arvioinnissa, ja kenttätyössä läsnäolo on antanut käytännön kuvan yhteisön dynamiikasta. (Henriksen 2021.)

Kyselyyn vastanneista 90 % oli sitä mieltä, että yhteisössä on tilaa kaikille, toisaalta 50 % mielestä toiminnan monipuolisuudessa ja eri ryhmien kohtaamisissa olisi vielä kehittämisen varaa. Jotkut tiimit ja pieniyhteisöt ovat saarella toisia tiiviimpiä. Saari ja sen yhteisö ovat myös jatkuvassa muutoksessa, koska saari on luotu nuorten kanssa ja nuorilta nuorille. Raportissa korostetaan, että tästä johtuen on erityisen tärkeää luoda yhteisöstä turvallinen kehittämällä kaikkien nuorten mahdollisuutta kokea osallisuutta. Teitä saaren toimintaan osalliseksi pääsyyn on sinänsä monenlaisia, ensiaskel voi olla sosiaalisen median kautta, kouluvierailu, saarilähettilään kohtaaminen tai osallistuminen kurssille. Mukaan tuleminen vaatii nuorilta omaa aktiivisuutta, mutta reittejä on monia ja saari ja sen yhteisö ovat saavutettavissa sekä verkossa että fyysisesti. (Henriksen 2021.)

3.4 Yhteenveto tutkimustuloksista

Edellä tässä Nuorisotutkimusseuran tutkimustiimin kirjoittamassa osuudessa tarkasteltiin Pohjoismaisista nuorisojärjestöistä löytyneitä arviointiin liittyneitä esimerkkejä kolmesta näkökulmasta. Ensinnäkin tarkasteltiin millaisia arvioinnin ja raportoinnin rutiineja järjestöille on muodostunut. Toisekseen oltiin kiinnostuneita siitä, millaisia teemoja arvioinnilla halutaan nostaa esille. Kolmanneksi selvitettiin nuorisojärjestöjen kokemia haasteita arviointiin liittyen. Tutkimusaineistona käytettiin kirjallisuudessa ja haastatteluissa esiintyneitä esimerkkejä.

Arviointi ymmärretään tässä tutkimuksessa oman toiminnan tarkasteluna – reflektointina –, jonka pitäisi jossain määrin olla läsnä kaikessa toiminnassa mitä teemme. Parhaimmillaan arviointi on toimintaa, jossa tarkkaillaan kriittisesti tulosten lisäksi arvioitavan toiminnan tavoitteenasettelun kestävyttä, mutta myös arviointitapojen ja asetettujen kriteerien järkevyyttä suhteessa toimintaan (ks. Schön 1987). Vaikka tutustumisjakso Pohjoismaisiin nuorisojärjestöihin oli verrattain lyhyt, löytyi järjestöjen esimerkeistä kiitettävästi kriittisyyttä. Järjestöissä toteutetuilla arvioinneilla selvitetään esimerkiksi, onko toiminta riittävän laadukasta ja vastaako toiminta nuorten tarpeisiin. Osa järjestöistä tarkkailee omaa ja yhteiskunnan toimintaa erityisesti demokratian edistämisen näkökulmasta, mahdollistaako toiminta nuorten osallistumisen keskusteluun ja onko nuorten mielipiteillä vaikutusta. Arviointikriteereinä käytetään myös esimerkiksi yhteisöllisyyden, osallisuuden, yhdenvertaisuuden^[5] tai kestävän kehityksen aspekteja.^[6]

Järjestöjen suhdetta arviointiin voi esimerkkien pohjalta kuvata realistiseksi. Tällä tarkoitamme sitä, etteivät nuorisojärjestöt tunnu uskovan arvioinnilla koskaan päästävän koko totuuteen toiminnan onnistumisesta kertomisessa. Tämän takia tavoitteena tuntuu enemmänkin olevan arvioinnin tekeminen kussakin tilanteessa parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden arviointiin kulloinkin varatut resurssit. Realistisesta suhtautumisesta huolimatta arvioinnista halutaan monessa järjestössä oppia lisää. Osa järjestön edustajista kertoi hankkivansa lisätietoa lukemalla, osallistumalla koulutuksiin ja erilaisiin arviointia kehittäviin työryhmiin. Oppimista oman ja muiden järjestön arviointiprosesseista pidetään tärkeänä.

Arvioinnin haltuunotossa moni järjestöistä käyttää keinona oman muutoksen teoriansa kirjoittamista. Omaan muutoksen teoriaan paketoidaan näkyviin, mitä tavoitteita täytyy saavuttaa ensin, jotta voidaan saavuttaa seuraavia ja millaisella arvopohjalla toimitaan. Tavoitteidensa ja niiden saavuttamisen määrittelyssä järjestöt hyödyntävät monenlaista tietoa toimintaympäristöstään: tutkimustietoa saadaan esimerkiksi kirjallisuudesta kuin myös toteuttamalla tutkimuksia itse, toisaalta kokemustietoa kerätään esimerkiksi kysymällä nuorilta tai nuorten kanssa

---

5. Yhdenvertaisuusaspektiin voi katsoa sisältyvän esimerkiksi toiminnan saavutettavuuden arvioinnin ja lisäämisen erilaisten vähemmistöryhmien näkökulmista.

6. Arviointikriteerien hiomisessa hyödynnettiin esimerkiksi ajatuksia Social Return on Investment:sta.

työskenteleviltä vapaaehtoisilta. Samaan aikaan järjestöissä tuntuu olevan ymmärrystä rahoittajien tarpeelle kerätä muiden järjestöjen kanssa vertailtavissa olevia tunnuslukuja osoittamaan esimerkiksi toiminnan volyymia, kuten osallistujien, kohtaamisten, poliitikkojen kanssa käytyjen keskustelujen, projektien, ohjelmien tai sosiaalisessa mediassa saatujen klikkausten määriä sekä osallistujien tyytyväisyyttä. Ylipäätään arvioinnin ja raportoinnin yhdeksi tärkeäksi tavoitteeksi järjestöt mainitsevat taloudenpidon läpinäkyvyyden edistämisen tärkeyden myös kansalaisyhteiskunnassa.

Osassa Pohjoismaita järjestöt ovat selkeästi lähteneet mukaan edistämään toiminnan vaikutusten mittaamista. Osa järjestöistä pyrkii tuomaan esille aikaansaamansa vaikutusta nuorten ajatuksiin, tunteisiin ja arvomaailmaan, niin vaikeata kuin se kenties onkin. Osalla järjestöissä vaikutukset ovat nuorten kanssa yhdessä aikaansaatuja muutoksia nuoren elämäntilanteessa. Tavoitteena voi olla myös muutos niissä rooleissa, joita nuoret yhteiskunnassa ottavat. Tai muutos olosuhteissa, joissa nuoret elävät, kuten vaikkapa asuinalueen ilmapiirissä. Vaikutuksina mitataan myös fyysisen, henkisen tai sosiaalisen hyvinvoinnin muutoksia tai erilaisten taitojen oppimista. Siitä muistutettiin, että nuorten kanssa toimiessa tärkeää vaikuttavuutta on vertaistoiminnan mahdollistuminen ja ilon tuottaminen. Esille tuli myös järjestöjen tarve pohtia systemaattiseen yhteiskunnalliseen muutokseen tarvittavia elementtejä, jolloin tarvetta voi olla esimerkiksi eri tahojen tekemän yhteistyön kehittämisessä.

Osassa Pohjoismaita vaatimusta vaikutusten mittaamisesta pidetään jossain määrin riskinä monipuolisen kansalaisyhteiskunnan ylläpysymiselle. Tämä esimerkiksi siitä syystä, että useasti tietyn tavoitteen saavuttaminen voi riippua ratkaisevissa määrin ulkopuolisista tekijöistä: poliitikkojen tahdosta, vallanjaon tilanteesta, sattumasta, päätöksenteon aikajännteistä, nuorten elämiseen liittyvien asioiden monimuotoisuudesta ja asialistoille samaan aikaan sattuvista muista asioista.

Monien haastateltujen järjestöjen edustajien mukaan nuorilta kerättävän tiedon rooli arvioinnissa on jatkossa entistä tärkeämpää rahoitusten saamiseksi. Nuorten arvioita toiminnan laadusta ja vaikutuksista kysytään esimerkiksi haastatteluin ja kyselyin. Lisäksi järjestöt ovat kehittäneet kevyempiä tapoja saada selville osallistuvien nuorten tyytyväisyyttä kuten erivärisillä palloilla äänestäminen toiminnan aikana. Nuorten näkökulman keräämistä on myös rytmitetty eri kuukausille, jottei arviointi rasittaisi liikaa itse toimintaa ja nuoria.

Tutkimustiimin kirjallisuudesta ja haastatteluista löydämät viestit nuorisojärjestöjen arvioinnin kehittämiseksi voidaan tiivistää kahdeksaksi askelmaksi, ks. taulukko 1.

Taulukko 1.

Nuorisojärjestöjen arvioinnissa on tarpeen...

1. Yhdistää arvot, tavoitteet ja arviointi
2. Ymmärtää, ettei arvioinnin kehittäminen lopu koskaan
3. Pyrkii tasapainoon "oman teorian" ja (vertailukelpoisten) määrällisten tunnuslukujen välillä
4. Kuunnella nuorten ja heidän kanssaan työskentelevien mielipiteitä
5. Ymmärtää tutkimustiedon rooli
6. Vahvistaa kansalaisjärjestöjen ryhmävoimaa, kun haastetaan rahoittajia siinä, millaisia tuloksia voidaan odottaa
7. Ymmärtää, että arvioinnilla on aina rajansa
8. Varmistaa, että kansalaisyhteiskunta voi pysyä kansalaisyhteiskuntana

Näistä kahdeksasta vaiheesta on erityisen tärkeää pitää mielessä ensimmäinen, joka koskee sitä, millaisen arvomaailman mukaisesti nuorisojärjestöt työskentelevät, katso taulukko 2..

Taulukko 2.

Nuorisojärjestöjen toiminnan arvioinnissa on otettava huomioon esimerkiksi seuraavia arvoja ja tavoitteita:

- ilo
- yhteys ikätovereihin
- läsnä oleminen, nuorten tarpeisiin vastaaminen (nuorten kanssa)
- demokratia
- yhteisöllisyys (sitoutuminen)
- vastuullisuus
- tasa-arvo
- saavutettavuus
- tavoitettavuus
- läpinäkyvyys esimerkiksi rahan käytössä ja arviointien tulosten julkistamisessa

Lisäksi esille tuli arviointien organisointiin liittyviä haasteita. Kuinka saada kuhunkin järjestöön varmistettua arviointiin tarvittava asiantuntijuus- ja aikaresurssi? Kuinka saada nuoria motivoitua osallistumaan arviointiin? Kuinka huomioida järjestöjen oma asiantuntemus arviointikriteerejä laadittaessa? Kuinka suorittaa arviointi niin, ettei se haittaa toimintaa esimerkiksi sensitiivisissä tilanteissa, joissa nuorelle annetaan apua? Kuinka tehdä rahoituksen hakemisesta ja siihen liittyvästä arvioinnista ja raportoinnista niin kevyttä, että myös pienillä järjestöillä on mahdollisuus hakea rahoitusta monipuolisesti eri lähteistä? Entä kuinka turvata arvioinnin taso sellaiseksi, että se tukee järjestöjä saavuttamaan tavoitteensa mahdollisimman täysimittaisesti?

Haastatteluissa sanottua arvioinnin tuomista mahdollisuuksista ja uhista nuorisojärjestöille

- *"Vahvistutaan lisäämällä nuorten ääntä arvioinnissa."*
- *"Arviointiin ei riitä tekijöitä."*
- *"Apua järjestöille on tarjolla arvioinnin kehittämiseen, mutta järjestöillä ei ole resursseja ottaa sitä vastaan."*
- *"Keskustelut ovat anonyymeja. On vaikea osoittaa pitkän aikavälin vaikutuksia tai yhteyttä laajempiin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin."*
- *"Järjestö tietää arvonsa, mutta niitä ei yhdistetä arviointiin."*
- *"Arviointi tarjoaa mahdollisuuden uudistaa toimintaa."*
- *"Arviointiin menevä aika voi tarkoittaa vähemmän aikaa nuorille."*
- *"Kuinka paljon kansalaisyhteiskuntaa tarvitsee arvioida? Mahdollistetaan sen olemassaolo myös jatkossa."*

4. Yhteenveto järjestökentän näkökulmasta: mistä on hyvät arvioinnit tehty – miltä tilanne näyttää?

Kirjoittaja: Tuija Kautto, palvelujohtaja, Allianssi

Miksi nuorisjärjestöjen tulisi miettiä toimintansa vaikuttavuutta? Kysymyksen voisi kääntää myös toisinpäin. Onko järjestöjen toimintaa mahdollista johtaa ja kehittää arvioimatta vaikuttavuutta? Arviointi on olennainen osa strategista johtamista ja sen arvioimista, mistä tiedämme onnistuneemme tavoitteissamme.

Nuorisoalalla resurssien pienuus on jatkuva haaste, joka ei ole poistumassa. Tiukkenevista rahoituksista kamppailevat monet toimijat. Vaikuttavuus ei ole vain sitä, että pienemmillä resursseilla saataisiin enemmän aikaan, vaan myös sitä, miten perustella rahoitus omalle toiminnalle. Nuorisotyö ei yhteiskunnallisesti tarkasteltuna ole suuri toimiala, mutta sen vaikuttavuus on merkittävästi kokoaan suurempi. Rahoituksesta puhuttaessa on meidän kyettävä nostamaan myös tämä puoli esiin. Arvioimalla toimintaamme pystymme lisäksi arvioimaan sitä, teemmekö oikeita asioita ja kohdentuvatko resurssimme oikein. Tiivistetysti voidaan sanoa, että nuorisotyössä vaikuttavuudessa on kyse siitä, missä määrin jokin toiminta parantaa nuorten elämää ja sitä kautta koko yhteiskuntaa.

Yksinkertaistetusti voidaan ajatella, että vaikuttavuudessa on kyse tavoitteiden saavuttamisesta, rakentuuhan vaikuttavuus aina suhteessa tavoitteisiin. Tästä syystä arvioinnin rakentaminen lähtee liikkeelle jo tavoitteiden asettamisesta. Tavoitteiden ja niihin liittyvien toimenpiteiden määrittely on edellytys arvioinnille. Myös kohderyhmän määrittely on olennaista, jotta tiedämme, missä joukossa tapahtuvia muutoksia tarkastelemme. Nuorisotyössä arviointi perustuu usein nuorilta saatavaan palautteeseen, ei niinkään yhteisesti jaettuun tavoitteeseen. Voisimmeko saada enemmän aikaan, jos arvioinnissa lähdetäisiinkin liikkeelle yhdessä jaettujen tavoitteiden luomisesta?

Nuorisotyössä tämä mittaaminen ei ole aina yksinkertaista. Miten arvioimme nuorten hyvinvoinnin lisääntymistä, osallisuuden kasvua tai yksinäisyyden vähentymistä? Ja vaikka arviointi olisikin mahdollista, niin miten mittaamme nuorisotyön osuutta suhteessa muiden toimijoiden, esimerkiksi koululaitoksen tai terveydenhuollon, vaikuttavuuteen? Ei helppo tehtävä, mutta juuri tästä syystä

tarvitsemme nuorisotyössä vaikuttavuuden arviointia. Kyse on pitkälti siitä, kuinka teemme näkyväksi työmme aiheuttamia muutoksia nuorissa ja koko yhteiskunnassa.

Mistä sitten tiedämme, että muutos on tapahtunut? Muutoksia voidaan arvioida erilaisilla mittareilla, kyselyillä, tarkastelemalla paitsi määriä, niin myös laatua, arvioimalla paitsi subjektiivisesti, niin myös objektiivisesti. Ei pidä unohtaa myöskään taloudellista tarkastelua, ja käytettyjen varojen suhdetta tuloksiin. Osaltaan vaikuttavuuden arvioinnissa on kyse aina myös käytetystä kielestä. On helppo kertoa toimintaan osallistuneiden määriä, mutta vaikeampaa sanallistaa toiminnan merkitystä osallistujille. Samaan tapaan nuorisotyö helposti kutistuu ajatuksissa biljardin peluiksi ja kahvin juonniksi, vaikka olennainen on jotain aivan muuta. Menetelmien sijaan meidän tulee osata kertoa vaikutuksista.

4.1 Järjestöjen arvioinnin tilanne

Kolmannella sektorilla vaikuttavuuden arviointiin on viime vuosina herätty. Tarve tälle työlle nähdään, mutta siihen ei vielä kohdenneta riittävästi resursseja. Rahoittajien vaatimukset toki osaltaan ohjaavat järjestöjä kehittämään toimintansa arviointia. Järjestökenttä on tässä suhteessa polarisoitunut. Osa järjestöistä arvioi toimintansa systemaattisesti, kun taas toiset eivät tee tätä juuri lainkaan. Myös arviointiosaamisessa on suuria eroja. Tukea ja koulutusta arvioinnin kehittämiseen on jo tarjolla, mutta järjestöillä ei välttämättä ole resursseja ottaa tätä tukea vastaan. Kyseessä onkin eräällä tavalla noidankehä, jossa toiminnan kehittäminen ja resurssien lisääminen edellyttäisivät vaikuttavuuden arviointia ja työn tulosten näkyväksi tekemistä, mutta samalla pienenevät resurssit johtavat karsimaan kehittämisestä tai että arviointia ei nähdä keskeiseksi tekijäksi toiminnan kehittämisessä.

Tämä hanke on ollut yksi tapa pyrkiä lisäämään ymmärrystä nuorisojärjestöjen vaikuttavuuden arvioinnista tilasta. Hankkeen aikana tehdyt havainnot tukevat aiempaa näkemystä siitä, että arviointi nähdään tärkeäksi, ja sitä halutaan kehittää, mutta että resurssit eivät riitä kehitystyöhön. Juuri tästä syystä tarvitaan valtakunnallisten toimijoiden tukea tähän työhön. Tässä julkaisussa on koottuna joitain esimerkkejä arvioinnista, mutta selvää on, että hyvien toimintamallien jakamista tulee edelleen kehittää ja jatkaa. Tarvitaan erityisesti nuorisojärjestöille suunnattua tukea arvioinnin kehittämiseen ja jopa järjestökohtaista sparrausta vaikuttavuuden osoittamiseksi. Kuten tämän luvun alussa todettiin, toisinaan kyse on yksinkertaisista asioista. Kun tavoitteet ovat selkeät, on niiden mittaaminen helpompaa. Kun mittareita ja lukuja on saatu, tulee ne "kääntää" vaikuttavuuden kielelle. Tässä auttaa vastaaminen kysymykseen, miten työmme muuttaa nuoria ja yhteiskuntaa.

4.2 Lopuksi

Nuorten parissa tehtävän työn arvioinnin keskeinen haaste on, kuinka mittaamme sitä, että jotain ei tapahtunut. Miten mitata sitä, että joku ei syrjäytynyt tai että joku uskoikin mahdollisuuksiinsa enemmän kuin ennen. Entä mikä siinä kaikessa on nuorisotyön rooli ja merkitys. Missä määrin nuorissa tapahtuneet muutokset voidaan laskea nuorisotyön ansioksi, ja missä määrin taas vaikkapa aiemmin mainitun koulutuksen ja terveydenhoidon. Nuorisojärjestöjen, ja nuorisotyön ylipäätään, vaikuttavuudesta puhuttaessa, puhumme usein monimutkaisista ja kompleksisista ilmiöistä. Tällöin on meidän itsemme tehtävänä osaltamme määritellä roolimme positiivisissa kehityskuluissa, joita pyrimme luomaan. Tällöin arvioinnissa korostuu näkyväksi tekemisen merkitys.

Nuorisojärjestöjen vaikuttavuuden arviointi on luonnollisesti järjestöjen itsensä intresseissä, mutta se on tärkeää myös toimintaa ohjaaville ja rahoittaville tahoille. Arviointi onkin yhteinen intressi. Järjestöjen toiminnan arvioinnilla on merkitystä koko järjestökentälle, mutta myös toimintaa rahoittaville ministeriöille ja kunnille sekä koko yhteiskunnalle. On yhteiskunnallisesti tärkeää, että rahoitusta suunnataan sinne, missä sillä saadaan eniten toivottuja muutoksia aikaiseksi. Siksi järjestöjen tukea tässä työssä tulee kehittää, ja kehittämässä tulee olla mukana myös toimintojen rahoittajat ja yhteistyökumppanit. Tarvitaan järjestöille toimivia työkaluja ja koulutusta niiden käyttöön, mutta myös järjestöjen välistä vuoropuhelua siitä, mitä tulee mitata ja miten. Eikä tätä vuoropuhelua voi irrottaa keskustelusta arvoista. Mikä on kansalaisyhteiskunnan merkitys kansalaisten hyvinvoinnissa, mikä arvo on esimerkiksi yhteisöillä ja miten arvotamme vaikkapa tuottavuuden ja osallisuuden välistä suhdetta.

Tätä taustaa vasten on jopa yllättävää, ettei nuorisojärjestöjen vaikuttavuutta ole juurikaan tutkittu. Tämä kävi ilmi tämän selvityksen kirjallisuuskatsauksessa. Selvä on, että voidaksemme kehittää kolmannen sektorin toimintaa, tarvitaan työn tueksi tutkittua tietoa ja objektiivista arviointia. Koska vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseksi on selkeä yhteiskunnallinen intressi, luulisi rahoitustakin tällaiseen työhön löytyvän.

Vaikuttavuus on asia, josta puhutaan mielellään rahoituksen yhteydessä. Eikä syyttä, haluamme varmasti kaikki kohdentaa rahoitusta tekoihin ja toimiin, jotka saavat eniten muutoksia aikaiseksi. Vaikuttavuuden arviointia ei kuitenkaan tule tehdä vain siksi, että turvaisimme toimintamme rahoituksen tuleville vuosille. Se voi olla yksi syy, ja hyvä syy toki onkin, mutta arvioinnin lähtökohtana tulee olla ennen kaikkea tavoite siitä, että teemme oikeita asioita. Ilman arviointia ja toiminnan vaikutusten seurantaamme emme voi tietää onko tekemillemme asioille tilaus ja tarve, ja johtavatko ne haluttuihin lopputuloksiin. Ilman arviointia ammuimme sattumanvaraisesti toivoen, että joku ammus osuisi maaliin. Arvioinnin kautta parannamme osumatarkkuutta ja säästämme ammuksia. Arvioimalla

toimintamme vaikuttavuutta lisäämme nuorten hyvinvointia.

Lähteet (alkuperäiskielillä)

Anderljung, Markus (2018) *Krönika: Effektiv altruims en globalt växande rörelse*. Patos April 4/2018. Giva Sverige. [Krönika: Effektiv altruism en globalt växande rörelse - Giva Sverige.](#)

Anoschkin, Katja (2019) Vaikuttavuuden jäljillä – opas yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehittämiseen. Haettu 18.03.2022 osoitteesta <https://www.hyvanmitta.fi/wp-content/uploads/2019/12/Hyva%CC%88n-Mitta-Ty%C3%B6kirja-final.pdf>

Augustinsson, Erika (2018) Inledning ja Tre framgångsfrågor. Teoksessa Erika Augustinsson (toim.) *Alla pratar om det, men få gör det – en handbok i effektmätning* (5–29). Malmö: Mötesplats Social Innovation (MSI). Haettu 03.01.2022 osoitteesta https://socialinnovation.se/wp-content/uploads/2018/11/MSI_Handbok_Effektm%C3%A4tning_Digital_181106.pdf

Center for Ungdomsstudier. n.d. Gode Idrætsmiljøer for piger. Redskaber til at forstå, udvikle, udfordre og fastholde unge piger i foreningsidrætten. Haettu 12.01.2022 osoitteesta <https://cur.nu/udgivelse/gode-idraetsmiljoeer-for-piger/>

Cooper, Sue (2018) *Participatory evaluation in youth and community work. Theory and practice*. Oxon: Routledge.

Dansk Ungdoms Fællesråd (2021) *Demokratianalysen 2021*. Haettu 31.1.2022 osoitteesta https://duf.dk/fileadmin/user_upload/Editor/documents/DUF_materialer/DUF_Analyser/Demokratianalysen_2021.pdf

DUF, Toolbox til internationale projekter. n.d. Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF). Haettu 13.7.2022 [Artikel: Toolbox til internationale projekter - Dansk Ungdoms Fællesråd \(duf.dk\)](#)

Eriksen, Ingunn & Frøyland, Lars R. (2017) *Levende drabantbyer. Ungdoms deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i flerkulturelle lokalsamfunn*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442812>

Fancourt, Daisy & Finn, Saoirse (2019) *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe (Health Evidence Network (HEN) synthesis report 67).

Fields, Marion (2021) Vaikuttavuus. Teoksessa Aino Tormulainen (toim.) *Kompassi Osaamiskeskus Kentaurin matkaan Käsitteitä ja suuntia nuorisolan järjestöjen tutkimukseen, tilannekuvaan ja vaikuttavuuteen*. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 122. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Fordelingsutvalget (2019) *Fordelingsutvalgets rapport om kontroll av grunnlag for nasjonalt og internasjonalt driftstilskudd 2019*. [Jakotoimikunnan raportti kansallisten ja kansainvälisten toiminta-avustusten perusteista] Haettu 7.2.2022 osoitteesta https://fordelingsutvalget.no/element_db/62/625-Kontrollrapport2019-enedelig.pdf

Fordelingsutvalget for tilskudd til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner. n.d. Regjeringen av Norge. Haettu 26.07.2022 osoitteesta <https://www.regjeringen.no/no/dep/bfd/org/styrer-rad-og-utvalg/permanente-utvalg/fordelingsutvalget-for-tilskudd-til-friv/id418036/>

Forskrift. n.d. Fordelingsutvalget. [Apurahoja koskevat määräykset] Haettu 26.7.2022 osoitteesta <https://www.fordelingsutvalget.no/Forskriften>

Fox, Chris & Grimm, Robert & Caldeira, Rute (2017) *An introduction to evaluation*. London: Sage.

Frifond, om Frifond. n.d. Frifond [Tietoa Frifondista] Haettu 26.7.2022 osoitteesta <https://www.frifond.no/om-frifond/>

Frifond, om Frifond-ordningene. n.d. Frifond. [Frifondin säännöistä] Haettu 26.7.2022 osoitteesta from <https://www.frifond.no/om-frifond/om-frifond-ordningene/>

Frifond, retningslinjer for støtte. n.d. Frifond. [Avustusperusteet] Haettu 26.7.2022 osoitteesta <https://www.frifond.no/retningslinjer/>

Fryshuset (2020) *Effektrapport*. https://api.fryshuset.se/wp-content/uploads/2021/07/FRYSHUSET_EFFEKTRAPPORT_2020_PDF.pdf

Giva Sverige (2020) *Guidelines for impact reporting*. <https://www.givasverigese.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2022/04/giva-sverige-guidelines-for-impact-reporting.pdf>

Giva Sverige, jäsenet n.d Giva Sverige, medlemmar. Haettu 4.7.2022 osoitteesta <https://www.givasverige.se/medlemmar/>

Henriksen, Benjamin (2021) *Ett fælleskab i bevægelse. Unges perspektiver på Ungdomsøens fællesskab*. Ungdomsøen. <https://ungdomsoen.dk/wp-content/uploads/sites/3/2021/03/et-faellesskab-i-bevaegelse-2021-1.pdf>

Humala, Heidi & Pyykkö Mika (2018) Esipuhe. Teoksessa *Vaikuttavuuden askelmerkit: Työkaluja ja esimerkkejä palveluntuottajille*. Sitran selvityksiä 130.

Jensen, Y. M. Stephanie & Østergaard, Søren (2018) *Gode Idrætsmiljøer for piger. Indsigt, inspiration og redskaber til trænere*. Danmarks Idrætsforbund.

<https://www.dif.dk/media/w4kburtd/gode-idraetsmiljoer-for-piger.pdf>

Kraglund, Karin Oline & Enjolras Bernard (2017) *Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter. Avslutningsrapport*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. [Institute for Social Research - Open Archive: Norsk frivillighet: Utviklingstrender og samfunnseffekter. Avslutningsrapport for Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor \(unit.no\)](https://www.unit.no/utviklingstrender-og-samfunnseffekter-avslutningsrapport-for-senter-for-forskning-pa-sivilsamfunn-og-frivillig-sektor)

Kinnunen, Riitta (2021a) "Pystyn asioihin, joihin en uskonut pystyväni" Työpajatoiminnan valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. <https://www.intory.fi/materiaalipankki/pystyn-asioihin-joihin-en-uskonut-pystyvani-tyopajatoiminnan-valtakunnalliset-sovari-2020-tulokset/>

Kinnunen, Riitta (2021b) "Tuntuu, että on pidetty huolta" Etsivän nuorisotyön valtakunnalliset Sovari 2020 -tulokset. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tuntuu-etta-on-pidetty-huolta-etsivan-nuorisotyon-valtakunnalliset-sovari-2020-tulokset/>

Laitinen, Hanna (2018) *Nuorten, valtion vai markkinoiden asialla? Nuorisojärjestöjen hybridit toimintalogiikat*. Dissertations 31, University of Jyväskylä.

Larsson, Madeleine & Petterson, Camilla & Eriksson Charli (2016) *Systerskap för att främja tjejs hälsa. En studie av Tjejonens storasystemverksamhet 2011–2015*. Örebro universitet.

LNU, støtteordninger. n.d LNU, støtteordninger. Haettu 20.3.2022 osoitteesta <https://www.lnu.no/stotteordninger/>

Löving, Anna (2021) *Organisationsbidragens användning och effekter 2021. Återrapportering av tre statsbidrag till ideella organisationer*. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). https://www.mucf.se/sites/default/files/2021/06/organisationsbidragens_anvandning_och_effekter_2021.pdf

Mind (2021) *Effektrapport 2020*. Haettu 4.7.2022 osoitteesta <https://www.givasverige.se/medlemmar/mind/>

Nilsson Lundmark, Eva & Nilsson, Ingvar (2020) *Civilsamhället i Orten. Fryshusets Roll som Systempåverkare och Byggare av Socialt Kapital i Husby*. Fryshuset.

Nordeafonden. n.d. Ungdomsøen. Haettu 10.2.2022 osoitteesta <https://nordeafonden.dk/projekter/ungdomsoeen>

Norsk musikkråd, frifond n.d. Frifond. Haettu 26.7.2022 osoitteesta <https://www.musikk.no/nmr/tilskuddsordninger/frifond>

OKM, lait ja asetukset: Nuoriso. n.d. Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM). Haettu 21.04.2022 osoitteesta <https://okm.fi/nuoriso/lainsaadanto>.

OKM, valtakunnalliset nuorisoalan järjestöt. n.d. Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM). Haettu 21.04.2022 osoitteesta <https://okm.fi/nuorisojarjestot>.

Prine, Annika (2018) *Ett effektivt samarbete – Social Initiative och Tjejzonen*. Patos April 4/2018. Giva Sverige. <https://www.givasverige.se/patos/ett-effektivt-samarbete-social-initiative-och-tjejzonen/>

Purjo, Timo (2014) Esipuhe. Teoksessa Timo Purjo & Maria Tervahauta (toim.) Nuorten väkivallattomuuskasvatus: Tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta. Helsinki: Non Fighting Generation.

Raoul Wallenberg Academy (2021) *Effektrapport 2020*. Haettu 4.7.2022 osoitteesta <https://www.givasverige.se/medlemmar/raoul-wallenberg-academy/>

Schön, Donald A. (2007) *The Reflective Practitioner. How Professionals Think in Action?* Hants: Ashgate. (Alkuperäinen teos julkaistu vuonna 1983)

Schön, Donald A. (1987) *Educating the Reflective Practitioner. Toward a New Design for Teaching and Learning in the Professions*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Serrat, Olivier (2017) Theories of Change. Teoksessa Serrat, Olivier. *Knowledge Solutions. Tools, Methods, and Approaches to Drive Organizational Performance*. Singapore: Springer, 237–243. Haettu 26.9.2022 osoitteesta ["Theories of Change | SpringerLink"](#)

Svenska institutet för standarder. n.d. *Effektmätning av insatser och finansiering*. Haettu 1.7.2022 osoitteesta <https://www.sis.se/standardutveckling/tksidor/tk600699/sistk-6262/>

Svenska Röda Korset (2021) *Effektrapport 2020*. Haettu 4.7.2022 osoitteesta <https://www.givasverige.se/medlemmar/svenska-roda-korset/>

Taikusydan – Arts & Health Coordination Centre in Finland (2021) *Maailman terveysjärjestö WHO:n raportti taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksista*. <https://taikusydan.turkuamk.fi/uutiset/maailman-terveysjarjesto-whon-raportti-taiteen-ja-kulttuurin-terveysvaikutuksista/>

Tipsungdomsnævnet (2016) *Tilskudsbekendtgørelsen*. Haettu 14.7.2022 osoitteesta [Tilskudsbekendtgørelsen \(tipsungdomsnaevnet.dk\)](#)

Tjejzonen (2016) *Projektrapport 2016. Stödgrupper på nätet i ideell verksamhet*. Haettu 16.12.2021 osoitteesta <https://tjejzonen.live.afonso.se/wp-content/uploads/2016/12/Tjejzonens-projektrapport-2016-Stödgrupper-på-nätet-i-ideell-verksamhet1.pdf>

Tjejzonen (2018) *Tjejzonens effektrapport 2017*. Haettu 16.12.2021 osoitteesta <https://www.tjejzonen.se/wp-content/uploads/2017/01/Tjejzonens-effektrapport-2017.pdf>

Tjejzonen (2020) *Årsberättelse*. Haettu 16.12.2021 osoitteesta <https://tjejzonen.se/wp-content/uploads/2021/05/Arsberattelse-Tjejzonen-2020.pdf>

Tjejzonen (2021) *Effektrapport 2020*. Haettu 4.7.2022 osoitteesta <https://www.givasverige.se/medlemmar/tjejzonen/>

Tervahauta, Maria (2014) Kohti väkivallatonta elämäntapaa – NFG:n väkivallattomuuskasvatustyön tuloksia ja vaikutuksia. Teoksessa Timo Purjo & Maria Tervahauta (toim.) *Nuorten väkivallattomuuskasvatus: Tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta*. Non Fighting Generation.

Ungdomsstyrelsen (2009) *Konsekvenser, resultat och effekter av Ungdomsstyrelsens bidragsgivning till ideella organisationer*. <https://docplayer.se/25770715-Konsekvenser-resultat-och-effekter-av-ungdomsstyrelsens-bidragsgivning-till-ideella-organisationer.html>

Ungdomsøen. n.d. Ungdomsøen. Haettu 10.2.2022 osoitteesta <https://nordefonden.dk/projekter/ungdomsoeen>

United Nations (n.d.) *Do you know all 17 SDGs?* Department of Economic and Social Affairs. Sustainable Development. Haettu 4.7.2022 osoitteesta [THE 17 GOALS | Sustainable Development \(un.org\)](https://www.un.org/sustainabledevelopment/goals/)

Yndigegn, Carsten (2020) Monitorering af ungdomsudvekslinger under Erasmus+ Ungdom. Haettu 7.2.2022 osoitteesta <https://ufm.dk/uddannelse/tilskud-til-udveksling-og-internationale-projekter/erasmusplus/ungdom/inspiration-og-projekteksempler/ra-ymon-rapport-2020.pdf> Kontoret for Internationale Uddannelsesprogrammer, Styrelsen for Forskning og Uddannelse.

Ødegård, Guro. & Fladmoe Adun (2017) Samfunnsengasjert ungdom. Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor https://www.regjeringen.no/contentassets/e80cc980f8564abe9eed9ac3644faf0a/vr_2017_2_v6_net.pdf

Ødegård, Guro & Steen-Johnsen, Kari & Ravneberg Bodil (2012) Rekruttering av barn og unge till frivillige organisasjoner. Barrierer, tiltak og institusjonelt samarbeid. Teoksessa Bernard Enjolras, Kari Steen-Johnsen, Guro Ødegård (toim.) *Deltagelse i frivillige organisasjoner. Forutsetninger og effekter*. Rapportti 2012:4. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kud/samfunn_og_frivillighet/rapport/orter/deltagelse_i_frivillige_organisasjoner_forutsetninger_og_effekter_2012.pdf

Haastattelut

Haastattelijana kaikissa haastatteluissa toimi Anu Gretschel.

- Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry ja nuorisoalan osaamiskeskus Kentauri, Suomi 15.2.2022
- Dansk Ungdoms Fællesråd DUF, Tanska 15.3.2022
- Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner LNU, Norja 21.3.2022
- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriön arviointi- ja avustustoimikunta, Suomi 24.3.2022
- Fryshuset, Ruotsi 25.3.2022
- Suomen Nuorisoseurat ry, Suomi 8.4.2022. Haastattelijana mukana Kai Tarvainen.
- Det Danske Spejderkorps, Tanska 26.4.2022
- Mind, Ruotsi 27.4.2022a
- Svenska Röda Korsets Ungdomsförbund, Ruotsi 27.4.2022b
- MUCF, Ruotsi 28.4.2022
- Changemaker, Norja 6.5.2022
- Raoul Wallenberg Academy, Ruotsi 13.5.2022a
- Gröna Studenter, Ruotsi 13.5.2022b
- PEF - Psoriasis- og eksemforbundet Ung i Norge, Norja 2.6.2022

Tietoja tästä julkaisusta

Nuorisojärjestöjen toiminnan arviointi ja seuranta

Mitä siitä voisi Pohjoismaiden kesken oppia?

Anu Gretschel, Tuija Kautto, Jarkko Lehikoinen, Mikael Lehtonen, Viola Särkiluoto, Kai Tarvainen

TemaNord 2023:533

ISBN 978-92-893-7667-9 (PDF)

ISBN 978-92-893-7668-6 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/temanord2023-533>

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2023

Kannen valokuva: Jussi Hellsten / Visit Finland

Julkaistu: 12/10/2023

Vastuuvapauslauseke

Pohjoismaiden ministerineuvosto on rahoittanut tätä julkaisua. Julkaisun sisältö ei kuitenkaan välttämättä heijasta Pohjoismaiden ministerineuvoston näkemyksiä, mielipiteitä, asenteita tai suosituksia.

Oikeudet ja luvat

Tämä julkaisu on saatavilla Creative Commons Attribution 4.0 International license (CC BY 4.0) -lisenssillä. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Käännökset: Tästä julkaisusta tehtäviin käännöksiin on liitettävä seuraava vastuuvapauslauseke: Käännös ei ole Pohjoismaiden ministerineuvoston tuottama eikä sitä tule pitää virallisena. Pohjoismaiden ministerineuvosto ei vastaa käännöksestä tai siinä mahdollisesti olevista virheistä.

Muokatut versiot: Teoksen muokatuissa versioissa on mainittava alkuperäisen teoksen tekijä ja niihin on lisättävä seuraava vastuuvapauslauseke: Tämä on muokattu versio Pohjoismaiden ministerineuvoston alkuperäisteoksesta. Muokatussa versiossa esiintyvistä näkemyksistä ja mielipiteistä vastaavat ainoastaan muokatun version tekijät. Muokatussa versiossa esitetyt näkemykset ja mielipiteet eivät ole Pohjoismaiden ministerineuvoston hyväksymiä.

Kolmannen osapuolen sisältö: Pohjoismaiden ministerineuvosto ei välttämättä omista koko julkaisun sisältöä. Pohjoismaiden ministerineuvosto ei siksi voi taata, että kolmannen osapuolen sisällön uudelleenkäyttö ei loukkaa tämän

tekijänoikeuksia. Käyttämällä kolmannen osapuolen sisältöä hyväksyt oikeuksien rikkomiseen liittyvät riskit. Vastaat itse kolmannen osapuolen sisällön uudelleenkäyttöä varten mahdollisesti tarvittavista luvista ja hankit ne tekijänoikeuden haltijalta. Kolmannen osapuolen sisältöä ovat esimerkiksi taulukot, kaaviot ja kuvat.

Valokuvien tekijänoikeudet (uudelleenkäyttö vaatii erillisen luvan):

Oikeuksia ja lisenssejä koskevat tiedustelut tulee osoittaa seuraavalle taholle:

Pohjoismaiden ministerineuvosto/PUB

Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 Kööpenhamina
pub@norden.org

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus
Ved Stranden 18
DK-1061 Kööpenhamina
www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa

www.norden.org/fi/julkaisut